

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

Од Петтото продолжение од Педесеттата седница
на Собранието на Република Македонија, одржана на
30 јануари 2004 година

Седницата се одржа во салата за седници на Собранието на Република Македонија, со почеток во 11,00 часот.

Седницата ја отвори и со неа раководеше г-дин Љупчо Јордановски, претседател на Собранието на Република Македонија.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со работа по 50-та седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците Елеонора Петрова-Митевска, Љубе Бошковски, Љубчо Георгиевски, Сашко Кедев, Ванчо Стаменков, Ганка Самоиловска-Цветанова, Петар Нумовски, Али Ахмети, Теута Арифи и Слободан Чашуле ме известува дека од оправдани причини не се во можност да присуствуваат на седницата.

Значи, поминуваме на точката **-Предлог за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа.**

Предлогот за донесување на закон...

(Некои пратеници бараат збор процедурално).

Повелете процедурално.

ФАТМИР АСАНИ:

Господине претседател барам збор во врска со Деловникот.

Мислам дека вчерашната седница на Парламентот може да се карактеризира како една седница на која и имаше тешки прекршув Почитуван господине претседателе, почитувани пратеници,

Дозволете ми, денес пред вас да го презентирам Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, основниот од повеќето закони што треба да се донесат и кој треба да обезбеди успешно отпочнување на процесот на фискалната децентрализација.

Фискалната децентрализација како процес е дел од вкупните реформи на системот на локалната самоуправа кои се насочени кон обезбедување законската

заштита на политичката, административната и финансиската самостојност на локалните власти во општиот систем на управување на државата.

Заради успешно спроведување на овој процес Владата на Република Македонија усвои Оперативна програма за децентрализација на власта 2003-2004 година со која се дефинирани обврските на поделните министерства во делот на изготвувањето на предлози на закони со кои ќе се регулираат областите и динамиката на пренесување на надлежностите на локално ниво.

Донесувањето на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа како обврска на Владата на Република Македонија е утврдена со оперативната програма.

Самостојното вршење на надлежностите во рамките на локалната самоуправа го отвора неопходниот простор за почитување на локалните особености, се олеснува идентификацијата со целокупната општествената заедница и се зголемуваат интегративните сили.

Во таа смисла најпрвин единиците на локалната самоуправа самите се прилагодуваат кон новите услови и второ, државата им гарантира на општините слободен простор во одлучувањето и во уредувањето на работите од нивна надлежност. Крајната цел е создавање на услови за поголемо влијание на општините на подрачјето што ја определува општината и пошироко.

Почитувани пратеници,

Како што веќе споменав, важен чекор во процесот на промовирање на фискалната децентрализација и градење на капацитетите на локалната самоуправа е донесувањето на соодветна националната правна регулатива, со што ќе се создадат услови за успешни реформи во локалната самоуправа.

Со Законот за локална самоуправа, донесен на почетокот на 2002 година, се создаде основа за надминување на: констатираните неусогласености на законите коишто се однесуваат на областите поврзани со локалната самоуправа со основните определби на Законот за локалната самоуправа; постоечкиот систем на финансирање на единиците на локалната самоуправа кој не ги задоволува потребите, и несоодветниот систем на контрола и надзор над работењето на општините .

Почитувани дами и господа,

Оваа реформа е државен акт со долгорочно дејство, кој ги засега сите и поради тоа мора да обезбеди обединување на напорите на сите нас.

Како прв чекор во реализирањето на фискалната децентрализација е донесувањето Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој е денес пред вас, вклучително и законите со кои се обезбедува имплементирањето на одредбите од овој закон и тоа Законот за даноци на имот, Законот за комунални такси и Законот за измени и дополнувања на Законот за административни такси.

Сакам да нагласам дека овој текст кој денес ви го предлагаме е резултат на значајни активности од страна на Министерството за финансии.

Во изготвувањето на предложениот текст покрај претставници од Министерството за финансии, како главен ностел на овие активности, беа вклучени и претставници на сите релевантни министерства како и експерти на Меѓународниот монетарен фонд, експерти на Советот на Европа, експерти на УСАИД за Македонија - Проект за развој на општините и Заедницата на единиците на локалната самоуправа на Република Македонија.

При изготвување на Предлогот се водеше сметка и за: прописите на Европската Унија; прописите на Советот на Европа и Препораката РЕЦ (2000) 14 на Комитетот на министрите на земјите членки за локалните даноци, финасиското изедначување и дотациите за локалните власти.

При конципирањето на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа што ви го предлагаме денес се појде од фактот дека на сите жители треба да им биде обезбедено остварувањето на определен минимум на услуги кои произлегуваат не само од националните туку и од европските правни инструменти кон кои пристапила државата.

Се разбира кога на локалните власти се пренесуваат овластувања, неопходно е да се обезбеди овие власти да ги имаат потребните финансиски ресурси за да ги извршуваат задачите кои им се доверени.

Со Законот се дефинираат и поединечно се разработуваат видовите на приходите што стануваат сопствени извори на приходи на општините и кои ќе ги администрираат општините. Особено важно во овој дел од законот се одредбите што се однесуваат на дополнителните приходи од буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите.

Предлогот за донесување на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа обезбедува инструменти за финансирање на овие надлежности, преку остварување на приходи од: сопствени извори и приходи од Буџетот на Република Македонија и од буџетите на фондовите и тоа како приходи од даноци и дотации.

Сопствени извори на приходи се: локалните даноци, такси и надоместоци, приходите од сопственост, приходите од персоналниот данок на доход наплатени во тековната година по општини и тоа 3,1% на персонален данок на доход од физички лица наплатен во општината во која се пријавени со постојано живеалиште и престојувалиште и 100% од персоналниот данок на доход од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност, приходите од самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

Приходите од даноци предвидени со овој закон се определени како 1% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година, кој ќе биде агрегатно искажан и распределен според критериумот број на жители и други критериуми утврдени со Уредба за методологија донесена од Владата на Република Македонија.

Приходите од буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите се трансферираат и како наменски, капитални и блок дотации и дотација за делегирана надлежност.

Со овој закон се дава можност за задолжување на општината. Се утврдуваат условите и процедурите под кои општините ќе се задолжуваат во земјата и странство, со што јакне одговорноста за сопствените активности и контрола на финансирањето. Одредбите од законот кои се однесуваат на ваквите активности на општините посебно го разработуваат краткорочното и долгорочното задолжување. ања на Деловникот. Како член на Комисијата за прашања на Деловникот не ми се даде можност да земам збор.

Според членот 33 од Деловникот пратеникот има право на министерот или на другите носители на јавните функции кои ги избира или именува и може да им поднесе прашање за својата работа или за работи кои се во нивна надлежност. Но, за да биде лошото уште поголемо претседателот на Собранието му даде можност на министерот за правда Иџет Мемети да ја злоупотреби неговата присутност со што наместо одговор ни даде лаги. Вака претседателот на Собранието ни овозможи да не можам да се изјаснам дека не е вистина тоа што го вели Иџет Мемети. Но народот вели “на лагата и се кратки нозете”.

Луѓето кои се по затвори без вина, без оглед на придонесеното и политизираното Министерство на Иџет Мемети, ако Иџет Мемети не може да ја обезбеди правдата, нешто што се гледа тогаш нека даде оставка од должноста министер за правда. Сега на целата јавност и е јасно дека Иџет Мемети и служи на Владата, а не на правдата.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г-дине Асани. Вие имате право да поднесете интерпелација ако сметате дека тоа што го кажал г-динот минситер е лошо, но јас не можам да предвидам, тоа беше кажано во 15 секунди.

Повелете.

Да чуеме уште ова процедурално, повелете.

ЗИДИ ЦЕЛИЛИ:

Господине претседателе, почитувани пратеници.

Во последно време започна со практика претседателот на Парламентот и минситрите кои се избрани од овој Парламент на еден многу нечовечен, нехуман начин да одговараат на пратеничките прашања. Очекував г-дине претседател најмалку да се обидете оваа грешка да не се повтори.

Што се однесува до министерот Иџет Мемети, човек кој што ги менува партиите преку ноќ, човек кој што и самиот не знае на чиј ешалон припаѓа, не може да шири невистини на говорницата од Парламентот. Не е вистина дека Фатмир Асани побарал извинување од него, наместо тој да побара извинување поради неговите грешки навистина страдаат луѓе кои што не го заслужуваат тоа.

Се очекува од вас да превземете мерки, а мислам дека тоа ќе го направите.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Процедурално повелете г-дине Коце Трајановски.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Ќе се осврнам накратко на вчерашната седница бидејќи вие не бевте тука.

Би замолил за следната седница пратенички прашања да се договориме за паритетот на позиција -опозиција бидејќи многу често се менуваше тој редослед. Не би сакал да обвинувам, меѓутоа сметам дека би можело да седнеме координаторите заедно со претседателот на Собранието да го одредиме тој паритет и начинот на работење на пратеничките прашања. Значи, замолницата би била до вас како претседател на Собранието и да го уредиме тој ред бидејќи пратениците често не знаат кога ќе дојдат на дневен ред, кога ќе дојде нивното пратеничко прашање, така да ако однапред го направиме тоа, а можеме да го направиме тоа, мислам дека

воопшто не е проблем, секој да си знае после кого ќе биде на некој начин. Тоа е што се однесува до таа седница.

За ова продолжение претседателе јас го гледам денес информаторот во 10,00 часот има две комисии, во 11,00 исто така една почнува, така да во моментот на некој начин три комисии заседаваат. Голем дел од пратениците се отсутни и јас би сакал да се има разбирање за тоа. Друг пат седниците да не се закажуваат вака, или да се најде некој друг модус за да не се дуплираат бидејќи добар дел од пратениците што се на овие комисии сакаат да ги слушаат и дискусиите на другите, а и на нив да не им се ускрати евентуално, може да нема дискутант и да се прекине седницата. Значи, да се внимава.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Господине Коце Трајановски сосема сте во право во првото ваш коментар и јас се надевам дека координаторите на пратеничките групи заедно со мене ќе го дефинираме барем еден ден унапред редоследот.

Што се однесува до вашиот втор коментар Деловнички расправа може да се води и без кворум. Ние ќе мора да изнајдеме решение комисиите да работат и пред да започне Собранието, значи од 9,00 часот, затоа што сега имаме навистина интензивна работа.

Јас во секој случај не можам да вршам прекин на седници затоа што немаме доволен број пратеници, бидејќи се по комисии кога се води расправа. Ако е гласање, во тој случај се согласувам треба да аима квору. Тоа е Деловнички.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

По однос на првото прашање претседателе, во врска со пратеничките прашања не мора да биде претходниот ден. Може и денга кога ќе бидат пратенички прашања, најчесто имаме еден час одговори на претходните прашања, значи ние да го договориме методот, системот, паритетот, односот меѓу партиите и секоја од коалициите ќе си донесе што треба. Значи, не мора претходниот ден.

Што се однесува до второто прашање знам дека може да има дискусии и јас не оспорив дека без кворум ние можеме да дискутираме, меѓутоа моето сомневање беше дека со оглед на тоа што тие се на комисии и може да се затвори расправата по оваа точка, да не им се овозможи тие да дискутираат кога ќе завршат комисиите, бидејќи ако не се тука може да ја затворите расправата по точката.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Господине Коце Трајановски да не отвараме расправа во врска со тоа, јас тоа го прифаќам како една ваша забелешка, но јас сепак работам по Деловникот.

Преминуваме на - **Предлогот за донесување закон за финансирање на единиците на локална самоуправа.**

Предлогот за донесување на законот и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор?

Има збор заменикот министер за финансии, г-динот Димко Кокароски.

ДИМКО КОКАРОСКИ:

Почитуван господине претседателе, почитувани пратеници,

Дозволете ми, денес пред вас да го презентирам Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, основниот од повеќето закони што треба да се донесат и кој треба да обезбеди успешно отпочнување на процесот на фискалната децентрализација.

Фискалната децентрализација како процес е дел од вкупните реформи на системот на локалната самоуправа кои се насочени кон обезбедување законската заштита на политичката, административната и финансиската самостојност на локалните власти во општиот систем на управување на државата.

Заради успешно спроведување на овој процес Владата на Република Македонија усвои Оперативна програма за децентрализација на власта 2003-2004 година со која се дефинирани обврските на поделните министерства во делот на изготвувањето на предлози на закони со кои ќе се регулираат областите и динамиката на пренесување на надлежностите на локално ниво.

Донесувањето на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа како обврска на Владата на Република Македонија е утврдена со оперативната програма.

Самостојното вршење на надлежностите во рамките на локалната самоуправа го отвора неопходниот простор за почитување на локалните особености, се олеснува идентификацијата со целокупната општествената заедница и се зголемуваат интегративните сили.

Во таа смисла најпрвин единиците на локалната самоуправа самите се прилагодуваат кон новите услови и второ, државата им гарантира на општините

слободен простор во одлучувањето и во уредувањето на работите од нивна надлежност. Крајната цел е создавање на услови за поголемо влијание на општините на подрачјето што ја определува општината и пошироко.

Почитувани пратеници,

Како што веќе споменав, важен чекор во процесот на промовирање на фискалната децентрализација и градењето на капацитетите на локалната самоуправа е донесувањето на соодветна националната правна регулатива, со што ќе се создадат услови за успешни реформи во локалната самоуправа.

Со Законот за локална самоуправа, донесен на почетокот на 2002 година, се создаде основа за надминување на: констатираните неусогласености на законите коишто се однесуваат на областите поврзани со локалната самоуправа и основните определби на Законот за локалната самоуправа; постоечкиот систем на финансирање на единиците на локалната самоуправа кој не ги задоволува потребите, и несоодветниот систем на контрола и надзор над работењето на општините .

Почитувани дами и господа,

Оваа реформа е државен акт со долгорочно дејство, кој ги засега сите и поради тоа мора да обезбеди обединување на напорите на сите нас.

Како прв чекор во реализирањето на фискалната децентрализација е донесувањето Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој е денес пред вас, вклучително и законите со кои се обезбедува имплементирањето на одредбите од овој закон и тоа Законот за даноци на имот, Законот за комунални такси и Законот за измени и дополнувања на Законот за административни такси.

Сакам да нагласам дека овој текст кој денес ви го предлагаме е резултат на значајни активности од страна на Министерството за финансии.

Во изготвувањето на предложениот текст покрај претставници од Министерството за финансии, како главен носител на овие активности, беа вклучени и претставници на сите релевантни министерства како и експерти на Меѓународниот монетарен фонд, експерти на Советот на Европа, експерти на УСАИД за Македонија - Проект за развој на општините и Заедницата на единиците на локалната самоуправа на Република Македонија.

При изготвување на Предлогот се водеше сметка и за: прописите на Европската Унија; прописите на Советот на Европа и Препораката РЕЦ (2000) 14 на Комитетот на министрите на земјите членки за локалните даноци, финасиското изедначување и дотациите за локалните власти.

При конципирањето на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа што ви го предлагаме денес се појде од фактот дека на сите жители треба да им биде обезбедено остварувањето на определен минимум на услуги кои произлегуваат не само од националните туку и од европските правни инструменти кон кои пристапила државата.

Се разбира кога на локалните власти се пренесуваат овластувања, неопходно е да се обезбеди овие власти да ги имаат потребните финансиски ресурси за да ги извршуваат задачите кои им се доверени.

Со Законот се дефинираат и поединечно се разработуваат видовите на приходите што стануваат сопствени извори на приходи на општините и кои ќе ги администрираат општините. Особено важно во овој дел од законот се одредбите што се однесуваат на дополнителните приходи од буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите.

Предлогот за донесување на Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа обезбедува инструменти за финансирање на овие надлежности, преку остварување на приходи од: сопствени извори и приходи од Буџетот на Република Македонија и од буџетите на фондовите и тоа како приходи од даноци и дотации.

Сопствени извори на приходи се: локалните даноци, такси и надоместоци, приходите од сопственост, приходите од персоналниот данок на доход наплатени во тековната година по општини и тоа 3,1% на персонален данок на доход од физички лица наплатен во општината во која се пријавени со постојано живеалиште и престојувалиште и 100% од персоналниот данок на доход од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност, приходите од самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

Приходите од даноци предвидени со овој закон се определени како 1% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година, кој ќе биде агрегатно искажан и распределен според критериумот број на жители и други критериуми утврдени со Уредба за методологија донесена од Владата на Република Македонија.

Приходите од буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите се трансферираат и тоа како наменски, капитални и блок дотации и дотација за делегирана надлежност.

Со овој закон се дава можност за задолжување на општината. Се утврдуваат условите и процедурите под кои општините ќе се задолжуваат во земјата и

странство, со што јакне одговорноста за сопствените активности и контрола на финансирањето. Одредбите од законот кои се однесуваат на ваквите активности на општините посебно го разработуваат краткорочното и долгорочното задолжување.

Предложениот текст на законот предвидува ефективен буџетски менаџмент, финансиски надзор и ревизија. Законската рамка за буџетските процедури обезбедува основа за спроведување на политиките на локалните власти. Извршувањето и контролата на буџетот се инструменти за наменското трошење. Содржината на буџетот е одделно дефинирана преку билансот на теково-оперативни приходи и расходи и билансот на капитални приходи и расходи со точно утврдени рокови за негово изготвување и донесување. Законот јасно ја утврдува одговорноста на градоначалникот во однос на извршувањето на буџетот.

Со законот се обезбедува подобрување на контролните системи и нивната ефикасност во делот на финансиско управување и тоа пред се како начин за подобрување на ефикасноста на локалната власт, транспарентноста и политичката одговорност, а не како средство за закочување на локалната власт. При утврдувањето на одредбите за надзор се водеше сметка и за Препораките за подобрување на системите за надзор на работењето на локалните власти на Советот на Европа.

Државниот завод за ревизија ќе врши редовни годишни ревизии на сите финансиски извештаи на општината, во согласност со Законот за државна ревизија, а Министерството за финансии согласно овластувањата што детално се разработени во овој закон и особено во случаи кога во општината ќе се утврди таканаречената финансиска нестабилност.

Предложениот текст на законот создава можност, односно дефинира начини и постапки за надминување на проблемите што може да се појават во финансиското работење на општините. Посебна комисија која ја формира министерот за финансии предлага мерки за разрешување на причините што ја предизвикале ваквата состојба и ја следи нивната примена до надминување на истата.

Со законот се утврдуваат процедурите на спроведување на фискалната децентрализација во фази. Поодделно се утврдуваат активностите за создавање на потребниот капацитет на општината за успешно извршување на преземените надлежности и соодветно услови за управување со финансиските средства потребни за нивно извршување. На тој начин се обезбедува сигурност за постепено пренесување на надлежностите и нивно ефективно извршување од страна на

општините без поголеми пореметувања во функционирањето на одделните дејности.

Предлогот за донесување на нов Закон за даноците на имот во кој спаѓаат: данокот на имот, данокот на наследство и подарок и данокот на промет на недвижности е во функција на успешно имплементирање на одредбите содржани во Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа.

Овде ново решение што го предвидува овој закон е определувањето на рамка во која општините самостојно ја определуваат стапката на оданочување.

Во предлогот за донесување на законот дефинирано е и пренесувањето на правото на утврдување и наплата на даноците во надлежност на локалната самоуправа. Подвижниот имот согласно предлогот не се третира како предмет на оданочување.

Се предлага корисникот на имотот да биде даночен обврзник во случаи кога сопственикот не е познат или не е достапен како и во случаите кога се користи недвижен имот во сопственост на државата. Основа на данокот на имот претставува пазарната вредност на недвижниот имот која ќе ја утврдуваат општините преку Комисији, а според Методологија пропишана од Владата на Република Македонија.

Со овој закон се уредуваат сите постапки кои претходно се уредуваа со други закони и тоа: постапка за присилна наплата, постапка и начин за обезбедување на плаќање на даночен долг, жалбена постапка, камата за ненавремено платен данок, враќање на повеќе или погрешно уплатен данок, институциите застареност и гаранција и казнени одредби.

И со новиот Закон за комунални такси се обезбедува самостојност на општините во утврдувањето на висината на комуналната такса. Законот ја утврдува само рамката на висината на комуналната такса која се предвидува за користење на правото, услугата или предметот од јавен интерес, од страна на правните и физичките лица кои вршат дејност и од граѓаните.

Со изменување и дополнување на Законот за административни такси се утврдуваат списите и дејствијата кои ќе се плаќаат кај органите на општината и општинската администрација и се врши дополнување на тарифните броеви за плаќање на административни такси за жалби против решенија, како и жалби против решенија донесени од градоначалникот. Понатаму се утврдуваат акти врз основа на кои се стекнува право за да се отпочне со вршење на дејност, а кои ќе ги издава општинската администрација.

Во надлежност на општините ќе премине и дел од градежните такси и тоа за акти со кои ќе се одобруваат условите за градба на градежни објекти од локално значење, за акти со кои се одобрува изградба на градежни објекти и за технички преглед и издавање на акти со кои се даваат во употреба градежни објекти.

Треба да се напомене дека овој Закон ќе се менува како што ќе се менуваат соодветните закони со кои ќе се пренесуваат дел од надлежностите од централно на локално ниво.

Почитувани пратеници, Ве повикувам да ги усвоите текстовите на овие закони, со цел да се отвори простор за јавна расправа и низ демократски механизми да се овозможи создавање на правна рамка за отпочнување и имплементација на процесот на фискалната децентрализација.

Во моето излагање ги опфатив и наредните закони кои што се како точки на дневен ред, меѓутоа сметам дека ова е еден комплекс кој што заеднички ќе оди и со него ќе се одвива процесот на фискалната децентрализација. И затоа Ве молам низ сите можни процедури и расправи кои што ни стојат на располагање да дојдеме и со сиот респект ќе ги почитуваме укажувањата на пратениците и на јавноста да дојдеме до еден современ закон и процесот на фискалната децентрализација да го спроведеме без поголеми проблеми кои што можат да се јават во децентрализирањето на власта.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Повелете господине Коце Трајановски, процедурално.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Од името на пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ, барам да се симнат стенографските белешки и да ни се поделат, со оглед на тоа што овој е еден од првите и меѓу најзначајните закони од пакетот на закони за децентрализација. Сметам дека се искажаа некои сознанија кои ќе влијаат на нашите говори и на нашиот начин на презентирање и третирање на овој закон. Затоа би побарал да се симне овој стенограм и да ни се подели.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Да направам само една мала консултација.

Барате пауза, ама за денеска ќе си ја потрошите паузата.

Ве молам, половина час пауза за да се симнат стенографските белешки. Сметам дека ќе биде доволно и половина час бидејќи говорот постои, само ќе Ви се подели.

(Пауза од 11,30 часот).

(По паузата)

(Седницата продолжи со работа во 12,10 часот).

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со работа.

Ќе Ви биде поделено излагањето на г. заменик министер за финансии.

Има збор господинот Слободан Најдовски.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Господине претседателе, господине заменик министер и претставници на Владата, почитувани колеги пратеници,

Иако во меѓувреме се дели излагањето на заменикот министер но сепак морам да кажам со внимание го проследив неговото уводно излагање и навистина ни даде една опсежна анализа на Предлог законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој што денес го разгледуваме. И врз основа на тој предлог и на уводното излагање имаме можност за добра расправа по однос на овој закон.

На почетокот би сакал да истакнам дека постоечкиот начин на организација на локалната самоуправа во Република Македонија кој е регулиран со Законот од 1996 година во Република Македонија, од сите аспекти во овој изминат период беше напаѓан од разни научни, политички и други структури. Самото тоа потврдува, а и времето покажа дека таквиот начин на децентрализација и организација на територијалната организација во Република Македонија е неиздржлив. Токму заради тоа според мене и претходната Влада на г. Георгиевски која што беше од 1998 година до 2002 година, а и оваа Влада не се задоволни од функционирањето на локалната самоуправа како од аспект на финансирањето на единиците на локалната самоуправа, така и од аспект на територијалната поделба. Затоа и претходната Влада, а и оваа Влада работеле и работат на остранување на аномалиите кои што се појавија во областа на територијалната поделба. Така што сакам да кажам дека секое истапување, заостанување на статус кво состојбите во оваа област и од дневно политички интерес и само така го гледа.

Основно од што треба да појдеме при анализата на предложениот закон е да се утврди дали приходите на единиците на локалната самоуправа предвидени со овој закон кој што го имаме за расправа се адекватни на надлежностите, односно должностите кои што произлегуваат на единиците на локалната самоуправа од Законот за локална самоуправа донесен во 2002 година.

Постоечкиот Закон за локална самоуправа дава големи надлежности на единиците на локалната самоуправа како во областа на образованието, социјалната заштита, здравствената заштита, културата и други области, да не ги набројувам сега поединечно. Затоа сметам дека не избалансиран сооднос на изворите на приходите и должностите можат да доведат до загрозување на одделни свери на живеењето на граѓаните од соодветните општини.

Би сакал да кажам неколку општи напомени по однос на предложениот закон за финансирањето на единиците на локалната самоуправа.

Прво, сметам дека решенијата во законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа мора да ги стимулираат органите на локалната самоуправа да се ангажираат за наплата на јавните давачки, односно даноци. Моменталната состојба е таква што при наплатата посебно на оние општински давачки, пред се на данокот на имот кои што сега ги врши Управата за јавни приходи мора да се каже дека процентот на наплата е мал и постои незаинтересираност за наплатата на овој данок. И затоа ќе повторам уште еднаш, ние мора да донесеме закон со кој што ќе се стимулираат органите на локалната самоуправа за наплата на јавните давачки и тоа како локалните давачки, така и државните давачки. Ова го зборувам бидејќи иако сега во расправите за децентрализацијата во овој изминат период откога ги добивме предлозите па до денес се повеќе е нагласена етничката компонента на законите за децентрализација и спротивностите кои што со себе ги носи оваа децентрализација. Но, сметам дека во иднина не само кај нас, туку и во светот се повеќе ќе биде нагласена не етничката поделеност, туку поделеноста од тоа како се вршат плаќањата на обврските кон државата од една страна и барањата од државата од друга страна. Затоа и со право не еднаш и во нашите расправи во овој Парламент се повеќе се поставува прашањето кој град колкава наплативост има на даночните обврски кон државата. Тука сакам да напоменам дека не го исклучувам во целост и принципот на солидарност и разликите на степенот на развој на одделни региони во Република Македонија, но мораме да го имаме во предвид степенот на наплативост на даночните обврски во Република Македонија. Тука го поддржувам и принципот на воедначување на финансирањето на единиците на

локалната самоуправа која што се предвидува со она 1% од данокот на додадена вредност. Но, отворам и дилема и прашање дали тоа воедначување треба да биде по жител како главен критериум, а другите критериуми после да се донесат со одредени упатства. Моето мислење е дека критериумите за распоредувањето на 1% од данокот на додадена вредност во Република Македонија треба да бидат разработени во законот, да бидат внесени во овие законски решенија. Според мене основниот и главен критериум при таа распределба мора да биде степенот на исполнување на обврските на поодделни општини и градови за обврските кои што произлегуваат од данокот на додадена вредност.

Извинете, можеби локалистички, но нема да се согласам јас и моите граѓани од мојата општина да плаќаме 100% од обврските кои што произлегуваат од данокот на додадена вредност, а на крајот на годината, или во текот на годината тој да се распоредува и да се дава на оние кои што не ги исполнуваат обврските од тие даночни закони кои што произлегуваат. Во Република Македонија за прв пат се носи закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Од информациите со кои што јас располагавам или она што можевме да го прочитаеме и во медиумите и да го видиме на електронските медиуми, иако се изработени повеќе верзии воглавно се оперира со пет важечки верзии на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Во изработката на овие верзии учествувале повеќе странски експерти од странство но и неколку министри, почнувајќи од господинот Никола Груевски, па господинот Гошев, па сега Никола Поповски, зависно кој, кога бил на оваа функција.

Почитувани пратеници, законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа според мене е суштинскиот и основен закон од законите поврзани со децентрализацијата во Република Македонија. Според мене ова е законот од кој што треба да произлезе оценката и можностите наспроти желбите за опстојување на постојните општини, или нивно прекројување. Овој закон треба да ја утврди самостојноста на општините во Република Македонија. Но, како што и обично бидува кај нас со самиот процес на отворање на прашањето на децентрализацијата во Република Македонија од првиот ден на отворањето на оваа тема, сите започнавме да ги цртаме општинските меѓи како на секој ни одговара при што во најголема мера се присутни лични, групни, локалистички интереси со мали исклучоци интереси на поединци, или групи.

Сега конкретно би се задржал на предложениот закон.

Неоспорна е потребата од донесувањето на овој закон, со тоа сите се согласуваме и сметам дека предлогот од Министерството за финансии нуди солидна основа за расправа и солидни решенија, предложени во овој закон. Не би сакал тие повторно сега да ги препрочитувам, или да ги истакнувам, со оглед на тоа што сите ги имате добиено и со оглед на тоа што имавме едно квалитетно излагање на заменик министерот за финансии. Но во оваа прилика би укажал на неколку моменти или принципи кои би придонеле за подобрување на квалитетот на законското решение.

Првиот принцип, што сметам дека и Министерството за финансии, како предлагач, и Владата, го запазил и на тоа треба прилично да внимаваме, тоа е дека со овој закон треба да придонесеме за финансиска децентрализација, но истовремено треба многу да внимаваме да не ја нарушиме финансиската стабилност на државата односно избалансираноста на државниот буџет во Република Македонија. Од тој принцип мораме цело време да се раководиме кога расправаме за предложениот закон.

Второ, анализирајќи го законот од аспект на изворните приходи, мој впечаток е дека концепцијата на изворните приходи, предложена во законските решенија, се заснова на согледувањата на големите градски центри и со предложените изворни приходи, руралните или народски речено селските општини, тешко ќе опстојуваат. Ова ќе се обидам да го поткрепам со податоци и факти:

Ако ги погледнеме решенијата во однос на изворните приходи, би одел со ред, сопствени извори на приходи, локални даноци. Имаме данок на имот, данок на наследство, подарок, данок на промет на недвижности и други локални даноци. Од сите овие даноци од тие селски и помали општини, не мора да се само селските, туку општини со помал број на жители, единствен извор би бил данокот на имот. Многу малку, со оглед на големината на тие општини, ќе имаме приходи од данок на наследство и подарок или од данок на промет на недвижности.

Вториот извор се локалните такси во кои како посуштински извор се комуналните такси, административни такси и други локални такси. Административните такси, исто така сметам дека се незначителни, со оглед на бројот на жители, со оглед на обраќањата до државните органи, со оглед на тоа што ќе се плаќаат преку таканаречени таксени марки. Остануваат значи комунални такси. Но, и во овој извор, со оглед на тоа што ако земеме колку има регистрирано

стопански субјекти, колку тие ќе имаат обврски и тука ќе имаме незначителен извор на приходи.

Што се однесува до локални надоместоци, кај овие помали селски средини, надомест за уредување на градежно земјиште или комуналии, е во минимум, бидејќи мал е бројот на селските средини кои плаќаат таканаречени комуналии. Надоместоци од комунална дејност ќе ги немаме. Надоместоци за просторно и урбанистички планови, скоро и да не постојат.

Приходи од сопственост, приходи од закупнина, немаат објекти за сопствени потреби, а камоли тие помали средини и да издаваат. Да не зборуваме за приходи од камати, приходи од продажба на имоти и ред други.

Одиде на следниот дел на приходи, тоа се приходите од персонален данок.

Морам да кажам дека малку забуна, и во јавноста и на Комисијата за финансирање и буџет имаше по однос на овој 3,1% од персоналниот данок. Многумина од почетокот тоа го сфатија дека се 3,1% од персоналниот данок што претставува една позамашна сума на изворни приходи. Но ако видиме дека тоа е 3,1% од вкупниот наплатен персонален данок, тој ќе биде минимум. Или наједноставно да ви кажам, во една општина од шест-седум илјади жители, ако земеме оваа стапка на вработеност да има 1000 вработени, вие можете да пресметате колку ќе има од персонален данок.

Ова што досега го зборував, ќе го поткрепам со неколку примери.

Според овие изворни приходи, на пример новата општина што треба да произлезе од општините Кукуречани, Могила и Добрушево, за минатата година, вкупно задолжен данок на имот имала 1.808.443 денари, или новата општина која ги спојува Новаци, Бач и Старавина, вкупно задолжен данок на имот во минатата година има 989.053 денари. И како што реков, ако се земе како пример број на вработени од 1000 и просечна плата која е да речеме 10 или 11 илјади во Република Македонија, од персонален данок ќе може да наплати во минатата година, вкупно за цела година 50 илјади денари. Што значи, се да наплатат, тие општини би имале околу 2 милиони денари вкупни наплати, а мора да имаме предвид дека сегашната наплативост на данокот на имот е околу 10 до 15%. Реков, се да наплатат, ќе има 2 милиони приходи. Од друга страна само градоначалникот и секретарот што ќе ги земат платите во текот на годината е околу 600 илјади денари. Од друга страна, според член 48 од овој закон, овие општини ќе мора да ги преземат и вработените од Министерството за финансии, Одделение за финансиски и заеднички работи под нејзина надлежност. Затоа, да не зборуваме, како што сега јас зборувам, со бројки

кои сам ги изнаоѓам и неznam колку се веродостојни, но по однос на наплатата односно задолжувањата на данок а имот се 100% точни, бидејќи се од Управата за јавни приходи, сметам дека за во втората фаза на овој закон, на нас пратениците, за да можеме да донесеме квалитетен закон, треба да ни се понуди компаративна анализа на приходите кои ги имаат сега општините и очекуваните приходи по предложениот закон. Тогаш, врз основа на една таква анализа ќе можеме да согледаме дали носиме правилни решенија, или не и тогаш ќе можеме да излеземе пред граѓаните со вакви податоци и ќе им кажеме дека е добро да ја правите една општина од 5 - 10 села, или како што во една прилика реков јас и комшијата дали ќе се договориме да имаме општина, па сакаме општина за да земаме плата, или пак ќе имаме издржани податоци.

Следна работа, за да имаме поквалитетни решенија, сметам дека треба да имаме и симулација на приходи во поодделни општини, како што сега се предвидува со новата територијална поделба, за врз основа на тие податоци да можеме да ги компарираме и да донесеме квалитетни решенија за нормално функционирање на општините, или пак треба да бараме други извори. Оние сознанија што јас ги имам и до тие податоци што дојдов, сметам дека за руралните, селските општини треба да бараме и други извори на приходи. Во оваа прилика би ги напоменал како можни извори, за размислување во втората фаза, како изворни приходи, конценсиите од користење на природни ресурси во поодделни општини, при што би се утврдил соодветен сооднос помеѓу државата и општината. Не би навлегувал сега во наддавање дали тој сооднос би требало да биде 30%, 70%, 40 или 60% во корист на државата. Сакам да кажам дека можеме да размислуваме како извор на приходи, но врз основа на издржани анализи, да го утврдиме овој сооднос.

Исто така како можни приходи би требало да бидат и дел од приходите кои ги остваруваат граничните премини во општините каде постојат вакви можности, или приходи од регистрацијата на возилата. Некаде од 1994 до 1998 година, кога бев пратеник, со еден од моите колеги го потегнавме тоа прашање. Не може во Битола регистрацијата на возилата на државните органи, да речеме, на институции чие седиште на јавни претпријатија е во Скопје, исклучиво да ги оштетуваат патиштата во Битола, да бидат со скопски регистрации и приходите да одат во Скопје. Ова мора со овој закон да го разграничиме и како еден од можностите за можни изворни приходи на единиците на локалната самоуправа. Зата како идеја, можеби треба да се размислува и да се направи разграничување во законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, финансирањето на градските единици на

локална самоуправа кои во себе, како центар ги имаат градовите и финансирањето на единиците на локална самоуправа кои се од чист рурален или селски тип.

Следното што би сакал да го напоменам, ако одиме веќе во децентрализација, во член 52 од предложениот закон се предвидува укинување на жиро сметките на месните заедници во банките. Јас сметам дека ова решение не би требало да постои и дека на месните заедници треба да им се остави да ја развиваат месната самоуправа, а не можат да развиваат месна самоуправа ако немаат свои посебни жиро сметки. На крајот на краиштата, морам да кажам дека во тие новоформирани општини одредени села располагаат со свој имот, фудбалски клубови и неznam кои други начини на организирање и на нив треба да им се овозможи, да им останат жиро сметките и да си обезбедуваат свои извори на финансирање и на таков начин да го подобруваат квалитетот на живеење во своите средини.

На крајот би завршил со тоа што сметам и мојата пратеничка група од ЛДП смета дека ова законско решение нуди добар квалитет, но исто така предлагаме да се земат предвид овие размислувања што ги изнесов во мојата дискусија. Ќе го поддржиме овој закон и се надевам дека од денес натаму во јавноста многу поприсутен ќе биде суштинскиот закон за територијалната поделба, тоа е законот за финансирање на единиците на локална самоуправа, отколку да ги делиме меѓите, иако реков, со мали исклучоци треба и за тоа да оддадеме почит.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Најдовски.

Збор има господинот Аднан Кахил.

АДНАН КАХИЛ:

Почитувани пратеници, почитуван заменик министер,

Денес имаме Предлог за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, како што кажа и претходниот дискусант, многу важен закон, по мене е многу поважен и од самата територијална поделба, бидејќи за да се направи добра територијална поделба, разграничување на меѓите на идните општини, без разлика дали ќе бидат тие во ваков број или бројот како што ние предлагаме да останат 120 или повеќе. Мислам дека самото финансирање, начинот на децентрализација и она што се вели начинот на економско живеење е основата

што треба да даде тон и правци во идното работење, на кој начин тие локални единици, да не кажам општини, би требало да егзистираат во рамки на една држава каде што ќе дадат основен импулс, во иднина, на “економскиот бум”, што досега не постои, но да се надеваме дека после ова, после она што се вели поделбата на општините, врз основа на потребите, врз основа на економските договарања, врз основа на политички договарања и други, конечно еднаш ќе кажем едека финансирањето и економскиот развој се најважните елементи во врска со оваа проблематика.

Бидејќи се работи за закон кој е во прва фаза, јас ќе се обидам на кратко да го коментирам она што законот го предлага. Иако овој закон во целина е добар закон, но има многу недостатоци и се надевам дека предлагачот ќе ги земе предвид добронамерните сугестии од опозицијата и барем во некои делови, што се однесува до финансирањето, ќе ги инкорпорира тие сугестии, бидејќи во овој дел од Предлог-законот тие се многу воопштено дадени, без некои компаративни анализи, барем јас тоа не го видов во Предлогот, можеби тоа постои, можеби во втората фаза тоа ќе се вгради во Предлогот. Но стои фактот дека се дадени некои бројки во однос на даноците, во однос на децентрализацијата, во однос на она што се вели финансирање на локална самоуправа и во однос на она што се вели предлогот очигледно е направен врз основа некоја проекција од 70-те општини. Мислам дека треба да се направи проекција во смисла да имаме ние децентрализација, посебно во финансискиот дел да се направи децентрализација, без разлика колкав број ќе бидат општините, дали тие ќе бидат 30, 40, 50, да има објективни критериуми, не да се прави врз основа на договарање, во даден момент, за бројот на општините. Токму ова е главната поента за да можат општините да живеат со својот труд и со свое економско ангажирање. Ако тоа го направиме на овој начин, во тој случај, можеби она што е недостаток на овој предлог, не само на финансискиот дел, туку и во делот што и во Уставот не сме направиле таква измена, а патем речено, можеби тоа требаше прво да се направи, општините кај нас да бидат поделени на рурални и градски општини. Сега ние имаме такво решение, сите општини се ставаат под иста категорија на општини, без разлика дали се тие градски или рурални општини, иако можеби има основ, бидејќи ние сме мала земја, не можеме да имаме локална самоуправа на разни нивоа. Но сметам, ако се направеа измени претходно во Уставот и потоа следеше ова, тогаш ќе имавме ние рурални и градски општини и адаптирањето, поготово на фискалниот дел, во врска со економијата, ќе беше многу покомпатибилен во овој дел.

Јас ќе се обидам да изнесам неколку тези во врска со фискалната децентрализација.

Иако дебатата сега се води исклучиво за границите на идните општини, голем дел на економски експерти тврдат дека економскиот дел односно способноста на идните општини да одговарат на економските предизвици е најбитна работа. Затоа за да видиме што може да се случи на економски план, мора да се разгледуваат две теми и тоа, прво, кои се општите карактеристики на локалниот економски развој и второ, кои се стапиците при дефинирањето на локалниот економски развој. Посебно втората тема е доста битна при дефинирањето на нашата блиска иднина. Мислам дека тоа е она што е најважна работа и мораме однапред да ги дефинираме сите можни и добри и лоши страни во однос на финансирањето, затоа што она што го имаме како пракса до сега, се покажа, поготово во делот на наплатата, во врска со даноците и другите давачки, во целина имаме низок процент на наплата. Ќе се согласите дека основата на секое економско живеење се даноците, а без ефикасна наплата во голем процент, на даноците, не можеме да имаме добар економски развој и сигурно ако тоа не се земе во предвид, во некое идно време ваквиот закон ќе доживее фијаско, а не можеме и не смееме на прагот на влегување во Европа да имаме закони, барем во овој дел кои секоја година или секоја втора година ќе се менуваат.

Најбитни општи карактеристики на локалниот економски развој претставува релативно големата оперативност на развојните стратегии и можноста на прагматичен начин да се изврши селекцијата на играчите и специфичната разделеност на чекорите и постапките.

Политиката на локалниот економски развој за разлика од економската политика на севкупната национална економија, активностите треба да бидат повеќе фокусирани и повеќе прагматични. Една студија изработена од ОЦД ги посочува следните карактеристики на општата политика на локалниот економски развој.

Прво, ставене акцент на поимот развој во широка смисла, како структура и квалитет на капацитетот за создавање нови економски активности што е различно од чисто квалитативниот поим економски пораст.

Второ, базирани врз идејата дека постои многу голем број на специфични процеси и патеки во разни локални средини, што претставува резултат на различноста на економските и историските услови на секој локален регион.

Трето, концентрирање на вниманието на развојот како процес и врз одлуките, акциите и потенцијалните ресурси кој треба да бидат приближени и да бидат на тој

начин третирали. Иницијативите треба да имаат јасно определена локална содржина да одговара на локалните проблеми и цели. И треба да бидат поттикнати и спроведени од страна на локалните граѓани. Тој мора да си ја даде таа широка слобода.

Четврто, спремност кон изградба на развојниот процес со долгорочен хоризонт, преку потпирање врз економскиот и социјалниот динамизам, како и врз однесувањето на актерите во унапредувањето на локалниот капацитет со преземае на иницијатива како одговор на случувањата.

Петто, вклучување на мноштво актери кои ги определуваат, развиваат и спроведуваат тие шеми, или стратегии. Тоа се луѓе или институции кои често биле игнорирани со политиките од минатото. Во таа смисла постојат многу бројни приватни и јавни општествени актери кои се вклучени во политиката на локалниот економски развој. Под приватни актери се подразбираат работодавци или бизнисмените. Под јавни актери се опфатени локалните авторитети на власта, додека поимот општествени актери ги вклучува доброволните организации, синдикати, трговски и други видови на комори. Разните облици на кооперација, развојните агенции, универзитетите итн. Конкретната комбинација и нивното релативно значење и внимание ќе се разликуваат од општина во општина. Меѓутоа, вклученоста на една мрежа локални актери, граѓани, организации или агенции претставува клучен дефинирачки елемент на процесот на локалниот економски развој. Овој развоен пристап е поврзан со идеите и поимите на само помош, лидерство, партиципација и кооперација. Тоа е за првиот начин на размислување. Во постојната практика на локалниот економски развој се откриваат и оние аспекти кои често претставуваат стапици во самиот пристап кон оваа активност. Во случајот на Македонија може би се побитни токму тие стапици да бидат акцентирани во прв ред. Или ако се суди според досегашното искуство, тие ќе претставуваат особено карактеристична појава во иднина. Такви неподобни аспекти се:

Прво, дозволување на премногу изразена званичност од влијание на политиката. Меѓутоа, се мисли како на политиката на локално ниво, така и на централната Влада. Треба да знаеме дека систематска децентрализација во економска смисла значи пристап од долу нагоре, а не одозгора надолу. Двете нешта се сосема различни и спротивставени.

Второ, често почнуваме од погрешен крај на проблемите. Тоа значи спроведување на активности за создавање на нови работни места, без соодветно

согледување ниту на вистинските причини за недоволниот број на работни места, ниту на реалните начини на нивно создавање.

Трето, се случува пренагласено следење на модните трендови. На пример почнување со градење на модерни индустрии во окружение без изградени соодветни атрибути за тие дејности. Но, истото се однесува и на спротивниот случај постои исклучиво потпирање на традиционални а често релативно стопански дејности и индустрии.

Четврто, преценувањето на развојниот капацитет и активностите преку неправилно и непостојано долгорочно согледување на потенцијалите, ресурсите, компетенциите и другите аспекти во еден локален регион.

Петто, дозволување, средствата, инструментите, да ја определат стратегијата. Ниедна стратегија на локален економски развој не треба да се сведува на тоа што знаеме како да правиме, ниту за тоа што мислиме дека имаме пари за тоа.

Уште еден битен момент која секоја стратегија на локален економски развој која треба да го има предвид и интернационализација на деловниот и вкупниот хоризонт на посебниот локален регион. Многу чест е случајот локалниот развој да се набљудува само како поднационален контекст и феномен, а се очкува децентрализација да биде спроведувана само на национално ниво. Тоа не е исправно, бидејќи секој локален регион претставува единица и во меѓународен контекст. Конечно треба да знаеме дека во иднина одделни идни општини релативно брзо да достигнат ниво да бидат реално економски, неформално интегрирани во Европската унија, а одделни ќе бидат повеќе под македонскиот економски просек. Тоа е нормален процес кое е добро да го знаеме однапред. Кои се тие општини како и на кој начин би функционирале.

Децентрализацијата е еден од основните предуслови за демократизација на нашето општество. А основен предуслов за нејзината успешност е фискалната децентрализација. Бројот на општините е во тесна врска со начинот на нивното финансирање. Па така најчести изговори за огромното намалување на општините се немањето на капацитети, да се преземат нови надлежности и финансиска немоќ на помалите општини. Меѓутоа, ако се направи длабинска и објективна анализа ќе се констатира дека само дел од новите надлежности нема да бидат во можност да ги преземат сите општини. Тоа се средното образование и социјалната заштита. За тоа е предвидена можноста за меѓу општинска соработка.

Се поставува прашањето која од сегашните 123 општини нема облик на основно образование, култура, спорт, урбанистичко планирање, примарна здравствена заштита и се разбира, лепезата на комунални дејности. Речиси да нема таква општина. Правејќи комперативна анализа меѓу новите надлежности и финансирањето на општините предвидени со Предлог законот, се доаѓа до констатација дека најскапите и најсложените надлежности, социјалната заштита, основното и средно образование, примарна заштита, култура, и противпожарна заштита, ќе се финансираат преку блок донации со трансфер на пари од централниот буџет на општинските буџети и потоа на надлежните установи. Во предложениот закон да изостане еден многу битен извор на нивно финансирање, а особено на малите општини, тоа се концесиите, користење на природните богатства. За државниот буџет тие не се голема приходна ставка, но во општинскиот буџет тоа сигурно е. Како примери каде што е евидентна ваквата појава, можат да се издојат експлоатација на водите и шумите. Па така се поставува прашањето каква би била приходната ставка на општините, ако од секое шише пакувана минерална вода корисно би било да плати по еден денар. Со сигурност може да се констатира дека таквите приходи би можеле да бидат доволни за опстанок на една мала општина.

Второ, општината не само што нема корист, туку има и голема штета со уништувањето на шумите и патиштата преку кои се пренесува сеченото дрво. Слично е со експлоатацијата на другите природни богатства. Па така локалната заедница ги чувствува самолошите еколошки ефекти, а финансиски постојни ефекти се компаниите кои што ги експлоатираат овие природни богатства. Таков пример г-динот Најдовски кажа во врска со колите кои се користат на основно ниво со скопски таблети, па циркулираат во општина Битола. Во тој контекст мислам дека е оправдана неговата сугестија во таа насока. Па така овој предлог на Владата кој што всушност е образложен со немање на капацитети на општините, нивна слаба финансиска моќ и малите демографски квалитети е всушност, контрадикторен самиот со себе. Ако продлабочено го погледнеме овој преглед ќе видиме дека овие критериуми се најмалку 20 пати прекршени од самиот предлагач. Па така доаѓаме во ситуација кога сите, освен овие коалициони партнери се против ваквите решенија. Доколку сака Владата и парламентот да донесе закон кој ќе биде од долготраен карактер и реална слика на состојбите ќе мора да ја чујат македонската јавност и да им овозможат на граѓаните во општините, на експертите, науката и другите заинтересирани страни, да можат да го дадат своето мислење, а дури потоа да се направи закон кој што ќе биде општо прифатен и применлив во реалноста.

Во овој контекст би кажал на една работа што на Комисија имавме можност да ја дискутираме во врска со законот за животна средина, Законот за отпад, Законот за води итн. И таму предложив дека може би во тој закон треба да се предвиди, а може би требаше и во овој дел да се предвиди начинот на финансирање на малите општини преку користење на тие водени ресурси. Подземни и надземни води, начинот на складирањето на отпадот итн., да е можност и на локално ниво, имајќи премиси и на еколошка заштита на локално ниво, да може тие локални заедници, општини да можат да се финансираат од тие средства. Ќе кажам еден многу егзактен пример да можат тие концесии да даваат и дел од концесиите да остане во општините при користење на водени ресурси или она што веќе водата носи, тоа е песок, чакал и кои се користат и во градежната индустрија. Или пак изградба на колектори за прочистување на вода или водни ресурси, а она што се прави Предлог закон, кој е патем речено добар закон за користење на водите, сега ќе дојде во парламентарна процедура, мислам дека инкорпорирањата на сите тие заклучоци што ги имаме, сите тие проекции што би требало да бидат, би требало да се внесат во проекциите на овие мали општини, за да можат да егзистираат. Без разлика кој број ќе опстојат тие општини јас мислам дека ако има вакво решение и 123 општини можат да опстојат, но сепак треба да се инсистира дека на локално ниво ако немаме начини на кои што самите локални власти можат да дадат концесии да работат во насока на изградба на системи, каде што економскиот елемент ќе биде најважен иако се потпира само на финансирање од државата, а грото на финансирањето оди во таа насока, мислам дека ќе дојдеме и во иднина во делот ако сега 123 општини не егзистираат, тогаш од тие 70 или 80 половина не можат да егзистираат затоа што ќе немаме правилна економска рамка, односно правилен начин на финансирање и правилен начин на трансфер на надлежностите во однос на финансирањето. Стравот на граѓаните од укинувањето на нивната општина е оправдан, затоа што кај нив сеуште следи сеќавањето од пред 1996 година, кога доживеаја најголемо понижување од страна на државата. Тие неформално беа прогласени за граѓани од втор ред, со маргинализација на нивните заедници од страна на големите градски урбани општини. Токму, фискалната децентрализација беше тој основен фактор кој што беше еден од најголемите причини за таквата состојба, кој е токму и сега на повидок.

На нас ни останува да веруваме дека и овој пат одлуките нема да бидат донесувани во временски теснец и со тоа да бидат повторувани старите грешки. Истовременото давање на можност на граѓаните и на општините да го дадат своето

мислење, ние всушност, ја покажуваме и спремноста на нашата земја да ја почитува и положбата на локална самоуправа. Значи пораката е во таа насока да имаме широк консензус, со тоа што ќе се консултираат сите релевантни фактори во државата во однос на пред се, фискализацијата, економскиот прираст, а потоа она што носи децентрализацијата.

Ќе дозволите да коментирам неколку работи во врска со Предлог законот од општите одредби. Сум на мислење дека одделни одредби во предлог законот не се доволно прецизни, каде што има потреба од нивно допрецизирање, а особено во врска со локалните даноци, приходи од камати и процентот од 100% од персоналниот данок на доход од физички лица и слично. Исто така, е поставено прашање на тој начин што на кој начин и врз која основа предлагачот дошол до анализа дека такви проценти треба да егзистираат. Особено приходи од персонален данок на доход да се распоредуваат по општини во износ од 3,1% е овдека процентот од 1% од ДДВ, што сметам дека е многу мал и не е доволен за финансирање на единиците на локална самоуправа. Може би треба да се направи пообемна компаративна анализа кој е тој процент што е доволен за оптимално развивање на општините. Немам сомение дека процентот треба да постои еден процент на кој начин ќе се финансира, но треба да се направи навистина добра анализа, да не дојдеме во ситуација секоја година да менува проценти нагоре или надолу да имаме всушност, ситуација да го менуваме ДДВ. Во модерните земји во Европа и светот ДДВ многу ретко скоро е неможно да се менува преку ноќ, затоа што на државата и требаат пари или во даден момент треба да се финансира на некој начин.

За да не доаѓаме во такви ситуации, во врска со процентите мораме, апсолутно мораме да направиме обид да се направи подлабинска анализа. Во тој контекст би кажал дека ЗЕЛС дал некоку препораки на овие даноци. Тука има 7 точки во однос на финансирањето и во однос на законите од даноците за имот, каде што од тие препораки по определени членови кажува каде е грешката и намерата тие што ја практикуваат власта токму сега, во која насока треба да ги движат корекциите во однос на тие даноци, во однос на сите тие предвидени ситуации за да може едноставно, тие даноци да се сведат на реална рамка на прибирање на даноци, на реална рамка на трансфер на тие даноци, на реална рамка што се однесува на проценти, кои би требало да ја финансираат локалната самоуправа.

Имам и некоку забелешки во врска со општите одредби, но сигурно дека тие се дадени и кореспондираат со моите размислувања и од примерите од ЗЕЛС, но само би напоменал каде што кажав тука приходи од сопственост, се вели приходи од

камати, или приходи од продажба на имот, со чија продажба не се нарушуваат јанви функции на општините. Не е јасно дефинирано кои приходи од камати се мисли. Ако се мисли на општите приходи од камати на банките или на пари што има државата, треба јасно да се дефинираат или пак се мисли на парите што ги има или ќе има прилив во општините и тоа мислам дека треба да се регулира со посебен закон, за да не дојде до злоупотреба, особено во овој дел, бидејќи сме сведоци општинарите и јавните препријатија, како и дел од државните органи во минатото, токму тие пари се злоупотребувани иако се остави простор барем во овој период со недефинирани рамки, сигурно ќе има злоупотреба и во иднина на локално ниво, знаејќи дека надлежностите во сите сфери на локално ниво ќе бидат многу поголеми отколку што се сега. Потоа, кој е тој што ќе одлучува и на кој начин ќе се одлучува за приходи од продажба на имот. Дали имот што има општината ќе може да располага со имот и да продава кога сака и како сака и на кој начин сака, или пак има соодветна контрола од централната власт. Мислам дека тоа дава, односно на овој начин се дадени правните рамки за недефинираните состојби во иднина што би можеле да произлезат од тоа, може да дојде до несакани последици во врска со фискализацијата и со децентрализацијата во однос на ова. Потоа би кажал дека мора да се дефинираат сите тие даноци, локални даноци како што се наведуваат тука, што всушност значат тие даноци и на кој начин се пропишуваат и да се сведат на јасно дефинирани рамки, затоа што даноците се најсвети нешта во Европа и во светски рамки и затоа ние не треба преку тоа да поминеме, тие даноци без разлика како ќе ги крстиме во иднина да останат без јасно дефиниции и без јасно дефинирани начини на коиј начин се прибираат и како ќе се наречат во идното прибирање на парите врз основа на ова. Потребно е да се изврши дислокација на некои елементи од комуналниот систем на државата и да се дадат на ингеренции на локално ниво, односно во единицата на општината. Затоа што ако тие ингеренции не се префрлат на локално ниво и од комуналните дејности, сигурно ќе имаме испреплетување при надлежностите, затоа и денеска и во минатото имаме испреплетување на надлежностите на самите министерства, не се знае чија е надлежноста и доаѓаме во ситуација да се префрла вината од едно министерство во друго, да не дојде во ситуација да при надлежностите на општините и меѓу општинските договарања или пак надлежности кои ги тангираат и централната и локалната власт, да се дојде во ситуација кога се работи за пари, за финансиска политика да дојде до ситуација да страдаат тие за кого се наменети и за кого доаѓаат, а тоа е граѓанинот, бидејќи прибирањето на даноци и распределба на

даноците од народот за народот и тоа преку централната власт и локалната власт и тие сигурно во иднина мора да дадат по транспарентен по јасен отчет пред граѓаните на кој начин се собираат парите и на кој начин се трошат тие нивни пари. Мислам дека ако таква транспарентност немаше досега, таква транспарентност во иднина мора да има и мора во ваквиот предлог закон таквата транспарентност да се допрецизира, да се покаже дека прибираните даноци ќе бидат и на локално ниво и на централно ниво, но и трошењето на парите врз основа на определени јасни критериуми на законот ќе биде и на локално и на централно ниво и ќе се знае кои се одговорни за прибирање, а кои се одговорни за трошење на тие пари.

На крај би завршил дека има добри работи овој закон, но има и многу нејасни, недоречени работи. Можеби интенцијата на предлагачот е во втората фаза тоа да го доработи, но сметам дека овие добронамерни сугестии, предлози од пратениците од опозицијата и предлозите што ги има дадено Заедницата на локалната управа се токму во овој правец и сметам дека финансиската децентрализација е најважен елемент во децентрализацијата на власта, децентрализацијата на локалната самоуправа за да може да се инкорпорира во законот и да се донесе еден закон со општ консензус. Ако тоа не се земе предвид мислам дека успехот на ваквиот закон ќе биде со краток здив и ќе дојдеме во ситуација за многу кратко време, или неколку години да имаме нефункционирање на локалната власт и на тој начин да дојде до блокада на работењето. Впрочем тоа никој не го посакува, затоа што во тој случај ќе имаме уназадување на економскиот пораст, уназадување на она што се вели економско работење во државата, а Впрочем тоа никој не го посакува без разлика дали се работи за опозиција или позиција.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г. Аднан Кахил.

Има збор пратеникот Ангел Димитров, а нека се подготви пратеникот Абдулаки Адеми.

АНГЕЛ ДИМИТРОВ:

Почитуван претседателе, почитувани претставници на Владата, почитувани пратеници,

Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа не само што е значаен за обезбедување на средства за финансирање на новите надлежности на единиците на локалната самоуправа, туку тој истовремено треба да претставува

репер т.е. главен критериум за големината и карактеристиките на новите единици на локалната самоуправа, односно за новата територијална поделба на Македонија. Отаму за мене е несватливо водењето на дискусији за новата територијална поделба без поконкретно да се дискутира за критериумите т.е. условите кои новите единици на локалната самоуправа треба да ги исполнуваат за да можат самостојно да се финансираат и да ги обавуваат новите надлежности кои им се дадени со Законот за локална самоуправа од 24 јануари 2002 година.

Веднаш на почетокот да истакнам дека и покрај битното финансиско осамостојување на локалната самоуправа сепак овој закон претставува само преодна фаза кон целосното финансиско осамостојување на единиците на локална самоуправа и постигнувањето на висок степен на локална автономија.

За вистинското осамостојување ќе биде потребно општините да остваруваат многу повисок процент на сопствени приходи, а средствата кои ќе се добиваат од Републичкиот буџет да бидат во вид на општа дотација за чие користење општините самостојно ќе одлучуваат, а не во вид на наменски дотации. Се разбира за да се постигне ваква висока самостојност ќе биде потребно да помине еден период на прилагодување во кој ќе се видат сите слабости и проблими и ќе се работи на нивното отстранување. Но, да видиме што ни нуди предложениот закон за овој транзиционен период.

Мора да признаеме дека за разлика од некои почетни изјави кои ги слушав преку Заедницата на локална самоуправа, овој Предлог на закон е многу понапреден и поправичен. Ова го овозможуваат особено одредбите со кои за финансирање на потребите на општините се користи дел од приходите на персонален данок од доход и дел од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година како дотација од Републичкиот буџет.

Со овие два извора се обезбедува поголема рамноправност помеѓу единиците на локална самоуправа кои се различни по економската моќ, по бројот на вработените, по големината на прометот на недвижности и други карактеристики кои имаат огромно влијание врз сопствените приходи на приходите на локални даноци, такси и надоместоци, кои досега беа главен извор за финансирање на локалната самоуправа.

Не поседувам доволно информации да коментирам дали предложениот процент од 3,1% од персоналниот данок на доход прибран од платите на физичките лица кои имаат живеалиште и претстојувалиште во општината е доволен или не, но ова само по себе ќе доведе до поголема наплата на овој вид на данок и ќе ги

стимулира општините да го потпомагаат локалниот економски развој и новите вработувања.

И предложениот 1% од наплатениот данок на додадена вредност ќе се дели според бројот на жителите на единицата на локална самоуправа, иако Владата со уредбата ќе предвиди и други критериуми за распределба на овие приходи. Главното прашање кое сакам овде да го разгледаме е дали сите постоечки општини се способни за преземање на новите обврски според законот за финансирање на единицата на локална самоуправа, како би можеле да обезбедат средства за финансирање на новите надлежности. Ако внимателно го разгледаме предложениот закон ќе видиме дека општините самостојно ги извршуваат работите на утврдување и наплата на сопствените приходи утврдени со закон. Сигурен сум дека голем број од постоечките општини поради немањето на кадровски и материјални потенцијали нема да можат самостојно да ги наплаќаат сопствените приходи кои денес за нив ги врши Министерството за финансии, па ќе мораат за овие работи да склучат договор со друга општина или со Управата за јавни приходи. Тоа е регулирано со Закон.

Согласно член 44 од Законот, фискалната децентрализација ќе се спроведува фази, така што пренесувањето на надлежностите на општините ќе се врши постепено во согласност со капацитетот на општините на преземање на финансирање на новите надлежности. Овде кај мене се јавува и најголемото стравување за почетокот на фискалната децентрализација и проблемите што ќе настанат.

Најпрво ќе се јави проблемот со решавањето на заостанатите обврски кои произлегуваат од долговите на изведувачите и другите доверители за обврските настанати заклучно 31.12.2001 година, и покрај тоа што овие активности ќе ги координира Министерството за финансии сметам дека овој процес ќе биде многу спор и многу тежок.

За да ги исполнат условите од првата фаза и да ги добијат приходите од даноци од Буџетот на Република Македонија најмалку 90% од вкупниот број на општина во кој живеат најмалку 90% од населението на Република Македонија во рамките на своите општини ќе треба да имаат најмалку 4 вработени кои се квалификувани да работат во областа на Буџетот, финансиското управување, сметководството и финансиските извештаи, а и во рамките на финансираат администрација да имаат најмалку 6 вработени кои се квалификувани да работат на утврдување и наплата на даноци.

Ова значи за да може една општина да започне со добивање на блок дотациите за вршење на дејности од културата, социјалната заштита, детските градинки, освниоте и средните училишта и примарната здравствена заштита мора да ги исполни горенаведените услови од првата фаза, но исто така мора да има добри резултати во најмалку 24 месеци и да нема заостанати, ненамирени обврски кон добавувачите или било кон кои други доверители. Се надевам дека сега на сите ни е јасно за какви сложени процеси се работи и дека мораме многу внимателно да ги спроведуваме.

Во денешни услови кога некои општини немаат средства ни за исплата на потрошената електрична енергија, имаат огромни износи недостасани и неевидентирани обврски спрема добавувачите, а кај некои дури и нереализирани хипотеки од страна на доверителите не смеаме така едноставно да се влетаме во овие проблеми. Затоа се надевам дека Владата и особено Министерството за финансии ќе направи длабинска анализа на финансиската состојба на сите општини и ќе ги предвиди можните проблеми, а ако е потребно ќе предложи измени и дополнувања на овој закон уште пред да се отпочне со неговата целосна примена.

Исто така се надевам во понатамошната расправа околу законот за новата територијална поделба многу повеќе да се расправа за реалните услови за остварување на новите надлежности на локалната самоуправа, а не само да се зборува за нашите желби и за нашите барања.

Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа е многу јасен. Неможе ниедна општина да ги остварува новите надлежности ако за тоа не исполни одредени услови. Дотогаш тие единици на локална самоуправа ќе може да ги извршуваат само надлежностите кои досега ги вршеа.

Ви благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г. Димитров.

Повелете г. Абдулаќим Адеми, а нека се подготви пратеникот Илјаз Халими.

АБДУЛАЌИМ АДЕМИ:

Ви благодарам г. претседател.

Почитувани претставници на Министерството, почитувани колеги,

На крајот успеавме пред нас да го имаме пакетот на закони за децентрализација, како што е законот за територијална поделба, законот за градот

Скопје, законот за финансирање на локалните единици, како и некои други закони кои ги регулираат прашањата на административните такси во општините. Исто така во постапка се и законите од заштита на животната средина кои во себе содржат одредби во кои се предвидува децентрализацијата. Сите овие закони се доста значајни и содржајни бидејќи регулираат многу значајни прашања во процесот на децентрализацијата. Затоа и нашиот пристап во оваа фаза, како и во текот на расправите ќе биде рационален нераководејќи се од моменталните емоции и тесните партиски интереси или од локалните интереси.

Законот за финансирањето на единиците на локалната самоуправа е еден од позначајните закони во процесот на децентрализацијата, но од тоа што може да се забележи досега овој закон според другите закони, посебно законот за територијалната поделба и законот за градот Скопје. За да се случи ова влијаеја многу фактори, во прв ред политичкиот фактор, па потоа националниот, етничкиот и на крајот кариеристичкиот на неколку политичари кои се раководат од тоа дека наводно ги бранат линтересите на граѓаните, а од друга страна манипулираат токму со нив не објаснувајќи им на граѓаните што значи децентрализацијата, какви надлежности ќе имаат во локалната власт, колку ќе бидат во состојба со актуелните капацитети со кои располагаат општините да ги реализираат барањата и потребите на граѓаните.

Децентрализацијата значи пренесувањето на одлучување во неколку нивоа на државата и општеството. Децентрализацијата на власта е услов во прв ред за демократизацијата и модернизацијата на државата кој конституира со процесот на понудата и раководењето на квалитетните услуги на граѓаните.

На втор ред зајакнување на политичката економија и фискалната во локалната власт.

Трето е одлучувањето на партиските односи меѓу разните нивоа меѓу власта.

Четврто, зајакнувањето на влијанието на граѓаните во социјалните и политичките процеси и

Петто, услов за забрзување на процесот на интегрирањето на Република Македонија во Европската заедница.

Децентрализацијата во процесот на транзиција се развива како дел на економскиот процес и политичките реформи. Сите недостатоци и недоследности на процесот на децентрализацијата се манифестираат преку економските показатели, социјалната и политичката содржина.

Врз основа на член 11 од Законот за локална власт се дефинира начинот на локалната власт, додека врз основа на точката 8 од истиот член е и обрската за финансирање на локалната власт, за што денеска расправаме.

Врз основа на членот 22 од Законот за локална власт, во него на такстативен начин се наброени и надлежностите на општините. За реализација на овие надлежности потребни се пред се финансиски средства. Ако се види воопшто тоа што се нуди со овој проект и ако имаме предвид реакцијата на јавноста и претседателите на актуелните општини, може да констатираме дека со овој закон имаме едно прифатливо решение за сите. Ако го анализираме финансирањето на општините, буџетот со кој што ќе располагаат општините, колку ќе имаат омжности да ги реализираат своите надлежности, тогаш ќе произлезат и дилемите.

Затоа, мислам дека покрај преокупацијата која локална заеница и кое маало во која општина ќе припадне и на која партија или која етничка заедница ќе биде наредниот претседател на општината, ние сите заедно, со актуелните претседатели на општините треба да се загрижиме и за начинот на финансирањето и за тоа колку актуелните општини можат да финансираат. Колкав ќе биде буџетот на една општина за да може да понуди квалитетни услуги на граѓаните.

Ако се анализира функционирањето на една рурална општина, може да се констатира дека таа може да прибере приходи само да го исполни функционирањето на администрацијата, а не и да финансира односно инвестира во подобрување на инфраструктурата итн. Се разбира дека може да се направи некој исклучок. Но, мал број се општините каде можеме да кажеме дека имаме никој развој. Во овој случај може да се спомне руралната општина што навистина има развој, таа е само една, а тоа е општината Џепчиште. Во 1999 година кога се донесе Законот за територијална поделба, што е актуелен, имаше оценки од разни дека оваа поделба е политичка, дека со оваа поделба неможат да се понудат квалитетни услуги на граѓаните итн.

Денеска сме во ситуација истите да ги променат своите мислења, да организираат референдуми со цел да остане истата територијална организација и сето ова со ниски кариеристички политички мотиви. Наша оценка е дека Законот за финансирање на локалните единици е многу значаен затоа што преку овој Закон се дефинира начинот како општините да обезбедат извори на финансиски средства. Идните општини ќе можат да ги обезбедат било преку комунални такси, преку дотации, даноци или разни кредити, со цел да ги реализираат своите надлежности. Сето ова со цел на граѓаните да се обезбедат квалитетни услуги, што впрочем претставува една од главните цели на процесот на децентрализацијата.

Тоа што на граѓаните треба да им е јасно е дека сите овие услуги на крајот треба да се платат, како во секоја демократска земја. Намерата на секоја локална самоуправа ќе биде секоја комунална такса или даонк да може да ги собере во што поголем обем. Врз основа на законот што се предлага од страна на Владата се прави обид да се обезбеди правна основа за да се обезбедат финансиски средства, а изворите се следни: локални даноци, локални компензации, приходи од имот, дел од персонален данок, од самите придонеси, приходи од разни новчани казни, приходи од даонци и други приходи предвидени со закон. Исто така, предвидени се дотации што ќе бидат врз основа на членот 22 од законот. И за делегираните надлежности од централната власт, од претседателот на Собранието се предвидуваат дотации.

Со оглед на тоа дека донесувањето на овој закон ќе оди во две фази, а целта на секој предлагач на Законот е да се има што подобар закон и тој да може да се спроведува во пракса, ние цениме дека со забелешките што ќе ги дадеме на овој закон ќе влијаеме на подобрувањето на текстот на законот. Нашите конкретни забелешки ќе бидат следните:

Во членот 5 каде се дефинира обемот на приходи од персоналниот данок, од платите на вработените во општината средствата ќе се влеат во општината, во однос на вработениот кој ќе работи во таа општина тоа е вред, меѓутоа, врз основа на законот тоа ќе биде 3,1%, што според наша проценка треба да се зголеми и во најмала рака до 5% да оди.

Членот 5 точка 4, каде се дефинираат критериумите, процедурите и роковите за распределба на средствата кои се даваат како дотација од страна на Владата и тука се вели дека најдоцна до 30 јуни во тековната година надлежните министерства треба да ги дефинираат критериумите. Сметам дека рокот до 30 јуни е премногу, затоа што треба да се имаат предвид и климатските услови за изведување на работите на терен. На пример, доколку до 30 јуни се дефинираат сите критериуми, се добиваат финансиски средства од надлежните министерства, потоа се отвора тендер и тн. и додека се заврши целата оваа процедура е потребно долго време. Затоа, мислиме дека овој рок треба да се скрати и тоа да биде март или најдоцна месец април

Во членот 9, каде се дефинираат приходите од даноците, во точка 2 каде од вкупниот износ на ДДВ само 1% ќе се издвои за општините, мислиме дека овој процент треба да биде повисок и во најмала рака да биде 5%.

Во точката 3 повторно мислиме дека рокот 30 јуни треба да биде 30 март или 30 април, важи истото образложение како и за претходната точка.

Во членот 15, каде се вели дека Владата ќе формира Комисија за следење на развојот на системот на финансирање на општините, тука мислиме дека името на оваа комисија треба да биде Комисија за следење на развојот на системот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, затоа што ние дебатираме за законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Во точка 3 на овој член, значи на членот 9 каде се дефинира составот на Комисијата цениме дека во составот на оваа комисија неопходно треба да се следи начелото на правично застапување. Тука можеби некој ќе рече дека неможе да се нареди некому или да се препорача на органите кои ќе делегираат, претставниците на оваа комисија да бидат од оваа или онаа етничка припадност. Цениме дека ова можеме да го решиме преку Народниот правобранител и тогаш Народниот правобранител, преку претходни консултации да може да предложи кандидати од таа етничка заедница од која има недостаток. Затоа, мислиме дека оваа Комисија треба да има од 7 до 9 членови.

Тоа што паѓа во очи во однос на овој закон е дека врз основа на член 22 од Законот за локална самоуправа, алинеја 1 точка 2, каде се вели надлежноста на општината е заштита на животната средина и природата, меѓутоа, во ниеден момент не се спомнува како ќе се финансира. Додека пак во Законот за заштита на животната средина кој е во парламентарна процедура, се вели дека ќе се формира Фонд за заштита на животната средина кој ќе биде централизиран, а пак општината ќе може да формира локален фонд за заштита на животната средина, а средствата ќе ги обезбеди од Фондот од општински извори. Сметаме дека локалниот фонд за заштита на средината треба пред се своите средства да ги обезбеди од средствата предвидени за регистрација на патнички возила, од фабрики, од оддели, како и од други средства кои се обезбедуваат од разни казни за оние кои ќе ја загадуваат животната средина.

Мислиме дека овие наши забелешки ќе бидат разбрани од страна на предлагачот и тие се во согласност со Европската конвенција за локална самоуправа, чиј потписник е и Република Македонија, а забелешките се исто така засновани и врз анализите што се направени во земјите што го поминале тој процес и нивните искуства. Со ратификацијата на Европската конвенција за локална самоуправа, Република Македонија се обврзува во текот на процесот на децентрализацијата, посебно финансиската децентрализација, во своето

законодавство да вклучи одредби од оваа конвенција. Тоа е наведено во членот 12 на Европската конвенција за локална самоуправа, каде на дециден начин се кажува дека секоја земја потписничка ќе почиува најмалку 20 параграфи од првиот дел од кои во најмала рака 10 треба да бидат од следниве: членот 2, членот 3, членот 4, членот 5, членот 7, членот 8, членот 9, членот 10 и членот 11.

Во однос на Законот за финансирање, значаен е членот 9 од Европската конвенција за локална самоуправа, каде врз основа на Европската конвенција треба во нашето законодавство да се вклучи и овој член 9 од конвенцијата.

На крајот би сакал да истакнам дека овој закон, и покрај се, е добра основа за развој на фискалната децентрализација и заедно со забелешките кои верувам дека ќе бидат земени предвид, во оваа фаза ние ќе го поддржиме усвојувањето на овој закон.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Има збор пратеникот Илјаз Халими, а нека се подготви пратеникот Иван Анастасовски.

Повелете господине Халими.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Почитуван претседател, почитувани пратеници,

На оваа седница на дневен ред, покрај другите точки, еве се и три значајни закони и тоа: Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, Законот за територијална поделба на Република Македонија и Законот за градот Скопје. Со оглед на тоа што на почетокот на 2002 година се донесе законот за локална самоуправа, со него се предвидува некои надлежности да преминат од централната власт на општините, што само по себе ја наложи потребата од донесување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа во согласност со надлежностите кои ќе ги имаат новите општини. Финансирањето на општините или обезбедувањето буџет за истите, независно од кои извори доаѓа, има едно посебно значење, бидејќи од тоа зависи функционирањето и опстојувањето на општините. Како ќе функционираат општините и колку тие ќе постигнат да се развиваат во сите сегменти каде се протегаат, непосредно зависи од средствата со кои располагаат.

Со оглед на тоа што сме во фаза на реформи кои се прават во нашето општество каде учествува и трансформацијата на неколку надлежности од централната на локалната власт, секако дека надлежните или изготвувачите на овој закон требаше да имаат предвид ова да биде во согласност со размислувањата на стручњаците во оваа област кои имаат искуство во локалната самоуправа и во согласност со Уставот, како и со Европската повелба за локалната власт. Факт е колку и да има една општина надлежности, без финансиска поддршка тие не можат да дојдат до израз. Поаѓајќи од ова, велиме дека без фискалната децентрализација и финансиската независност на општините, нема да може да има финансирање на општите потреби на општеството, односно општеството кое живее и работи внатре во една општина.

Врз основа на овој предлог за донесување на закон, иако ова е прва фаза на расправа, се гледа дека не станува збор за една вистинска децентрализација. Ова не е во согласност со децентрализацијата како што е во земјите членки на Европската унија. Дека е ова вака и немаме вистинска децентрализација, се гледа од износот на даночните средства кои се многу мали, што се предвидуваат да бидат во надлежност на општините и тоа: 3,1% од персоналниот данок, 1% од ДДВ и од разни дотации кои ќе ги издвои Владата за општините, а тоа е според волјата на Владата. Во овој момент вака како што е понудено во овој закон тоа е нејасно. Велам дека е нејасно, бидејќи во Предлог-законот не се вклучуваат критериумите за начинот на распределбата на овие дотации. Неможно е општините да функционираат и да се развиваат успешно, да ги исполнуваат потребите на граѓаните само со овие средства што се предвидува да им се доделат од државниот буџет и средствата што ги обезбедуваат самите општините од данокот на имот, данокот на недвижности, општинските и административните такси и даноците од наследство и подарување. Овој износ на средства или овој општински буџет, кој се предвидува да се обезбеди на овој начин не кореспондира со децентрализацијата на ингеренциите од централната на локалната власт. Ова не е во согласност ни со финансирањето на општините кои се предвидуваат со Охридскиот договор. Неприфатливо е оваа поделба на средства да биде мала за локалната власт, кога се знае колкава е големината на средствата во овој сооднос, кои се прелеваат во државниот буџет како од персоналниот данок кој е 18,88%, данокот на потрошувачката со 80%, ДДВ 18% и тн.

Иако со Законот за локална самоуправа се предвидува децентрализација на надлежностите од централната на локалната власт, со овој закон кој се предлага

сега финансиите и понатаму се предлага да се собираат во централната власт, а после преку дотациите планира да ги пренесе на општинските буџети. Ова пренесување на финансирањето на овој начин не дава никаква можност за успешниот развој на општината. Сега вака како што се предлага овој закон многу јасно се согледува начинот како да се исплатат трансферите од Владата преку општините. Општините се само еден сервис за распределба на трансферите. Ова доаѓа во судир со децентрализацијата на централната власт, што не влијае позитивно на побрзиот развој на општините. Значи, според овој закон, општината се третира како завод за платен промет каде само се пренесуваат пари за наменети цели. Ефектите од овој закон ќе бидат слаби како од аспект на собирање на таксите, така и од сопствениот развој на општината. Само со зголемување на процентот на средствата од ДДВ, персоналниот данок и акцизите, кои ќе се наменат на општините, ќе може да се стимулираат граѓаните за да направат плаќања на даноци. Со овој начин на финансирање ќе се мотивираат граѓаните да ги платат даноците без евазии, за да обезбедат подобри услуги, бидејќи тие ќе ги прифатат како предвидени средства за исполнување на многу потреби од секојдневниот живот и тоа: за изградба или обнова на водоводна мрежа, обнова на локалните патишта, изградбата и обновата на канализацијата, за развој на образованието, создавањето поволни услови за здравствени услуги и друго. Само на овој начин ќе се создаде поволна клима кај граѓаните да ги платат даноците, даноците ќе ги развијат како неопходна потреба кои на разни начини ќе се вратат на истите граѓани со цел за подобрување на нивната добробит. Незнам зошто како пример на една ефикасна децентрализација не е земена Англија, САД, Германија и други држави.

Од ова што го реков и бројките со кои ние располагаме произлегува дека стопанството во досегашниот период во Република Македонија е најцентрализирано во однос на секоја друга држава во Европа. Со оваа децентрализација на ДДВ и други даноци, општините ќе бидат во состојба да ги покријат нивните расходи со 16,6%, што не соодветствува со надлежностите предвидени во членот 22 од Законот за локална самоуправа. Според наши пресметки, процентот на персоналниот данок треба да биде многу поголем од 3,1%, кој и така во Буџетот се прелева со 66%. Како и процентот предвиден од општините на ДДВ, секако треба да биде повисок, кога се знае дека износот на средствата кои се прелеваат во буџетот од оваа форма на данок е 33%. Во текот на овие пресметки, секако, треба да се има предвид и усогласувањето на фискалната политика во рамките на глобалната макроекономска

политика, со цел да не се дестабилизираат утврдените фискални лимити во согласност со член 27 од овој закон.

Имајќи го предвид ова што го реков, а во интерес на вистинска децентрализација, но имајќи предвид дека ова е прва фаза од разгледувањето на овој закон предлагам:

Во членот 2 став 1 од точка 9 до точка 13, овие точки да се избришат и да се додаде нова точка во која се вели: “Центарот за распределбата на средствата е врз основа критериумите предвидени со овој закон”.

Во членот 5 да се зголеми персоналниот данод во согласност со делегираните надлежности во општината. Вака наместо 3,1%, учеството да биде 10%.

Членот 8 да се измени, па се вели: “Општинските буџети и нивните фондови”, без да се меша централната власт, освен кога станува збор за макроекономската политика.

Членот 9 точка 2, да се измени, така што наместо 1% од исплатата на ДДВ, да биде 6%.

Членовите 10, 11, 12, 13, 14 и 17 да се избришат.

На крајот, предлагам Фондот за неразвиени подрачја и Фондот за регионални и магистрални патишта да се децентрализира на локално ниво и

Второ, предлагам да се спречи било каква продажба на претприемачките објекти и становите, како и земјиштето што е во сопственост на државата, а во моментот се наоѓаат на територијата на општините.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Халили.

Збор има пратеникот Иван Анастасовски, а нека се подготви пратеникот Гајур Сарач.

ИВАН АНАСТАСОВСКИ:

Благодарам претседателе, почитувани колеги, претставници на Владата на Република Македонија,

На почетокот мора да се истакне дека Република Македонија до 1990 година имаше мошне развиени локални самоуправи. Околу прашањето за локални самоуправи како држава во држава, Република Македонија има искуство од пред 90-тите години како тогашни општини. Ова го наведувам како податок дека и сегашните предлози на Владата на Република Македонија и во делот на организирање и во делот на финансирање на единиците на локална самоуправа,

не се непознаници. Посебно, за генерациите кои во тоа време беа носители на одредени општински функции.

Затоа, не треба да се пренесат само надлежностите, туку треба и силна имплементација, надзор над имплементацијата и од централната власт и од граѓаните. Во таа смисла, Владата на Република Македонија мора да постави посилен и поделотворен систем на собирање и обработка на финансиски податоци. За тоа како се собираат, планираат и како се трошат општински пари. Да обезбеди соодветни финансиски тела, кои ќе пружат помош на локалната самоуправа од централно ниво и најважно да се креираат и имплементираат критериуми, кои ќе се постават во перформанса. Во таа насока, можеби е и упатно дел од средствата за трансфери на општините, да се потрошат на обуки, кои би биле стандардизирани за целата држава. Тоа би помогнало да добиеме врвна служба за едукација на кадри за локалната самоуправа.

Можеби ова нема да им се допадне на единиците на локалната самоуправа и може да се сфати на разни начини во однос на централната власт во делот на надлежностите на општините, но пред се, парите треба да се дадат на оние кои знаат да ги користат како локалци, а не како власт. Во таа насока би било упатно да се послужи со примерите во развиениот свет, каде за таа намена постои високо развиен консталтински систем. Фактот дека општините, сопствените приходи многу повнимателно ги трошат, за разлика од некои странсфери или грантови за порамнување, говори дека поголем дел од потребните средства на локалната самоуправа, тие треба да ги задоволуваат од сопствените извори на средства. Тоа би требало да биде патоказ и во нашиот случај. Државата би требало да внимава само на прашањата за одржливост на проектите и програмите на општините. Тоа би ги мотивирало општините да го практикуваат партиципирачкиот манир во решавање на проблемите со одржливост, што нужно ќе ги поврзе посилено со локалните деловни субјекти. Имаме примери за прочистителни станици кои се изградени, но се во фаза на пропаѓање, затоа што нема средства на персоналот кој треба да ги одржува. За такви проекти ако општините не достават план за долгорочна самоодржливост, не би требало ни самата држава да ги финансира и да има обврска кон нив.

Во многу земји механизмите за собирање на даноци се задача на локалната самоуправа. Основното прашање е кој подобро ќе собира даноци, централната или локалната власт. Искуствата од светот покажуваат дека локалната власт може да воспостави посразмерно зафаќање на даноците, да

воспостави принцип на солидарност, да го утврди облогот на базата на вистински сознанија за висината на приходите. Сепак, централната власт е поефикасна во собирање на даноци. Тука е и прашањето на даночната евазија, како и дали ќе се мотивираат општинските власти да ја намалат евазијата со преземање на овие надлежности. Во секој случај мора да се каже дека користа за граѓаните е најбитна. Тоа значи дека локалните самоуправи, со сите тие старо - нови надлежности, мора поефикасно да профункционира, а тоа е можно само со финансирање на функциите, кои се доделени со закон. Дури и хипотетички кажано да се случи надлежностите да се пренесуваат фазно, спорно, споро и мачно, не смее да се доведе во прашање големите системи, како што е, здравството, образованието, културата и друго, заради функционирање на целиот апарат, кој е вклучен во сите овие и некои други области. Затоа, пак ќе потенцирам, дека сепак граѓаните треба да бидат во прв план.

Почитувани колеги, политичките притисоци партиски и политичките разлики ќе се одразат и врз развојот на општините и тие нема така лесно и во долго време да избледат. Најсвеж пример за ова ни е последната посета на градот Брашов во Романија. Како што знаеме Романија е земја која е на влезот во Европската унија. Јас постави едно директно прашање до градоначалникот на овој град како и од каде се финансира општината и дали постојат притисоци од најразличен карактер. Добив интресен одговор од аспект на тоа што и таму се чувствуваат некои притисоци, но градот и покрај се остварува големи донации од Европската унија, што го става во редот во поуспешните градови во Романија. Значи, зборот ми е дека и поразвиените држави од нашата земја и држави кои се на влезот во Европската унија се чувствуваат одредени притисоци, меѓутоа, мораме да се надминеме себеси, се со цел во интерес за подобрување на стандардот на граѓаните. Да ги надминеме некои просеци и да докажеме дека сме зрели на патот кој го сонуваме. Јас, ова и на Комисијата за политички систем, каде го гледавме овој закон дадов некои видувања, давам поддршка безрезервна на Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа. Ова е, нормално, прва фаза, ќе има простор за сугестии од друг тип, од друг карактер, така што поддршката е неспорна околу Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Анастасовски.

Збор има пратеникот Гајур Сарач, а ако стигнеме до пауза, следниот е пратеникот Аднан Јашари.

Повелете господине Сарач.

ГАЈУР САРАЧ:

Благодарам господине претседателе, почитувани претставници на Владата на Република Македонија, ценети колеги пратеници,

Денес на дневен ред е предлог за донесување на закон за финансирање на локалната самоуправа. Еден од најважните закони за децентрализација, ако не и најважен закон. Во локалната самоуправа, т.е. општините, граѓаните учествуваат непосредно во управувањето со јавните работи. Општините, т.е. единицата на локалната самоуправа е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон. За да ги извршат своите надлежности што произлегуваат од Законот за локалната самоуправа, општините имаат право државјанство обезбедат средства од сопствени извори на приходи определени со закон и средства од буџетот.

Согласно со Европската повелба за локалната самоуправа, што е потписник и Република Македонија е ратификуван од Собранието на Република Македонија, која стана дел од нашата правна легислатива. Во оваа пауза во член 9 став 1 пишува дека за вршење на надлежностите на единиците на локалната самоуправа, треба да им се обезбеди финансиска самостојност односно сопствени приходи, со кои општините самостојно ќе располагаат. Овие средства треба да бидат соодветни на потребите односно на трошоците што локалната самоуправа треба да ги направи. Во истата Европска повелба за локална самоуправа, во истиот член во став 3 предвидува фискална слобода во рамките на законски утврден лимит на даноци, такси и надоместоци за давање на услуги од јавен интерес. Досега финансирањето на локалната самоуправа се спроведуваше преку некои локални приходи и преку буџетот. Сега, со овој предлог на закон за финансирање на локална самоуправа, ќе може да се заокружи правната рамка за изградба на реален финансиски систем во врска со финансирањето на единиците на локалната самоуправа. Со овој закон ќе се зголеми самостојноста на општините од аспект на нивното финансирање. Со ваквата финансиска самостојност, ќе се овозможи брзо и квалитетно решавање

на секојдневните проблеми на граѓаните на општината. Значи, со предлог за донесувањето на законот за финансирање на локалната самоуправа, системот на финансиската самостојност се здобива со нов квалитет и квантитет, а со тоа и поголема самостојност при решавањето на локалните проблеми.

Предлогот за донесување на закон за финансирање на локалната самоуправа е составен од 12 глави. Финансирањето на единицата на локалната самоуправа ќе се спроведе од сопствени извори на приходи на единиците на локалната самоуправа, приходи од даноци на буџетот на Република Македонија и приходи од буџет на фондовите.

Кај сопствените извори, единиците на локалната самоуправа ги имаат локалните даноци, како што се данок на имот, данок на наследство и подарок, данок на промет на недвижности и други некои локални давачки. При тоа, ги имаме локалните такси, како што се комунални, административни и други. Општините ќе се финансираат и од локалните надоместоци, како што се надоместок за уредување на градежното земјиште, надоместок за комунална дејност, надоместок за просторно и урбанистички планови и тн. Тука се и приходите на сопственост, како што се закупнини, камати и приходи од продажба на имот, со чија продажба не ќе се нарушуваат јавните функции и надлежности на општините.

Единиците на локалната самоуправа ќе имаат приходи и од персонален данок од доход на физички лица, кои се занимаваат со занаетчиска дејност. Тука е сто постотен процент и 3,1% од персоналниот данок од доход на лични примања од плати од физички лица наплатени во општината во која се пријавени со постојано место на живеалиште и престојувалиште. Во овие приходи, веќе имаме еден нов квалитет, како во однос на стапките на зафаќањето од овој данок, што ќе им припадне на единиците на локалната самоуправа, така и од аспект на наплата на овој данок на обврзниците по домицил. Значи, обврзниците од овој данок ќе плаќаат во постојано место на живеење.

Општините ќе можат да воведат и самопридонес преку референдум, се разбира. Единиците на локалната самоуправа ќе имаат приходи од донации како финансиски, така и материјални. Единиците на локалната самоуправа ќе имаат приходи и од Буџетот на Република Македонија, како и од буџетите на фондовите. Од данокот на додадена вредност, кој е најголема ставка од Буџетот на Република Македонија, единици на локалната самоуправа ќе добиваат 1%, кој ќе биде распределен според критериумот по жител и други критериуми, кои ќе

бидат утврдени со уредба и методологија од страна на Владата на Република Македонија.

Општините ќе бидат финансирани и од наменски дотации, кои ќе бидат поделени по општини, по проект или по институции. За финансирање на инвестициони проекти на општината, надлежните министерства и фондовите ќе распределат и капитални дотации. Дејностите, пак, од областа на културата, социјалната заштита на децата, основното и средното образование и примарната здравствена заштита, ќе бидат финансирани преку блок дотации од страна на централната власт. За да се следи овој целокупен систем на единиците на локалната самоуправа, Владата на Република Македонија ќе формира комисија, која ќе биде составен од по еден член од Владата на Република Македонија, Министерството за локална самоуправа и Министерството за финансии и 4 члена од Здружението на општините на Република Македонија.

Единиците на локалната самоуправа за наплата на сопствени приходи со овој утврден закон, ќе ги извршат преку сопствената администрација, или ако немаат ќе склучат договор со Управата за јавни приходи.

Со предлог за донесување на закон за финансирањето на единиците на локалната самоуправа, општините ќе можат да се задолжат врз база на определи услови утврдени со закон.

Во глава 5 од предлогот за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, кои се однесува за буџетот на општината, во член 31 кој регулира буџетска резерва, би требало да се направат односно да се предвидат поголеми средства, а се заради непредвидени природни непогоди. Многу ќе биде важна работата на комисијата за следење на развојот на системот за финансирање на општините во поглед на примената на критериумите за распределба на дотациите и транспарентноста на процедурите при распределбата на дотациите, да не се случи распределбата на дотациите дса биде неправични.

Во целот гледано, предлогот за донесување закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, донесе нов квалитет во финансирањето на општините, кој квалитет ќе тежнее да се догради во случај ако излезат аномалии, кои сега не можат да се предвидат.

И, уште еднаш да потенцирам, многу е важно околу резервите уште малку да се поработи и околу работата на комисијата што би требало да биде многу транспарентна.

Инаку, вие можете на локалната самоуправа односно општините да им дадете огромна власт, можете се да им дадете, ако немате економска развиеност и на ниво на општината и на ниво на државата, јас неznam што ќе соберат општините. Дали тоа да се нивни локални извори, или пак од буџетот.

Благодарам господине претседателе.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Сарач.

Господине Јашари, малку правев статистика, во просек дискутираме од 10 до 15 минути, а ние имаме уште пет минути до крај, претпоставувам дека вие не сте надвор од таа статистика, па би замолил да земете збор после паузата.

Објавувам пауза до 15,00 часот.

(По паузата)

(Седницата продлжи со работа во 15,00 часот)

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Ги молам пратениците да влезат во салата.

Има збор господинот Аднан Јашари.

АДНАН ЈАШАРИ:

Ви благодарам г-дине претседател.

За вршење на своите надлежности единиците на локална самоуправа треба да располагаат со одредени финансиски средства. Во услови кога се врши трансфер на надлежностите од централна власт во локална нормално е да се пренесат и одредени финансиски извори преку кои се обезбедуваат одредени прав потребни за вршење на овие надлежности.

Со предлогот кој го имаме пред нас мислам дека треба да се обезбеди една соодветна рамка за начинот на финансирање на единиците на локална самоуправа со што едновременно ќе се направи операционализација уставните одредби и Рамковниот договор во однос на независност на локалната самоуправа.

Токму поради ов ајас мислам дека фискалната децентрализација ќе обезбеди и ќе овозможи развој на една локална самоуправа со што ќе се решат секојдневните проблеми на граѓаните. Мислам вака затоа што преку де централизацијата очекувам единиците на локална самоуправа навистина да обезбедат соодветни услуги во сите

области, економски, културни, еколошки, пред се комунални преку кои граѓаните ќе можат да ги реализираат своите интереси и своите потреби.

Во согласност со членот 9 алинеја 9 од Европската конвенција за локална самоуправа на единиците на локална самоуправа треба да им се обезбеди независност преку сопствени извори, преку кои овие единици, како и преку обезбедување на средствата во согласност со компетенциите односно во согласност меѓу изворит ена приходи и расходи во согласност со надлежностите кои треба да ги вршат единиците на локална самоуправа предвидени во член 22 во Законот за локална самоуправа.

Фискалната децентрализација е утврдена по мое мислење од два елементи.

Прво, од типот и карактерот на функциите и нивниот обем кој ги врши локалната власт.

И од карактерот на фискалните односи меѓу локалните власти и централните преку кои се обезбедува системот на обезбедување на фискални средства и распределба на други извори кои влијаат врз степенот на локалната аутономија.

И покрај овој факт јас мислам дека фискалната децентрализација во одредена мера подразбира и одреден степен на фискална економија додека индикатор на една таква економија е обемот на локалните ресурси и нивното учество во бруто националниот производ.

Вака од компаративен аспект високиот степен на учество на локална самоуправа во ресурсите на локална самоуправа во бруто националниот производ и Норвешка некаде 18,5%, Италија 20%, Британија 13,6%, додека во некои држави учеството е многу мало, како што е Шпанија 3,1%, Португалија 2,1% и т.н.

Тенденцијата да се создаде фискален систем со кој би се гарантирал фискалниот систем во согласност со надлежностите и одговорностите ќе создаде услови за поквалитетно вршење на јавните услуги, а сето ова ќе биде резултат на една реална конкуренција и адекватна контрола на субјектите кои ќе се занимаваат со овие услуги.

Почитувани колеги,

Во согласност со она што е превидено во овој предлот изворите се поделени на таканаречени авхвовхтони и деривирани од Буџетот. Во самостојните извори на приходи на единиците на локална самоуправа тие сами ќе ги определат и ќе ги реализираат било преку утврдување на процентот, или предвидување на некоја друга форма на данок, доколку има потреба за такво нешто. Тука има неколку комунални такси, административни и други надоместоци од локален карактер, од

имот и даноци предвидени од даночниот систем на РМ. На локално ниво се пренесуваат даноцит еод имот со своите три подгрупи-имот, наследство и подарок и предмет на недвижности.

Од другите форми на даноци тука се и даноците од персонален данок, меѓутоа тука има разграничување и тоа:

Прво, во приходите кои припаѓаат под оваа даночна форма со оглед на фактот дека е предвидено само реализираните приходи од персоналниот приход, а не и од други приходи да може да бидат објект на оваа даночна форма, како што се приходите, капиталните приходи, земјоделските активности, активности на нерегистрирани субјекти и т.н.

Второ, од аспект на определување на процентот на предвидениот даночен процент мислам дека процентот 3,1% од персоналниот данок исплатени на општината од физички лица врз основана способностите мислам дека би било добро да се зголеми, затоа што така како што е предвидено со следната точка од овој член, 100% од персоналниот данок, на општината, меѓутоа само од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност во согласност со она што е предвидено со Законот за занаетчиска дејност, меѓутоа не и од физички лица кои вршат трговска дејност согласно со Законот за трговија.

Друга забелешка која би сакал да ви ја истакнам е дека приходите еод даноцит енезнам зошто во овој дел од приходите на даноците не е предвидена и дел од данокот на добивка што би можело да биде исто така извор на приходите на општините, затоа што на тој начин би се влијаело во зајакнувањето на даночната контрола од овој вид.

Исто така кога веќе сме тука би сакал да кажам дека даночниот процент што е предвиден за ДДВ би било добро да се зголемиспоред можностите, да се зголеми од 1%, како што е предвидено, да има 3-4-5% и т.н.

Другата забелешка е во однос на формирањето на Комисијата за надминување на фискалната нестабилност. Како што е предвидено со членот 40 надлежностите за формирање на оваа комисија би било добро да преминат на Владата, а не акко што е сега предложено, на Министерството за финансии, затоа што на крајот на краиштата Владата во согласност со членот 15 има обврска да формира комисија за следење на развојот на самофинансирањето на општините.

На крај, знам дека фискалната децнетрализација е еден процес кој нормално ќе може да се реализира во неколку фази, па поради тоа многу е тешко во првата фаза да се предвиди предлог кој би бил идеален во согласност со

децентрализираните надлежности. Меѓутоа, денешните дискусии на пратениците сигурно дека ќе влијаат да имаме еден подобар предлог во финалната фаза.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г-дине Јашари.

Има збор пратеникот Емилија Костадинова, а нека се подготви пратеникот Ружди Матоши.

ЕМИЛИЈА КОСТАДИНОВА:

Почитуван претседателе, господин заменик министер, колешке од министерството, колеги пратеници,

На денешната седница за расправата го имаме еден од најважните Предлог-закони од пакетот закони за децентрализација, со кој ќе им се даде поголема финансиска самостојност на единиците на локалната самоуправа, а тоа е Предлогот за донесување закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој ќе оди во две фази.

Од причина што денес е првата фаза во неговото разгледување, ќе земам кратко учество во расправата, со цел да го дадам моето мислење и забелешки по истиот.

Значењето на овој Предлог е уште поголемо ако се има во предвид фактот дека со неговото донесување, ќе извршиме понатамошно усогласување на нашето законодавство со европското и поцелосно почитување на Европската повелба за локална самоуправа чиј што потписник е и Република Македонија. Согласно одредбите од таа повелба, единиците на локалната самоуправа треба да имаат фискална слобода, така што приходите од локалните даноци, давачки и таксите, треба да се директен извор за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Исто така, и средствата што им се пренесуваат на општините од Буџетот на Република Македонија треба да не бидат наменски, туку напротив, за нивното користење општините самостојно да одлучуваат за кои приоритети ќе ги усмерат.

Од досегашното искуство во примената на Законот за локалната самоуправа од јануари 2002 година воочени се одредени пропусти и слабости кои треба да се надминат, и со укинувањето на Законот за финансирање на изворните приходи на единиците на локалната самоуправа, конечно да се

создаде една правна рамка која целосно ќе го уреди финансирањето на единиците на локалната самоуправа и тоа преку сопствени приходи, приходи од даноци, приходи од Буџетот и од буџетите на фондовите.

Целта на сите овие промени нормално дека не е од помодарство, туку од проста и едноставна причина, општината да си го добие заслужениот третман, и да прерасне во просторна и урбана заедница во која интересите на граѓаните ќе се решаваат најбрзо, а притоа тие да имаат достапност до се што се работи на локално ниво, а со тоа би се избегнал порастот на урбаните центри и опустошувањето на малите, рурални средини. Нормално е дека, притоа, не треба да се дозволи целосно отцепување на локалната од централната власт, односно претварање на градоначалниците во локални шерифи и моќници.

Почитувани колеги,

Сметам дека тука механизмите на контрола и одговорност треба да бидат многу цврсти, за да не дојдеме во ситуација наместо да изградиме општини по европски модел, тие да прераснат во општини од некогашниот таканаречен “Див запад” каде шерифот ќе биде неприкосновен и над законот, имајќи ја зад себе реалната финансиска моќ.

Се разбира дека овој предлог текст на законот за финансирање единиците на локалната самоуправа ги фаворизира поголемите општини и не им оди во прилог на малите општини, од едноставна причина што помалите општини имаат помал број на вработени, помал број на занаетчии, помали можности за воведување локални такси и надоместоци од кои би се финансирале, затоа што во сопствени извори на приходи, како е тоа набележано во предлогот, се вклучени пред се локалните даноци, локалните такси и надоместоци, приходите од сопственост, приходите од самопридонес, приходите од донации, процентуален дел од персоналниот данок на доход од физичките лица односно процентот кој што се предлага од 3,1% и 100% од пропишаната стапка 15%, а за некои повисоки лични примања имаме и повисоки стапки, но сметам дека тоа е сепак малку и затоа овој предлог е да биде 5% односно една третина, а не една петина како е пропишано од вкупните средства што се собираат од персоналниот данок и 100% од персоналниот данок на личните примања од физички лица кои се занимават со занаетчиска дејност. Но исто така сметам дека тоа ќе бидат незначителни извори на приходи имајќи во предвид дека занаетчиството како дејност полека изумира и фактички тоа ќе биде само еден симболичен вид на приход кој ќе биде пропишан, а ќе се примени целосно текстот како што е предложен. Предлогот е персоналниот данок од вработените, без

разлика на тоа каде се вработени да биде приход на општината, ако нивното место на живеење е во соодветната општина. Приходите од самопридонес и понатаму остануваат како можност за решавање на одредени потреби во општината со распишување на референдум како и досега со позитивно изјаснување на истиот.

Новина што ја нуди предлогот е што од Буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите ќе се распределуваат повеќе видови на дотации и тоа: блок дотации, наменски дотации, капитални дотации и дотации за делегирана надлежност. На овој начин ќе им се помага на општините за одредени намени, односно тие нема да бидат препуштени целосно на самофинансирање. Така да дејностите од областа на културата, социјалната заштита, заштитата на децата, примарната здравствена заштита, основното и средното образование ќе бидат финансирани преку блок дотации од централната власт.

Почитувани колеги,

Дозволете ми сега накратко да ги искажам моите забелешки по текстот.

Сметам дека рокот од член 8 став 4 во кој е кажано дека надлежните министерства и фондовите најдоцна до 30 јуни во тековната година, ги објавуваат утврдените критериуми за распределба на наменските и капиталните дотации е долг и предлагам тој рок треба да биде до 31 март се со цел да се има време таа постапка побрзо да се заврши и дотациите навреме да можат да се распределат на општините.

Од истата причина предлагам и рокот во член 9 став 3 да се смени до 31.03. место до 30.06 тековната година.

Во член 10 не е регулирано што ќе се превземе ако се злоупотреби наменската дотација и затоа треба да се надополни со нов став кој ќе го санкционира тоа.

Во член 11 по став 4 сметам дека треба да се додаде нов став 5 затоа што само со констатирање на неправилностите и запирање на исплатата на средствата од капиталната дотација не постигнуваме финансиска дисциплина и затоа предлагам надополнување со нов став бр.5 кој би гласел:

- “Министерството за финансии, за период од три наредни години, нема да ја финансира единицата на локалната самоуправа со капитална дотација, ако се констатираат неправилности и злоупотреби на средствата”.

Всушност, предлагам, таа единиците на локалната самоуправа да биде ставена, ако така може да се каже, на “црна листа”, поради ненаменско користење на капиталните дотации, а се разбира тоа важи и за претходните наменски дотации.

Во рамките на поголемата финансиска самостојност што ја добиваат општините, со овој предлог е и можноста за нивно директно задолжување во земјата и странство и тоа како краткорочно така и долгорочно.

Сметам дека одредбите од член 19 и член 20 кои го регулираат краткороното и долгорочното задолжување се нецелосни во поглед на обезбедување на ефикасни механизми за заштита од злоупотреби и презадолжување на општината.

Член 36 став 1 предлагам да се надополни, односно точката да стане запирка и да се додаде зборот и “сметководството” како услов што треба да го исполнува одговорниот сметководител. Исто така предлагам, одговорниот сметководител да не го предлага градоначалникот, туку тој да се избира по објавен јавен оглас, од страна на раководителот на Одделението за финансии.

Член 37 став 3 предлагам исто така да се надополни односно внатрешниот ревизор покрај пет години работно искуство во областа на финансиите да се надополни и “сметководството”.

Не се согласувам со став 2 од член 37 Советот на општината ги назначува внатрешните ревизори на предлог на градоначалникот.

Со таквото решение тие би биле премногу сервилни и наклонети на градоначалникот и прашање е колку професионално би ја извршувале својата работа кога би зависеле од волјата на градоначалникот. Сметам дека тука посоодветно е да тие бидат назначувани од раководителот на Управата за јавни приходи по распишан оглас.

Во член 39 каде се набројуваат состојбите кои доведуваат до финансиска нестабилност на општината, сметам дека став 1 треба да биде надополнет и со следните услови:

Ако вкупниот износ на краткорочно задолжување надминува 20% од реализираните изворни приходи во претходната фискална година и тоа да биде еден елемент за таква финансиска нестабилност.

Второ, ако вкупниот износ на долгорочно задолжување надминува 15% од вкупните приходи на тековно оперативниот буџет на општината во претходната фискална година.

Накратко овие се моите забелешки по текстот на овој Предлог за донесување закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Се надевам дека нашите забелешки од расправата доколку се прифатат ќе придонесат за подобрување на Предлогот и конечната верзија на Законот.

На крајот да истакнам дека овој предлог е прифатен од Пратеничката група на СДСМ и Комисијата за финансирање и буџет која го разгледуваше. Истиот и јас го поддржувам со дадените забелешки.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Има збор господинот Ружди Матоши.

РУЖДИ МАТОШИ:

Благодарам господине претседател, почитувани пратеници и почитувани авторитети од Влада,

Денес дискутираме за закон кој што е многу значаен за нашата Република и се разбира дека треба да биде во согласност со атрактивноста која ја предизвикува кај граѓаните. На почетокот ќе застанам на актуелните системски решенија во Република Македонија со некои земји во Европска унија и со некои земји во транзиција. Пред да почнам со мојата дискусија, сакав во текот на експозето што го даде господинот Кокароски да му реплицирам, или пак сакам да ги имам имињата ако има можност заменик министерот Кокароски да ми ги даде имињата на консултантите кои што ги имал од ММФ, од експерти од Европа, експерти од САД и се разбира внатрешни експерти. Затоа што не ми изгледа господине министер логично тоа што актуелниот закон кој што е предложен од Владата е исто како еден микроорганизам кој што е паразит во општинскиот амбиент и се разбира дека добива храна, значи тој е паразит во општинската локација и се храни од владиниот амбиент, што значи општината не е атрактивна воопшто во нејзините активности, таа е просто еден инструмент во кој што ќе циркулираат средствата преку општината. И сакам да ги знам имињата на овие експерти, ако е можно, едноставно можеби ќе разменам мислења со овие експерти и да видам дали е вистина дека тие се убедени дека Македонија треба да функционира вака, значи локалната самоуправа треба да функционира вака како што вие предвидувате. Значи, локалната самоуправа во Република Македонија заедно со локалната самоуправа на другите земји во транзиција предвидува сè нови институции на државно уредување во овие земји. Досегашниот начин на финансирање на локалната самоуправа е регулирано со повеќе закони и тоа Законот за локална самоуправа, Законот за буџетите и Законот за ограничување на изворните приходи на единиците на локалната самоуправа. Со истите закони е предвидено и опишување на функциите

кои што припаѓаат на општините, иако поголемиот дел на овие функции кои што се во надлежност на општините и за кои што се потребни повеќе финансиски средства, тие не се покриваат со приходите во општинскиот буџет. Значи, ако направиме една споредба со структурата на јавните расходи во однос на бруто домашниот производ во Македонија, тој сооднос е вака. Значи, општите расходи се 35,5% каде централната власт троши 21,8%, додека локалната власт 1,8% и надворешните фондови како што е Пензискиот, Станбениот 11,9% трошат. Ова е врз основа на изворите во ММФ, овде се и авторите, меѓутоа не е битно. Значи, може да се констатира дека општинските расходи достигнуаат само 1,8% во однос на бруто домашниот производ, додека другиот дел од 33,7% се троши на републичко ниво. Исто така, се гледа дека поголемиот дел од општинскиот буџет, значи расходите се општите јавни служби и тоа 1%. Општинските дејности, развојните програми и инвестирачки програми се активности кои што не се опфаќаат во буџетот, значи се само со 0,8%. Тоа се финансиите на јавните претпријатија надвор од буџетот. Ова значи дека општинските расходи со Законот за ограничување на изворните приходи на локалната самоуправа се околу 1% од општите државни расходи.

Сега ќе направам една споредба меѓу Република Македонија и земјите од Европската унија што во поглед на локалната самоуправа имаат видно поголемо времетраење на развој што како искуство е многу значајно и е значајно за изградба на овој систем во земјите во транзиција со цел граѓаните да добијат една појасна слика за еден сегмент кој што е многу значаен, значи локалната самоуправа, финансирање на нејзините надлежности. Накратко ќе претставам едни компаративни податоци за некои држави на Европската унија како и некои земји со економии во транзиција и тоа како пример ќе ги земам Данска, Франција, Полска и Бугарија, како земји во транзиција. Значи, извор на овие податоци имам од Светската банка. Данска, локалната самоуправа во Данска за успешно функционирање тоа го реализира од приходи, значи од персонален данок, од данок на имот, од општински даноци и други извори. Околу 50% од буџетските приходи на општината се реализираат по пат на самофинансирање. Значи, 50% има фискален суверенитет, додека другите приходи се обезбедуваат од централната власт 25% и 25% од специјалните социјални програми на локално ниво. Значи, структурата на општите расходи на општинско ниво во Данска е општи трошоци, 3,3%, одбраната е централизирана, значи има центар, безбедноста и јавниот ред се 0,4%, образование 11,1%, здравство 14,8%, социјална заштита 58,2%, становање 2,2%, култура и рекреација 3,00%, економски служби 0,40%, транспорт и врски 3,10% и други

расходи 3,40%. Значи, ова е структурата на расходи, општи расходи на општинско ниво во државата на Европска унија, значи во Данска.

Франција, во Франција специфично е финансирањето на локалната самоуправа во зависност од тоа за каква дестинација се употребуваат буџетските средства. Истите служат за покривање на расходите, тековните расходи, или се посветуваат на развојот. Основните извори на приходи во Буџетот на локална самоуправа е организирано на два нивоа, се реализираат од локалните даноци како што е данок на имот, данок на неизградено земјиште, општинските придонеси и приходите за развој се формираат од даноците за изградба, реконструкција, регистрација на средства за превоз, донации и други приходи. Структурата на општите расходи на општинско ниво во државата на Европска унија, во Франција се овие: општите расходи се 10,6%, одбраната е централизирана, значи општината не се занимава со одбрана, безбедност и јавен ред 2,3%, образование 19,6%, значи овде имаме децентрализација и на универзитетот, здравство 2,3%, социјална заштита 17,7%, становање 24,1%, рекреација и култура 7,7%, економски служби 4,2%, транспорт и врски 3,6% и други расходи 7,8%. Значајно за нас е почитувани присутни да фрлиме поглед и на Полска која што е земја во транзиција и брзо ќе атерира во Европска унија, значи како тие го регулирале прашањето на локална самоуправа. Основните приходи за финансирање во Полска се предвидени со посебен закон и тие се реализираат од данок на недвижности, индивидуални земјоделци, даноци од шумите и даноци од транспорт, економски дејности на физички лица, занаетчии, хотелиери, наследство и поклони, даноци и учеството на општините во приходите на буџетот на државата, субвенции и други приходи. Структурата на општите трошоци на општинско ниво во Полска е: општи расходи 9,10%, одбраната е централизирана, безбедност и јавен ред 0,70%, образование 32,30%, здравство 5,10%, социјална заштита 9,10%, становање 29,10% и други расходи 14,70%. Значајно е да се нагласи само една реченица, а тоа е дека 50% од личните даноци, персоналните даноци кои што се наплатени се реализираат од општините. Од компаративните податоци кои што се претставени во оваа прилика може да се констатира дека во овие земји постојат разлики во функционално регулирање на локалната самоуправа. Значи, општо земено, општините се финансираат од персонални даноци, највообичаено е во земјите на Европа каде единиците на локалната самоуправа нивните приходи ги обезбедуваат од овие даноци, данок на имот, данок на персонални приходи и данок на промет на стоки и услуги, значи данок на додадена вредност. И покрај ова постои еден механизам на

поделба на буџетските средства од централната власт во локалната власт. Сега Македонија општинските трошоци 1%. И на крај може да се констатира дека Република Македонија во досегашниот период претставува најцентрализирана економија во Европа со 1% комунални трошоци независно од релативно малиот број население, односно 2 милиона. Понатаму ќе дадеме еден осврт на Предлог законот за финансирање на локалната самоуправа и предлог заклучоците на партијата на ДПА. Анализата на децентрализацијата на финансиите од централната власт на таа локална не е едноставна, туку претставува комплексна работа и треба истата да се заснова врз определена методологија која ја користат разни автори. Според нашиот пристап за анализа на децентрализацијата на финансиите од централно ниво на тоа локално неопходно е да се анализираат неколку финансиски категории и тоа: структурата на буџетските приходи во 2003 година, структурата на буџетските расходи во 2003 година, листата на општинските надлежности според членот 22 на Законот за локална самоуправа, структурата на општинските расходи според Предлог законот за финансирање на локалната самоуправа и структурата на општинските приходи за покривање на општинските трошоци. Значи, сите ја знаеме структурата на приходите од буџетот во однос на општите буџетски приходи во 2003 година. Јас имам тука една анализа која сме ја направиле според која приходот од даноците се 51,739 милиони денари, персоналниот данок 7,902 милиони денари, данок од данок на добивка 2 милиони 784 илјади денари, од ДДВ 23 милиони 502 илјади, од акцизите 11 милијарди 96 милиони денари, од царина 6 милијарди и 151 милион денари, други донации 303 милиони денари, приходите од Народната банка на Република Македонија се 2 милијарди 807 милиони денари, трансферите од даноците се 4 милијарди 105 милиони денари, капиталните приходи 3 милијарди 685 милиони денари, а пак надворешниот долг е 4 милијарди 958 милиони денари. Значи вкупно имаме 67 милијарди 294 милиони денари. Значи, ова се вкупните приходи во Буџетот на Република Македонија.

Сега ќе направиме една структурна анализа на расходите, на буџетските расходи во споредба со вкупните буџетски расходи за 2003 година.

Општите услуги 8.415.000.000, одбрана 5.889.000.000, МВР 7.682.000.000, образование 9.044.000.000, каде Републиката троши 3.085.000.000 денари односно за универзитетите, а пак општините трошат 5.959.000.000, што значи за основните и средните училишта. Здравство без фондовите за здравство 332.000.000 денари расход. Социјалната заштита и осигурување 16.885.000.000. Живеалишта и одржување на урбаните средини, за нив има расход 38.000.000 денари.

Земјоделците, операционите и регулативите 936.000.000. Рудниците 134.000.000. Транспорт и сообраќај 2.408.000.000. Разни видови на услуги 2.507.000.000 и вкупно 67.294.000.000 денари.

Врз основа на овие бројки што ги спомнав и врз основа на списокот на општинските надлежности односно членот 22 од Законот за локална самоуправа, а во согласност со Предлог-законот за финансирање на локалната самоуправа, го претставувам овој општински буџет. Значи општинскиот буџет расходи има во администрацијата 673.000.000 денари, за примарна здравствена услуга 137.000.000, образование 5.959.000.000 денари, социјална заштита и деца 5.283.000.000, живеалишта и урбани средини 387.000.000, културно рекреативни дејности 1.422.000.000, транспорт и сообраќај 408.000.000 и друг вид на услуги 700.000.000 денари. Значи вкупно имаме 14.963.000.000 денари. Процентуално изразено имаме 22,20% од Буџетот на Република Македонија. Значи од буџетот се одделуваат 22,20% за општините.

Врз основа на предложениот закон општинскиот буџет ги има следните приходи: Во 2003 година од ДДВ се собрани 23.502.000.000 денари, што значи 1% ДДВ кој ќе биде наменет за општините, 235.000.000 денари што е катастрофално ниско како процент. Значи премалку е. Значи ќе имаме 0,35% од ДДВ, во рамките на тие 22,20%. Додека пак од персоналниот данок сме собрале 7.902.000.000 денари, што значи дека 1.495.000.000 денари односно 2,22% од тоа што го собираме, каде од 15.000.000 денари што на директен начин се наменети од Владата кон општината, сега се децентрализираат само 2.400.000.000 денари што е многу мала сума, односно процентуалниот однос е 3,57% се децентрализираат од 22,20%, од вкупниот процент кој бил наменет за општините во 2003 година. Од ова произлегува дека со оваа децентрализација на персоналниот данок и на ДДВ општините ќе бидат во состојби да ги покријат своите трошоци само до 16,6%, додека пак 83,4% општините треба повторно да ја подадат раката према Владата за во форма на дотации, во форма на она како што вие сте виделе како претставник на Владата што значи општината ќе биде многу зависна од Владата. Ова сакам да го поврзам со она што го кажав на почетокот. Затоа сакам имињата на овие експерти, господине министри, затоа што не верувам дека има експерти од ММФ, од ЕУ или други фондови, меѓународни западни фондови кои сакаат да им помогнат на земјите во транзиција, да создадат пасивни услови за општините.

Колку што јас знам меѓународниот фактор посакува општината да биде што поатрактивна, да има што повеќе атрактивни димензии, со цел таа да може да се

развија. Додека пак со ова што вие сте го предвиделе, напротив општината ќе се пасивизира и ќе остане тотално зависна од центарот. Се разбира доколку во општината би имале надлежен во образованието кој ќе се занимава со образовните прашања во општината, тој ќе биде пасивен, затоа што средствата што вие сте ги предвиделе за образованието, тој управник за образование овие средства ќе успее да ги потроши само за кредити и за сунѓери. Значи нема средства да се развива образованието, со средствата што вие тука сте ги предвиделе. Затоа се констатира дека законот не е креативен за општините и со оглед на фактот што сме во првата фаза на дискусија по овој закон, неопходно е на законот да му се даде атрактивна дејност со која треба да располага општината. Значи ова несодејствува со списокот на надлежности, предвидено во член 22 од Законот за локална самоуправа.

Според нашите пресметки процентот на персоналниот данок предвиден во член 5 од Предлог-законот треба да биде 10%, наместо 3,1%, изразено во реализацијата на Буџетот со околу 66%. Воедно во членот 9 наместо 1%, општа исплата, треба да стои 6% од процентот на ДДВ, изразено според реализацијата во Буџетот со околу 33%. Според овој предлог општините ќе бидат во состојба да ги покријат нивните трошоци кои достигнуваат 22,20% од општите трошоци на државата и истото е во согласност со делегираните надлежности.

Доколку го анализираме Предлог-законот за децентрализација, фискалната децентрализација, финансирање на локалната самоуправа, таа е во спротивност со децентрализацијата на надлежностите. Значи општината има повеќе надлежности а нема пари да ги покрие тие надлежности кои и се даваат за да управува локалната самоуправа.

Даноците повторно се собираат на ниво на централната власт, а подоцна по пат на дотации истите треба да се пренесат на општинските буџети и притоа на општините не им се дава никаква креација во сопствениот развој. Сега наместо да се плаќа трансферот од централната власт, општините сега ќе се појават како служба на распределба на трансферите, што нема никаква логика со децентрализацијата и развојот на општините. Значи преку овој закон општините се третираат како Завод за платен промет каде најголемиот обем на средствата ќе помине за наменети цели. Ефектите на овој закон ќе бидат слаби затоа што не се стимулираат општините да ги собираат даноците каде, најверојатно тие ќе останат пасивни, немаат фискален суверенитет од една страна, а од друга страна немаат простор за креација и сопствен развој. Се разбира дека е неопходно да се усогласат целите на фискалната политика во рамките на глобалната макроекономска

политика, со цел да не се дестабилизираат поставените фискални лимити, во согласност со член 27 од овој закон.

Исто така предлагам Фондот за неразвиените подрачја, Здравствениот фонд, Фондот за регионални и магистрални патишта да се децентрализираат на локално ниво.

Имајќи ги предвид горенаведените силни аргументи, апелирам до сите пратеници да дадат конкретни предлози, како што се:

Во член 2 став 1 од точка 9 до 13, да се избришат и да се додаде нова точка коа вели - Центарот за распределба на средствата врз основа на предвидени критериуми со овој закон.

Во членот 5 да се зголеми учеството на општините во персоналниот данок, зависно од делегираните надлежности. Според нашите анализи наместо 3,1%, учеството да биде 10%.

Член 8 да се смени и да пишува - општинските буџети и нивните фондови, без да се замеша централната власт освен кога се работи за целите на макроекономската политика.

Член 9 точка 2 да се смени и да пишува - наместо 1% исплатата на ДДВ треба да биде 6% од нивото на ДДВ.

Членовите 10, 11, 12, 13, 14 и 17 да се избришат.

Мислам со овие измени ефектите ќе бидат поголеми, како од аспект на елиминирање на даночната евазија, така и од аспект на една поголема креативност во развојот на општините.

Почитувани претставници на Владата, верувам дека ќе ги земете предвид многуте елементи кои беа искажани тука, со цел да се влијае врз законот и законот да биде што поефикасен за граѓаните на Република Македонија.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Матоши.

Има збор господинот Шапуриќ.

ЗОРАН ШАПУРИЌ:

Почитуван претседателре, почитувани колеги пратеници, почитуван господин заменик министер, почитувани претставници од Министерството за финансии,

На самиот отчеток би кажал дека децентрализацијата на власта и трансферот на надлежностите од централната на локалната власт е одамна апсолвирано прашање во Европа и тоа како во земјите кои долго време се членки на ЕУ, така и во

земјите на транзицијата. Тоа е едно од есенцијалните прашања кои треба да ги реши Република Македонија, заради својот пат кон ЕУ и НАТО, односно евроатланските интеграции.

За жал Република Македонија, за разлика од другите земји во транзиција, имаше голем застој во овој процес и по 13-годишен застој неодамна отпочна со овој процес односно да го решава прашањето на децентрализација. Но, како што вели народот никогаш не е доцна. Добро е што Република Македонија односно Владата и овој Парламент на овие прашања им посветија огромно внимание и им дадоа огромен приоритет, овој процес отпочна да се решава многу енергично и понатаму треба да се оди во тој правец, и покрај тоа што се можни обиди за кочење на истиот. Ова што се прави е добро што се прави со еден широк консензус на сите релевантни политички субјекти кои го поддржуваат процесот на децентрализација. Но почитувани колеги пратеници, најважна задача на сите политички субјекти е да ги убедат граѓаните на Република Македонија дека децентрализацијата е пред се во нивни интерес и таа се спроведува заради тоа, бидејќи локалната власт односно општинската власт е многу поблиска до граѓаните, отколку што е централната власт. Тоа директно им одговара на граѓаните, таа непосредно се избира од граѓаните и демократијата може многу подобро да се практикува на локално отколку на централно ниво. Локалната власт многу подобро, отколку централната власт, ги познава локалните прилики и многу поефикасно може да ги реши проблемите на граѓаните, нивните интереси и нивните потреби.

Современа Европа почитувани колеги пратеници е децентрализирана Европа. Но, без финансиска односно фискална децентрализација, децентрализацијата на власта и локалната самоуправа се само фикции. Не е можен трансфер на власт без поголема самостојност на општините и во финансиска сфера. Од таму овој закон за финансирање на општините односно за финансирање на единиците на локална самоуправа е најважен закон од големиот пакет на закони за децентрализација. До сега, како што е познато, ова прашање беше уредено во Законот за локална самоуправа. Меѓутоа новиот Закон од 2002 година предвидува ова прашање да се реши со еден посебен закон. Значи се дава многу пошироко и поголемо внимание на финансирањето на единиците на локалната самоуправа.

Мораме да признаеме дека оваа верзија која се наоѓа денес пред Парламентот е многу подобра од сите досегашни работни верзии што е добро познато дека забелешка имаат сите општини, значи општинските власти, меѓутоа и граѓаните, забелешка имаат исто така и домашните експерти, забелешка имаше

ЗЕЛС, потоа странските експерти и Меѓународната заедница. Значи очекуваме од овој закон ова огромно незадоволство да биде ублажено, ако не сосема елиминирано.

Исто така јас длабоко верувам дека, и покрај тоа што кажав дека има доста добри работи и во ачело е доста добар закон, има можност да се подобри текстот на законот во наредната фаза.

Овој закон, покрај постојните извори односно самостојни извори на приходи на општините, нуди и учество на општините односно партиципација на локалната власт во приходите на централната власт. Значи, се овозможува воведување на таканаречени поделени приходи, приходи кои ќе се делат меѓу централната и локалната власт, бидејќи навистина не би можело да се изврши редистрибуција на надлежностите од централната на локалната власт односно на општините, без редистрибуција во оваа сфера. Тие поделени приходи мислам даваат една можност општините подобро да ги извршуваат овие надлежности, преку партиципација во овие даноци. Пред се една битна новина за која одамна се залагаа и општините и домашните и странските експерти е воведувањето на учеството на општините во ДДВ и добро е решение што општините пак е партиципираат 1% од вкупно собрани даноци на подрачјето. Морам да кажам дека ова е едно доста прогресивно решение, во споредба со другите земји во Европа, бидејќи само 12 земји го имаат тоа, а се разбира голем дел од овие земји имаат двостепен или тростепен систем на локална самоуправа. Од таму можеби некоја забуна дека на пример во некои земји овој дел е поголем. Меѓутоа дали е доволен или не, треба да покажат анализите во оваа расправа помеѓу првата и втората фаза.

Исто така се воведува партиципација на општините во персоналниот данок 3,1%. Меѓутоа, треба да се прецизира во законот што тоа значи, дали, исто така како што е кај данокот на ДДВ, дали тоа 3,1 значи од вкупно собраниот данок на вработените на територијата на општините или пак од онаа апсолутна бројка на персонален данок. Јас верувам, имајќи ги предвид пред се компаративните искуства дека овој процент од првичната анализа покажува дека е мал и веројатно подлабоките анализи ќе покажат дека е потребно да се зголеми, бидејќи во одделни земји општините учествуваат дури со 50% односно пола, пола ги делат даноците на централната и локалната власт. Но, треба да се земе предвид дека ние имаме едностепен систем на локалната самоуправа.

Значи очекувам Владата или Министерството за финансии по усвојувањето на Предлогот за донесување на овој закон да организира мошне широка и

транспарентна јавна расправа, пред се стручна, меѓутоа, јавна расправа каде што ќе можат да си го дадат зборот, односно сите овие забелешки кои ќе се изнесат и овде и тие да бидат претресени од Министерството, со цел, конечната верзија да се подобри и дас имаме поголемо задоволство и од локалната и од централната власт, иако во практиката секогаш не е лесно да се најде баланс помеѓу интересите на централната локална власт. Исто така е добро решение што персоналниот данок од занаетството да оди целосно на локалната самоуправа, бидејќи во овие 13 години се носеа 5-6 закона за поттикнување на занаетството и со секој закон велевме ете овој закон ќе го подобри занаетството. Очигледно дека државата односно централната власт, не можеше нитуда го задржи потребното ниво, а камо ли да го ревитализира занаетството. Оттаму значи, натамошна грижа занаетите, од овој закон и од оние други закони, бидејќи овој закон е компактабилен со законот што го донесовме за занаетска дејност, општините ќе си пеземат во целост таа надлежност за развој на занаетството.

Исто така, јас сметам дека сериозно треба да се размисли за партиципација на општините и некои други давачки. Пред се мислам дека општините треба да учествуваат во делот на надоместок кој се добива по основ на концесии на рудни, минерални, природни богатства, шуми, и така натаму од повеќе причини. Најпрвин ова ќе биде значаен извор за руралните општини на приход, бидејќи како што е познато ние со законот за локална самоуправа и со Уставот попуштивме да имаме политипен карактер на општината, имаме монотипен карактер на општина што во иднина ќе мора да го смениме еден ден и различни видови на општини да имаат различни надлежности. Сегашните наши уставни решенија и решенијата во законот за локална самоуправа има таков тип на општини со таков тип на надлежности и за мали општини и за големи општини и за рурални и за урбани што навистина е нецелисходно.

Оттаму, сметам дека доколку општините успеваат за надоместок на користење на шуми, за надоместок кој се плаќа за лов, за риболов итн., во еден дел, тоа ќе придонесе исто така за зголемување на надоместокот за концесии, бидејќи сите показатели, токму од Министерството за финансии покажуваат дека наплатата на надоместокот на концесиите навистина е на ниско ниво. Тогаш, општинската власт ќе биде многу позаинтересирана за наплата на овој надоместок на концесии, од што ќе има полза не само општините, туку и централната власт. Но, исто така, треба да се размисли согласно европските искуства на општините да им се дозволи воведување одредени видови на давачки. Јас знам, јас сум свесен дека поради

аранжманите со ММФ мора да се води порестриктивна политика и на локално и на централно ниво, меѓутоа, исто така треба да им се даде и доверба на општините, односно на единиците на локална самоуправа, бидејќи тие ќе проценуваат кои видови на давачки можат да ги пропишат и кои корисници условно кажано ќе ги ослободуваат. Со тоа општините ќе можат да влијаат на локален економски развој. И токму една од главните поенти на целата децентрализација е да се зголеми влијанието на општините на локалниот економски развој со што де факто и централната власт ќе се растсовари од некои прашања и ќе може да се посвети на поклучијални стратшко развојни прашања и проблеми. Затоа сметам дека треба да се размисли, да се даде можност општината да пропишува одредени видови на давачки, со што ќе влијае на уредување на својата политика на едно микро ниво.

Исто така, почитувани колеги пратеници, согласно европските искуства, а исто така и кај нас согласно Уставот и согласно Законот за локална самоуправа, главниот град има посебна положба. Значи е посебна единица на локална самоуправа. Таква положба ја има во многу други земји, меѓутоа, од овој закон не се гледа посебна положба на нашиот главен град. Затоа треба да се размисли дали не треба финансирањето на главниот град да биде надополнето со дополнителни извори на средства, бидејќи како што кажав тоа е искуство од многу други земји. Тоа е случај со Лондон, со Истанбул, Загреб, Амстердам, Виена, и било кој град каде што сакате, каде што дури во одредени земји одреден процент 3 до 5% од сите вкупно собрани давачки на подрачјето на главниот град директно и автоматски одат во корист на главниот град.

Јас сметам дека во функција на ова што го зборував на локалниот развој пред две години веројатно претставниците на Министерството за финансии тоа добро го знаат, а тука е присутен и поранешен министер за финансии, дека една од препораките на ММФ и на Светска банка, беше воведување на локални, односно општински инвестиционо развојни фондови. И оттаму, до Втората фаза треба да се размисли и направи една анализа дали треба да имаат таков фонд.

Исто така, јас очекувам од Министерството за финансии да направи и конкретни пласични примери што би значело воведување на овие даноци за одредени општини. Токму по оваа анализа ќе можеме да зборуваме по детално и потемелно за можноста, бидејќи сега сите зборуваат дека секоја општина ќе може да опстане, меѓутоа, по овие податоци и по овие пластични анализи може да се види која општина може да ги извршува одредени надлежности која не. Затоа што потсетувам дека ние имаме монотипна општина, едностепентип на локална

самоуправа и нема можност како во некои други земји, ако првостепената единица не ја извршува одредена надлежност, да ја пр земе второстепената единица. Значи очекувам од Министерството за финансии да направи една конкретна анализа што значи еден процент врз база на анализи од претходните неколку години, што значи за една општина, да речеме како што е Кисела Вода, што значи за Битола, што значи за Подареж, што значи за Конче, што значи за Зелениково итн. или пак некои нови барања што ги има и со тие пластични примери да се укаже што значи тоа и дали ќе може да ги извршуваат сите овие надлежности.

На крајот почитувани колеги пратеници би сакал да кажам дека според мое мислење јас сметам и длабоко сум уверен дека ова е добра верзија на закон, меѓутоа, има простор за подобрување на овој закон. Има простор за размислување за уште поголема финансиска самостојност на општините, но апсолутна финансиска самостојност на општините никаде не постои, ниту е можна. Секаде постојат донации, односно грантови, блок дотации и други видови кои се наведени во овој закон и само би ве потсетил во една Англија, која што е колевка на парламентарната демократија и која што има најразвиен систем и најстар систем на локална самоуправа, одредени дејности како што се во здравствената, во социјалната сфера, во образованието, значи 50% ги покрива општината, а 50% од централната власт. Исто така, и во Холандија, меѓутоа, тука е присутен трендот на опаѓање на учеството на централната власт. Некаде околу 40% од вкупните потреби на општините се задоволуваат преку наменски или ненаменски или други видови на дотации. Тоа е слично и во Романија, Грција и други земји. Но во секој случај, ова се воведува заради тоа што е потребна финансиска еквализација, односно изедначување на општините. Исто така, би напоменал дека досегашните критериуми за доделувањето на власт во изминатите 13 години не беа доволни и секогаш општините беа незадоволни од трансферите кои доаѓаа од централната власт, било да се тие од Владата, било да се од министерствата итн. Затоа јас апелирам одредени критериуми да бидат ставени токму овде во овој закон, а не во подзаконските акти. Со тоа ќе се обезбеди поголема транспарентност и поголема можност на општините да бидат како и на кој начин се доделени средствата од централната власт.

На крајот јас само ќе потенцирам дека очекувам една квалитетна јавна расправа во периодот од првата до втората фаза, бидејќи овој закон навистина, е клуч и за многу други закони од пакетот на децентрализација.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Повелете г-ѓа Биковска.

НАТАША БИКОВСКА:

Почитуван претседателе, почитуван заменик министер за финансии и претставници на Влада, почитувани пратеници.

Почуени од досегашната практика и низата проблеми со кои се соочеја општините во примената на Законот за локална самоуправа од 1995 година, а со тоа и самите граѓани во остварувањето на своите уставни и законски права, пристапуваме кон измени и дополнување на низа законски прописи кои ја опфаќаат оваа исклучителна значајна и сензибилна област од нашиот правен поредок. Токму затоа денеска расправаме по Предлогот за донесување на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Пакетот закони од областа на децентрализацијата на власта се основата за создавање еден коегзистентен систем на локална самоуправа, систем компактибилен, пред се со потребите на граѓаните, но и адекватен на современите европски системи на локалната самоуправа. Сакам само да потенцирам дека самиот закон за локална самоуправа донесен уште во 2002 година без низата пропратни закони кои ја овозможуваат истата негова примена, ќе биде само мртво слово на хартија.

Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа е и Алфа и Омега на примената на Законот за локална самоуправа односно моторна сила за неговата практична примена.

Иако при првичното разгледување на текстот на законот, кај мене постоеше дилемата дали предвидените механизми за финансирање на единиците на локалната самоуправа ќе бидат доволни за финансиска самостојност на општините, особено на оние по немоќните, меѓу кои спаѓа и мојата општина Берово, сепак сега се повеќе сум убедена дека законот нуди можности за вакво нешто.

Сметам дека предложениот закон нуди реални извори на приходи, кои ќе се остваруваат по општината, таканаречени сопствени извори на приходи, кои општината самостојно ќе ги утврдува и наплатува. Значи останува на секоја општина поединечно да ги утврди сопствените приоритети во локалната економска политика и во зависност од тоа да определени помали или поголеми јавни давачки во општината во рамките на Законот се разбира.

Што се однесува до приходите од самопридонесот, кои се предвидени како еден од изворите на приходи во предлогот за донесување на законот за

финансирање на единиците на локалната самоуправа, сметам дека ова категорија која беше доста застапена во бившиот систем, полека изумира. Но, време е да се запрашаме не што државата ни дала нам, туку штоние како граѓани и дадовме на нашата држава. И повторно да го рактивираме овој ислучително важен институт. Заз што само ако се трудиме да си помогнеме самите на себе и другите ќе ни пружат помош. Донациите кои како извори на приходи се предвидени во членот 7 од Предлог законот, се средства на кој општините не можат вистински и во секој момент да сметаат. Но, сепак, се определен и непостојан извор на приход на општината, кој зависно од успешноста, што е многу битно на раководните лица во општината може да биде помала или поголем. Во секој случај се извор на приход кој ќе обезбеди дополнителни изори на средства, се надевам во еден развоен правец.

Дотациите кои членот 8 ги предвидува, како дополнителни приходи во Буџетот на општината, се приходи на општината барем во транзициониот период на пренесување на надлежностите, сметам дека ќе и бидат неопходно потребни. Тука треба да се обрати особено внимание на распределбата на приходите од ДДВ, која распределба треба да се врши согласно уредба која ќе биде донесена од Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии. Треба да се избегнат сите можни неправилности кои по досегашната распределба на делот на вишоците на приходи над дозволеното ниво на потрошувачка беа честа појава. Овде морам да истакнам за илустрација ќе ви го посочам примерот со мојата општина Берово, која при една ваква распределба од Владата на Георгиевски доби ни помалку ни повеќе туку нула денари. Значи, потребно е утврдување на прецизна методологија, односно утврдување на прецизни критериуми за распределба на приходите на општините, кои нема да бидат варијабилни, ниту подложни на волонтаризам на определена политичка елита. Посебно значајни за неразвиените општини ќе бидат посебните критериуми, со кој како што предвидува членот 9 став 4 ќе се корегираат значајните разлики помеѓу градот Скопје и останатите општини. Се надевам дека тука се мисли на сите останати општини во Република Македонија, како што јас го сваќам овој став, а не само на скопките општини. Капиталните дотации, како инструмент со кој се помага општината за финансирање на определени големи инфраструктурни проекти е ислучително важна за натамошниот развој и заокружување на општинската инфраструктура. Без нив практично ќе биде невозможно завршување на општинската инфраструктура. Без нив практично ќе биде невозможно завршување на големите општински проекти веќе започнати, или оние од капитално значење кои во иднина треба да се градат. Значи со помош на

веќе предвидените финансиски инструменти општината ќе биде во можност самостојно воо рамките на законот да ја оствари и сопствената фискална децентрализација. А длабоко сум убедена дека со тоа ќе биде во можност непречено од финансиски аспект да ги остварува своите законски надлежности. Општината во рамките на самостојниот општински буџет ќе ги предвиди врз рамките на своите економски показатели сопствените приходи и расходи, ќе се грижи за остварувањето на приходите и нивно рационално трошење. Таа самата ќе биде одговорна за сопствениот економски развој. Задолжувањата на општината кои се предвидени во Глава 4, како можност за финансирање на сопствените потреби, се надевам дека нема да бидат често користени инструменти. Мислам дека овој дел е мошне прецизно регулиран како самиот начин на преземање на вакви обврски од стана на општината, така и начините на контрола од страна на државата. Сепак ова е една можност која ја дава законот за ислучителни случаи и со која сите општини мора да бидат максимално претпазливви. За буџетот на Општината, неговите составни делови сметам дека нема што повеќе да коментирам, а и самите општини кои досега сами го креираа сопствениот буџет веќе имаат определено искуство околу тоа. Прецизни се законските одредби кои се предлагаат во оваа глава со строго утврдени временски рокови за негово донесување од страна на Советот на општината, но и општо ни се познати и последиците од недонесувањето на Буџетот.

Значајна новина што се воведува е секако востановувањето на сопствено сметководство на општината, одговорен сметководител и внатрешната ревизија. Значи законот ги предвидува сите можности за финансиска самостојност на општината. Исто така и административна самостојност. Воедно вградувајќи и одредби за надзор над законитоста на нејзината работа, што го врши Република Македонија . Создавање на ефективно и стручно општинско сметководство, создавање механизми за интерна контрола и надзор се примарните предуслови за целокупна успешност на општината, како единица на локалната самоуправа и целосно независна од централната власт.

Надворешната ревизија како неопходен механизам во финансискиот надзор е предвидена во членот 38 од Предлог-законот и истата ќе се врши како и до сега согласно Законот за државна ревизија.

Што се однесува до Главата 8 од Предлог-законот, насловена како финансиска нестабилност на општината, сметам дека за прв пат се предлага ефикасни инструменти за надминување на едни вакви негативни појави кои можат да предизвикаат негативни реперкусии врз самите граѓани и остварувањето на

нивните права. Значи и покрај фактичката децентрализација што дефакто ќе се остварти со влегување во сила на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, државата сепак ќе води сметка, заедно со општината за надминување на негативните состојби од финансиски аспект, предлагајќи конкретни мерки и активности за надминување на финансиската нестабилност на општината. Исклучително позитивно е што во овој предлог за прв пат се вградени едни вакви одредби што регулираат негативни моменти во финансиското работење на самата општина.

На крајот, мора да бидеме свесни дека и по влегувањето во сила на законот ни претстои еден долг период на негова имплементација во практиката, односно фазно преминување на надлежностите во согласност со самиот капацитет на општината. Во овој период сите општини мора да ги превземат сите неопходни мерки за нивно кадровско и техничко екипирање со цел што по подготвено да ја пречекаат 2005 година и новите надлежности, согласно овој закон.

Почитувани, ова беа моите видувања во врска со предлогот за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа и сосема логично е дека за мене овој предложен концепт е прифатлив.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Господинот Блажо Стојановски има реплика.

БЛАЖЕ СТОЈАНОВСКИ:

Благодарам претседателе.

Во искажувањето на колешката Биковска имаше една невестина а тоа е дека Владата на Георгиевски не ги делела средствата согласно критериумите, па затоа сега се даваат решенија што значат подобрување на таа состојба.

Само сакам да ја потсетам колешката дека до 1998 година Владата на Бранко Црвенковски делеше средства само на општините чии градоначалници беа од редовите на СДС, а онаму каде имаше општини од ВМРО-ДПМНЕ немаше пари ниту за инфраструктура ниту за други донации што значеа изградба на некакви објекти. Од тие причини имаше блокада, фактички, во работењето на тие општини.

Исто така, кога треба да се зборува, не треба да се зборува паушално, туку треба да се зборува со бројки и факти. Затоа сакам да прашам што има направено сегашната Влада на Бранко Црвенковски, бидејќи вие сте од Берово, за Берово да

зборуваме, кажете што има изградено и како го поддржува работењето на општина Берово, ако веќе работи на адекватен начин? Или, трагичната економско-социјална инфраструктурна состојба во која што се наоѓа Берово, бидејќи ете го зедевме за пример се резултат и на работењето на општинските власти и на работењето на Владата на Бранко Црвенковски и резултат на нивната способност или неспособност да ги надминат овие состојби. Затоа, апелирам да не се зборува демагошки, туку да се кажуваат факти, а факт е дека Берово и Република Македонија е донесена во ваква состојба од Владата на Бранко Црвенковски.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Дали има една минута контрареплика.

НАТАША БИКОВСКА:

Му благодарам на г. Стојановски за репликата. Негов проблем е дали ќе ја коментира работата на Владата на Црвенковски. Но, тоа што го кажав јас за Владата на Георгиевски е вистина, затоа што општина Берово доби 0 денари и може слободно да провери во администрацијата на локалната самоуправа на општина Берово. А, тоа што го искажа г. Стојановски е неvistина.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Инаку, г. Стонановски имаше многу креативна реплика за тоа нула, за тоа што се повика ..

(реакции во салата во смисла дека претседателот нема право на коментар)

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Добро.

Сега има збор г. Марјан Ѓорчев, а нека се подготви пратеникот Благој Голомеов.

МАРЈАН ЃОРЧЕВ:

Почитуван г. претседателе, почитувани дами и г-да пратници, почитуван г-дине заменик министре во Владата на Република Македонија .

Денеска на дневен ред имаме, барем според мене еден исклучително важен закон и од квалитетот на одредбите што ќе бидат предложени во втората фаза на овој закон ќе зависи квалитетот на територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија . Затоа што јасно е дека досегашниот напор на Министерството за финансии и во соработка со меѓународните институции и сето она што претставува би рекол надзор во извршување на работата на Министерството за финансии не обезбедува доволно извори на приходи во општината што ќе значат квалитетно сервисирање на потребите на граѓаните во новата територијална организација на единиците на локалната самоуправа во Република Македонија .

Ќе почнам од следното:

Република Македонија , во период од 1965 до 1986 имаше позитивна перцепција од она што претставува територијална организација на Локалната самоуправа, третирана како општествено-политичка организација и граѓаните добро знаат кои се благодатите од таквата организација во која што општината што претставува нашиот дом, нашата улица, нашиот спортски фудбалски тим, сето она што претставува наше секојдневно живеење и задоволување најнепосредно на потребите на граѓаните на Република Македонија почива пред се врз сопственоста. Сопственоста е клучниот елемент и клучната манифестација на одделен произведен однос. Во социјализмот тоа беше социјалистичкиот произведен однос и социјалистичка сопственост, општините имаа своја социјалистичка општествена сопственост и затоа тие можеа на соодветен начин, ќе зборувам за мојот роден град Кавадарци, во период од 15 години, да изграфдат болници, спортски игралишта, фекална канализација, атмосферска канализација, затоа што се овозможуваше, преку елементот сопственост изворни приходи на општината во тоа време.

Сега сме во друго време. Манифестацијата на капиталистички произведен однос е пред се приватната сопственост, но нашиот Устав во модерна форма ги дозволува и другите облици на сопственост, вклучувајќи државна сопственост. Ако ние сакаме овие наброени извори на приходи на општините во Главата 2 навистина да претставуваат реална содржина, реална можност за развој на општините во Република Македонија, тогаш тука во првите членови, како сопствени извори на приходи треба да ставиме глава сопствени извори на приходи од општинска сопственост. Општинската сопственост подразбира нова категорија. Заради тоа потребно е усогласување пред се со Законот за сопственост и други стварни права во Република Македонија , потоа во сите закони што овозможуваат одредени

сопственички права како Законот за води, Законот за шуми, Законот за градежно земјиште, Закон за земјоделско земјиште и на таков начин на вистинска основа, на вистински темели ќе го поставиме финансирањето на општините во Република Македонија .

Без општините да имаат општинска сопственост, сите овие предвидени мерки сепак ќе бидат недоволни, а изворите на приходи ќе бидат слаби и неможеме да го зголемиме учеството на локалната самоупрвата во јавната потрошувачка во Република Македонија . Само за пример ќе изнесам податок дека локалната самоуправа во ЕУ учествува во јавната потрошувачка на ЕУ со повеќе од 30%. За ваше запознавање Буџетот на ЕУ изнесува околу 90 милијарди евра. Некогаш повеќе, некогаш помалку, глобално во еден 10-годишен пресек е толку. Можеме да пресметаме дека се работи за учество во јавната потрошувачка на расходната страна, некаде околу 25-27 милијарди евра се издвојува за единиците на локалната самоуправа. Токму затоа и демократските процеси, токму затоа и рамномерниот развој на земјите што во овој момент се водечки во Европа се диктирани од соодветниот извор на приходи, а тоа произлегува пред се од сопственичките права што ги имаат европските општини односно општините во европските земји.

Одтука, барем според мое скромно мислење, би било мошне упатно во преговорите со оние претставници на ЕУ што е лзначеен чинител на многу процеси во Република Македонија , со нашиот, би рекол, претставник во Брисел амбасадорот во ЕУ и нашите претставници од Министерството за финансии, посета во Гронал, центарот на еврорегионите, тоа е на меѓата помеѓу Холандија и Германија, да се запознаеме на кој начин земјите од ЕУ обезбедуваат квалитетно сервисирање на потребите на граѓаните од териториите што тие ги определиле како општински меѓи.

Едноставно, мораме да тргнеме од тоа што ние сме денес во јавната потрошувачка во локалната самоуправа, а тоа е 1,8% од севкупната јавна потрошувачка што отпаѓа на единиците на локалната самоуправа. Тоа покажува колку малку ние се грижиме нашата улица, нашиот фудбалски тим, сето тоа што претставува наше секојдневие да го унапредиме, да го доградиме, а пред се да овозможиме, бидејќи Република Македонија има нерамномерен регионален економски развој да помогнеме Република Македонија да се равива рамномерно и во оние 65% од македонската територија каде што живее едвај 35% македонско население да обезбедиме соодветни услови руралните општини Ново Село во Струмица како граничен регион, Конопиште во Тиквешката или кој регион во Скопје од планинските предели на Скопска Црна Гора да обезбедиме да имаат реални

шанси независно од тоа колкав ќе биде бројот на општините, туку реални шанси, реални извори на приходи да може таа јавна потрошувачка во единиците на локалната самоуправа да биде зголемена и граѓаните во најнепосредна форма да можат во директно договарање, дали преку собири на граѓани, дали преку референдум да решат дали во нивното место ќе биде изградена болница на општинско земјиште, дали општинското земјоделско земјиште ќе го дадат граѓаните на општина Новаци на АД “Пелагонија” кој има способен менаџмент, способни луѓе да го обработува и за тоа да плаќа рента и општината Новаци да може да си обезбеди и направи системи за наводнување, да направи квалитетни патишта, квалитетни извори за водоснабдување и сето она што ќе ги привлече луѓето од Новаци да останат на своите огништа, да не го напуштаат Новаци и да се преселуваат во Битола.

Едноставно, потребен е огромен напор, навистина, бидејќи носиме еден фундаметален закон треба и фундаментален напор сето тоа што сега убаво тука го преточуваме како рамка за новата територијална организација на локалните самоуправи во Република Македонија навистина треба најмалку 15 закони, а дел од нив веќе спомнав, да направиме измена и дополна и пред се во носечкиот закон, тоа е Законот за сопственост и други стварни права на Република Македонија . На таков начин реално ќе овозможиме во една општина во која што јас сум бил поранешен градоначалник и мое лично искуство е општина што апсорбира 40% од индустриската зона во цела Македонија. Да не ги набројувам, почнувајќи од Цементарницата, потоа Охрид и други големи капацитети, таа општина Кисела Вода има толку приходи колку што се потребни да ги плати сметките за електрична енергија за светилките на 122 илјади граѓани на Општина Кисела Вода, според досегашната димензија на финансирање на општината Кисела Вода.

Едноставно, реалната ниска база од која што тргнуваме во изговувањето на овој закон мораме да ја надградиме. Мораме да сватиме дека премногу долго, со законот што го донесе тогашната Експертска Влада на премиерот Кљусев, кога од оправдани причини се што беше општинско , се што беше на друг начин регулирано се пренесе во рацете на државата, се пренесе на централната власт. Мораме да тргнеме сега во таа дерегулација, во таа децентрализација, ама со исправни хипотези, од исправни фундаменти ако сакаме навистина општината да претставува место каде што граѓаните на најнепосреден начин ќе ја изразуваат демократијата и на најнепосреден начин, преку најнепосредин демократски форми ќе ги задоволуваат своите потреби.

Одтука, се наметнува како императив во тие закони за кои што говорев да се предвидат нови форми, пак ќе кажам , општествена сопственост, нов начин на прибирање рента од земјоделското земјитеште, при што единствен услов заради проблемите што ги имаме, пак ќе кажам со узурпации, неколку пати говорев за тоа, на државното земјиште во Република Македонија , дивоградби, злоупотреба и користење на државното земјиште, ќе мора да се предвид само издавање под концесија, под закуп, долгорочен или краткорочен, општинско земјиште пак ќе можеме да сметаме дека сме создале рална основа, и тоа изразена во бројки, во површини, во земјоделски површини, во површина на градежно земјиште, во површина на гори, во површина на води што ќе значат надоместок од користење на тие водни, горски, градежни ресурси, земјоделски ресурси да одат делумно, не целосно во општинската каса.

За пример само ќе ја земам општината Конопиште. Би рекол најголем потенцијал на води во Република Македонија е планината Кожув, од која што кон општината Конопиште течат четири реки: Дошница, Бошавица, Жарница и Лукар. Таа е најсиромашна општина и единствена општина што нема асфалтен пат со поголемата општина, општината Кавадарци. Таа е единствена општина од 120-те општини во Република Македонија во која што вие неможете да дојдете по асфалтен пат. Тоа е макадам граден од Втората светска војна и подоцна надградуван со некакви минимални напори на општинските власти во Конопиште и Кавадарци.

Едноставно, ако се дозволи надоместокот од користење концесии за издавање рибници на сите овие четири реки, а ги има пет, ако се дозволи вадење на чакал, песок од сите четири реки, а ги има повеќе такви во општина Конопиште, ако се дозволи користење на дел од надоместокот за електрична енергија што се произведува во мини-хидроелектраните, а се седум изградени на реката Лука на патот кон Кавадарци, ве убедувам дека општина Конопиште ќе биде најбогатата општина во Република Македонија . Таа општина ќе овозможи најмалку , кога јас учев во Кавадарци општина Конопиште броеше 13 илјади жители, а Кавадарци броеше 14 илјади. Сега Кавадарци брои 29 илјади жители а општина Конопиште брои 370 жители. Тоа е во еден период од 25 години. Едноставно, сето ова што го говорам има длабока оправданост во мерките што ги предлагам, за тоа што сопственоста, пак ќе кажам го диктира и е манифестација на она што се случува во општеството. Ако не се избориме за општествена сопственост за овие други приходи за кои што ќе говорам, тешко ќе можеме да се избориме, не во европски рамки,

барем најмалку за дупло, ако сме сега 1,8, барем за 5% локалната самоуправа да учествува во јавната потрошувачка во Република Македонија, а таа е толку колку што ние, по предлогот на г. министер за финансии и експозето на г. заменик министер почитуваниот д-р Димко Кокароски изгласавме тука во Македонскиот парламент.

Вториот елемент во мојата дискусија би бил околу сопствените извори на приходи, и тоа околу локалните даноци, редоследно данокот на имот. Сметам дека еден од основните приходи, покрај приходите што ќе бидат од користењето на општинската сопственост, треба да претставува данокот на имот, затоа што данокот на имот е најизворен приход на општината и тука треба да имаме многу силна градација на тоа што претставува имот на еден граѓанин на територијата на една општина. Онака како што се предлагаат одредбите во данокот на имот, се определува повторно - значи сите сме на ист куп и сите плаќаме одреден процент, независно дали еден граѓанин користи површина од 2000 м², ќе плати 0,30%, така се предвидува, или пак еден граѓанин користи само 64 м², станбена етажна сопственост во некоја зграда, сите плаќаме 0,30% данок на имот. А не користиме сите исти права, не користиме иста вода, не користиме иста цевка, не користиме ист асфалтен пат до нашето место. Едноставно како што е секаде во европските земји, треба да предвидиме да имаме градација: тој што користи повеќе, треба и повеќе да плаќа. Ако на пример некој на Водно, независно во која конотација, има двор од 1200 м², за тој двор треба да плати најмалку 10 пати поскапо од тој што во близината на Скопје има двор од 100 м², затоа што за да се направи асфалтен пат до Водно и да се однесе со хидрофор или со други помошни механизми вода до водно е многу поскапо и тој граѓанин - точно е тоа, убаво е тој граѓанин да има двор од 1200 м², со зеленило и да дише чист воздух, но тоа треба да го плати и да овозможи и другите делови на градот Скопје, хармонично да бидат развивани, Кисела Вода, руралните подрачја во Драчево или во Црнице, да се реши реката Припорчица, неурбаните зони на патот кон манастирот тука на Водно. Едноставно на таков начин секој ќе се подзамисли, кога ќе купува земјиште и кога ќе гради, дали ќе гради толку колку што му треба или ќе гради и за генерации, три-четири генерации после него, но тоа треба да се плати. Јас лично сметам дека тоа е најоправданиот економски механизам, не пат на принуда, не антикорупциски комисији, туку најоправданиот економски механизам кој што секој ќе го сведе во реални рамки, да троши толку колку што навистина може, колку што умее и колку што заработува, затоа што не е исто да плаќате данок на имот 300 денари и да плаќате данок на имот 300.000 денари.

Едноставно чинам дека на ваков начин можеме да ги подобриме многу инфраструктурните основи на општините во Република Македонија.

Во делот на она што претставува членот 5 - приходи од персонален данок на доход, точно се квантифицира бројката од 3,1% од персонален данок на доход на лични примања од плати на физички лица, но сметам дека упатно би било во образложението или барем во експозето на луѓето од Министерството за финансии, кои педантно си ја извршиле својата работа, да се каже колку е тоа во бројки, во износ во денари. Дали тоа е 200 милиони денари, дали е 230 милиони денари, бидејќи според некои мои апроксимативни математики тоа изнесува околу 230 милиони денари, но неznam дали е така. И сега да споредиме според тоа што го имаме како државна распределба на она што претставува собирање во досегашните фондови за електрична енергија, Фондот за комунално уредување на земјиштето на територијата на општините и вишокот што се собира после во централната каса во Буџетот на Република Македонија, дали тоа е доволно или навистина овој процент можеме да го зголемиме, пак ќе кажам во согласност со макроекономската рамка која што се води педантно и која и овозможува на Република Македонија да постигнува такви резултати какви што постигнува и со меѓународните финансиски институции и внатре во земјата. Едноставно, чинам дека треба да дадеме конкретна бројка, што значат овие 3,1%, колку ќе овозможат зголемен растеж и колку ќе овозможат зголемена јавна потрошувачка, бидејќи потрошувачката во капитализмот го движи развојот во едно општество и потрошувачката на локално ниво ќе го движи развојот на општеството на локално ниво.

Исто така, во делот на приходите од даноци во членот 9 - приходите од даноци се обезбедуваат 1% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност. Во времето на усвојување на она што претставува буџет на Република Македонија говорев дека спрема ДДВ како придобивка на државата која ја плаќаат сите граѓани на Република Македонија треба да имаме еден пристап во оној дел, како најнепосредна придобивка, односно бенефит, најмалку 5% треба да припадне на единиците на локалната самоуправа, односно од 22 милијарди денари колку што беше предвидено да имаме приход од ДДВ, 5% претставува 1 милијарда, речиси исто толку колку што државата определува по пат на поделба на единиците на локалната самоуправа од она што претставува централен буџет. Веќе со 2 милијарди денари со овој ДДВ и она што претставува помош од централниот буџет може да размислуваме дека реално, барем во почетокот, можеме да задоволиме

одредени потреби на новата територијална организација на локална самоуправа во Република Македонија.

(Во меѓувреме претседателот Љупчо Јордановски, излезе од салата, а со седницата продолжи да раководи потпретседателот Лилјана Поповска).

На крајот би се осврнал нешто околу задолжувањето. Лично сметам дека треба да се размисли пред се околу краткорочното задолжување. Лично сметам дека треба да се размисли околу вкупниот износ во алинеја 3, член 19 “вкупниот износ на краткорочно задолжување во текот на фискалната година не може да надмине 20% од реализираните изворни приходи”. Сметам дека тука Владата на Република Македонија треба да има предвид дека многу општини, покрај изворните, имаат и други видови на приходи и треба да стои бројка 40% од реализираните вкупни приходи на територијата на општината во претходната фискална година и на таков начин ценам дека инструментот “кредитно задолжување”, што треба да биде што повеќе присутен во Република Македонија како дел од макроекономската политика, затоа што инструментот “кредитно финансирање на индивидуални физички лица” е една работа и води кон нешто друго, а инструментот “кредитно финансирање на единиците на локалната самоуправа” повеќекратно овозможува државата да постигнува ефекти во стопанскиот растеж на Република Македонија и поголеми коефициенти на стопански раст и подобар стандард за граѓаните на Република Македонија. И во тој дел треба да ги охрабриме општините да влегуваат во инвестиции, во недостиг на странски инвестиции заради ситуацијата во Република Македонија, задолжувањето на општината врз основа на она што претставува реална моќ на општината, врз основа на реалната моќ на нивните фондови може да придонесе за многу побрз развој и она што претставува обрт на капиталот во Република Македонија и стопански раст согласно предвидувањата, дури и над она што се предвидува.

На крајот, би рекол тука во делот на можностите кои се даваат за последната глава, тоа е Главата 8 - Финансиска нестабилност на општината, можеби тука не му е местото, но мој предлог е особено за градот Скопје, Министерството за финансии да размили по примерот на соседната држава Република Бугарија, каде што градот Софија формира мошне успешна општинска банка и според моите скромни сознанија како поранешен градоначалник она што го знам, уште во 1996 година градот Скопје со сите општини, тогаш беа 7, сега се предлага друга брјка, за тоа ќе дискутираме, може врз база на фондовите и јавните претпријатија да формира многу силна општинска банка, општинска банка Скопје, која ќе го повлече многу брзо

развојот и решението на сообраќајниците, развојот и решението на комуналниот отпад, развојот и решението на прочистителните станици на реката Вардар и на таков начин таа општинска банка ќе биде генератор на развојот на главниот град кој повеќе од 70% учествува во формирањето на бруто општествениот производ во Република Македонија.

Сметам дека овие мои забелешки сепак беа една хипотетична размисла, можеби се втемелени во мојата свест од едно друго време, значи со едно доцнење од 7-8 години, но сметам дека дел од нив сеуште се актуелни и може да помогнат на посоодветен начин Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа да овозможи, како најглавна рамка, подобра територијална организација на единиците на локалната самоуправа во Република Македонија.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Благој Голомеов.

БЛАГОЈ ГОЛОМЕОВ:

Благодарам госпоѓо потпретседател,

Почитуван заменик министер, почитувани колеги и колешки,

Пред нас се наоѓа исклучително важен закон, Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, како дел од пакетот на закони кои треба да доведе до суштинска децентрализација на власта во Република Македонија со што како држава ќе направиме еден голем исчекор кон нашето приближување на Европската Унија, бидејќи ќе се усрроиме по сите нишани на една модерна европска држава.

Системот на локална самоуправа како што е познат, почна да се инсталира во Република Македонија во 1995 година со донесувањето на првиот закон за локална самоуправа. Можеби повеќе и со тоа почна и децентрализацијата, да речеме по европски теркови. Меѓутоа, треба да се каже дека тоа беше пвоеќе вербална, отколку суштинска децентрализација имајќи во обзир дека со тој закон општините беа претворени малтене во комунални претпријатија, во поглед на ингеренциите што ги имаа, и воопшто не беше почитувана основната, суштинската поента на европската повелба за локална самоуправа, а тоа е дека најефикасно и најоптимално проблемите се решаваат таму каде што настануваат. Меѓутоа, како и да е со новиот закон за локална самоуправа во 2002 година, фактички голем дел на надлежностите од централната власт беа пренесени на единиците на локалната самоуправа.

Направивме еден огромен исчекор во тој правец и донесовме закон кој беше и е по сите нишани на европското законодавство. Она што потоа остана како проблем беше како да се имплементират тие преземени задачи, задолженија, пренесени од централната власт на локалната власт, почнаа преговори и еве неколку години тие траат од различни позиции тргнуваат, Здружението на единиците на локалната самоуправа од други позиции тргнува централната влада, меѓутоа после неколку верзии можеме да кажеме дека пред нас се наоѓа убедливо најдобрата верзија досега, како предлог закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, и самите дискусии досега покажаа дека нема многу суштински примедби на овој законски проект, тоа радува и верувам дека со земањето на обзир на сите овие дискусии денеска што се водат, со земањето во обзир на сето она што ќе се случува за време на јавната расправа, сметам дека во последната фаза кога ќе треба да се донесува законот за финансирање на локалната самоуправа, стварно ќе донесеме еден добар закон.

Инаку, дека до сега Македонија па и сеуште, бидејќи сеуште не е имплементиран новиот закон за локална самоуправа важи за најцентрализираната земја, покажуваат многу параметри. Еден од нив е и тоа дека единиците на локалната самоуправа учествуваат само со 1,8% во Буџетот на Република Македонија наспроти 12,3% во Словенија, или 17,5% во Бугарија. Тоа доволно покажува дека имаме многу јако централизирана власт.

Е сега, со овие новите законски решенија, тој процент треба да порасне 22 до 23% и тоа е еден солиден, би се рекол солиден процент на учество на локалната самоуправа во централниот буџет. Меѓутоа, ако се погледне структурата на финансиските средства се поставува прашањето дали е баш така, бидејќи грото од тие финансии и структурата е таква да грото од тие финансиски средства се строго наменски. Значи, се поставува прашањето колкава е фискалната самостојност, каква ќе биде фискалната самостојност на единиците на локалната самоуправа. Во тој поглед сигурно дека предначат земјите во Европската Унија, каде што таа фискална самостојност е некаде околу 50%, односно толку пари се прибираат по основ на сопствени приходи, во скандинавските земји е тоа нешто и повеќе околу 75%, и тоа претставува значајна демократска придобивка бидејќи се исклучува можноста или дискреционото право на Владата да врз основа на политичка подоброност како што досега често се случуваше да се манипулира со одредените дотации кои се предвидени со новиот закон за локална самоуправа и на тој начин да се општините делат според тоа дали се политички подобни или не. Затоа е многу битно, би

потенцирал да трансферите, сите трансфери на средства кон единиците на локалната самоуправа бидат законски регулирани за да се избегне волонтаризмот и оваа дискриционо право кое може сепак, тоа нашата пракса го покажува да биде злоупотербено.

Инаку, јас би се осврнал малку и на овие проценти кои се дадени како приходи на општината по основ на дел од персоналниот данок каде што стои дека 3,1% од тој данок ќе биде отстапен на општината кај што се убира, е сега е најасно дали е тоа 3,1% или 3,1 процентна единица, бидејќи тоа се различни работи. Ако се земе во обзир дека во 2003 година во Штип се собрани некаде околу 107 милиони денари по основ на персонален данок, 3,1% се минијатурни, околу 3 милиони денари и тоа незначајна сума која би значела нешто за локалната самоуправа, сума која би преставувала еве значаен дел од финансирањето на локалната самоуправа. Меѓутоа кога би било тоа 3,1 процентна единица, тогаш тоа е на ниво некаде околу 21% од средствата убрани по однос на персонален данок и тоа би било некаде околу 20-21 милион денари, што е веќе што нешто значи како средства. И тука треба да се разграничат тие работи, да се дефинират. Во Бугарија на пример, тој персонален данок е 50 спрема 50 во однос меѓу општините и државата према одредени податоци. Во Словенија е 65 према 35% колку што ми е на мене познато. Така да треба малку да се дефинира тоа подобро. Исто така, беше веќе напоменато од неколку колеги дека е потребно сега за време на јавната расправа да се направи една симулација што ќе значи едно функционирање на локалната самоуправа под вакви услови зо ваков предлог закон за финансирање на локалната самоуправа.

Можат да се земат некои примери за помалку рурална и по овој, нерурална општина така да се види како тоа ќе изгледа, се со цел да донесеме стварно квалитетно решение, да не се занесуваме ние дека децентрализацијата ќе биде брза и брзо ќе се имплементира, ефикасно, во краток временски период. Многу побогати земји децентрализацијата ја спроведуваа неколку години, меѓутоа тоа треба ние да ги искористиме нивните искуства, да го скратиме тој период и стварно да се обидеме да донесеме законски решенија кои ќе ни овозможат да брзо прорункционира и ефикасно профункционира локалната самоуправа.

На крајот би сакал да обрнам внимание на одредени извори за финансирање кои би требало да се земат предвид и би требало добро да се размисли. Една од можностите за финансирање на локалната самоуправа, како што беше досега истакнато, е дел од концесиите, односно средствата кои се добиваат по основ на концесии. Според сегашниот Закон за концесии, тие средства се многу мали или

никакви и тоа е би рекол руинирање на минералното богатство и на природните ресурси на Република Македонија, а министерот Стевче Јакимовски сосема е во право кога изрично на последната сесија на пратенички прашања се заложил дека во тој дел треба да се направи исчекор, да се донесе квалитетен закон за концесии и во согласност со европските искуства да се собере посоодветен износ на пари, бидејќи Македонија е богата со минерални и природни богатства, така што тоа може да биде еден квалитетен извор на сопствени средства на единиците на локалната самоуправа, посебно на оние од руралните единици на локалната самоуправа. Тој однос би можел да биде на пример 40% за единицата на локалната самоуправа, 60% за државата. Пак велам, и досега државата не собира значајни средства по тој основ па нема да бидат доведени во прашање одредени функции на државата, нема од што таа да се откажува, туку доволно е да донесе еден квалитетен закон за концесии, да ја зголеми ефикасноста на собирање на средства по тој основ, бидејќи тоа е реален извор на приходи. Не се зема директно од џебовите на граѓаните, туку се зема од стопанските субјекти, оние кои сакаат да инвестираат и да користат минерални и природни богатства во Република Македонија. Пак велам, тоа може да биде еден значаен извор на квалитетни средства.

Исто така, дел од средствата кои се собираат по основ на игри на среќа би можеле да бидат земени предвид, да остануваат во општините каде што се собираат. Тоа ќе биде погодно пред се за оние погранични општини каде имаме многу казина и инсталирана инфраструктура во овој дел.

Исто така, данокот на добивка, можноста дел од тој данок да биде ставен во функција на финансирање на локалната самоуправа, јас би апелирал уште еднаш да се размисли околу таа работа. Овде може да се најде некое решение одредени средства од тука да се прелеат во единиците на локалната самоуправа, се со цел тие поквалитетно, поефикасно и понезависно ги извршуваат своите функции и ги решаваат проблемите на граѓаните.

Исто така, треба да се размисли за тоа дека овој закон вака конципиран не дозволува воведување на сопствени давачки од страна на единиците на локална самоуправа, а тоа е пракса во европските земји и за тоа би требало, исто така, да се подразмисли дали може нешто да се направи во тој дел да бидеме малку пофлексибилни, бидејќи сите општини имаат свој карактеристики и навистина има можности во тој дел, општините на реални основи можат да воведуваат некои посебни давачки, кои исто така ќе бидат прибираны на една реална основа. Се на се

би рекол дека, пред нас имаме ретко, би рекол, квалитетен закон, предлог на закон. Тоа го покажуваат и досегашните дискусии и со една квалитетна јавна расправа, мислам дека успешно ќе го отпочнеме отворањето на пакетот на закони од областа на децентрализацијата, односно ќе можеме да донесеме квалитетен закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Господинот Блаже Стојановски.

БЛАЖЕ СТОЈАНОВСКИ:

Почитувана потпретседателке, почитувани претставници на Владата, почитувани колеги пратеници,

На денешната седница имаме на дневен ред отворање на еден од пакетот закони, кои што се однесуваат на децентрализацијата во Република Македонија, која што претставува едно битно прашање и која што е последица на еден долг период на создавање на конфронтации меѓу општинските и централната власт, а истовремено голем и широк спектар на политички дискусии, кои што се одвиваа на оваа тема. Дури, имавме и ситуација кога во 2001 година, една од причините која што беше наведена од тогашните учесници во тие дејствија, од почнувањето на пукањата во Република Македонија, беше и донесувањето на закони кои што ќе значат остварување на децентрализацијата во Република Македонија.

Значи, на оваа седница како прв закон ни е Законот за финансирањето на тие единици на локалната самоуправа или општини кои што треба да бидат дефинирани како бројка и како граници со Законот за територијална организација на Република Македонија кој што е еден од следните закони како точка на дневен ред на оваа седница.

Јас сакам да искажам едно мое видување на овој исклучително значаен закон, затоа што, за остварување на сите надлежности кои што треба да ги реализираат општините, пред се потребни се пари, средства, финансиски средства кои што директно се определуваат со овој закон, односно се определуваат како процент и како процедури, врз основа на кои што општините ќе можат да ги добиваат овие средства и во зависност од она што ќе биде

обезбедено како износ на финансиски средства по овој основ, тие ќе можат да реализираат подобри иницијативи и работи, кои што ќе значат подобрување на состојбите во соодветните општини, или пак нема да можат да реализираат ништо од она што значи надлежност на локалната самоуправа, зависно од квалитетот на овој закон кој што денес го имаме на дневен ред.

Значи, овој закон суштински менува повеќе досегашни состојби во областа на односите помеѓу централната и локалната власт. Тој е важен и затоа што се однесува на финансиската самостојност на локалните власти, ги регулира начините на надзор и контрола на трошењето на средствата од општинските буџети, како и утврдува рамки во кои можат да се движат општинските власти при одредувањето на стапката на оданочувањето на граѓаните. Значи, имаме една контролирана самостојност на општините во однос на определувањето на стапките на оданочување на граѓаните по разни основи и надзорот и трошењето на овие средства исто така се предвидени да бидат регулирани и остварувани од страна на централната власт, односно од страна на Владата на Република Македонија.

Исто така, пренесувањето на правото на утврдување и наплата на даноците во надлежност на општините, претставува предмет на регулирање на овој закон, а решенијата кои се предвидени во овој закон бараат, кои што треба да бидат донесени на овој Парламент, бараат да пристапиме кон тоа со максимална внимателност и прецизност при согледувањето на сегашните и проекцијата на идните начини за функционирање на општинските административни служби, општинските власти во целина, со цел да не се создадат проблеми во работата на општинските власти, што директно би се одразило на остварувањето на правата на граѓаните и реализацијата на нивните интереси на локално ниво.

Но, кои се принципите од кои мора да се тргне во регулирањето на овие прашања.

Прво, мора да се почне со членот 9 од Европската повелба за локална самоуправа кој гласи: “во согласност со економската политика на земјата, локалните власти имаат право на соодветни, сопствени извори на финансирање, со кои располагаат слободно, во рамките на своите овластувања”.

Второ, изворите на финансирањето на локалните власти се примерени на нивните должности пропишани со Устав и со закон.

Трето, најмалку еден дел од средствата на локалните власти потекнува од локални такси и надоместоци, за кои во рамките на статутот на основниот акт на општината, тие имаат право сами да ја одредат стапката.

Четврто, системите на финансирање врз кои се засноваат изворите на средства на локалните власти треба да бидат доволни бројни и еластични, со цел во најголема можна мера да овозможат усогласување со вистинските промени на трошоците што ги наметнува извршувањето на должностите на локалните власти.

Петто, заради заштита на финансиски послабите локални власти, се воспоставуваат соодветни постапки и мерки за финансиско воедначување, со цел да се исправат последиците од нееднаквата дистрибуција на можните извори на финансирање, како и на финансиските оптоварувања на кои се изложени локалните власти. Таквите постапки и мерки не смеат да ги стеснуваат овластувањата на локалните власти што тие ги вршат во рамките на своите функции.

Шесто, локалните власти на советен начин се консултираат во поглед на начинот на кои им се доделуваат редистрибуираните извори на финансирање и

Седмо, колку што е тоа можно, средства што им се пренесуваат на локалните власти, не треба да имаат карактер на наменски средства. Значи, тие треба да имаат слобода во користењето на овие средства. Со доделувањето на ваквите средства, не треба да се загрозува дискреционото право на локалните власти да водат политика во рамките на своите овластувања. Со цел да се овозможи кретирање на капитални инвестиции, неопходно е, врз основа и во рамките на законот, локалните власти да имаат пристап на националниот пазар на капиталот. Значи, овие се правила кои што важат за цела Европска унија и кои што се дел од Европската повелба за локална самоуправа која што е дел и од нашиот правен поредок, бидејќи е ратификувана од страна на ова Собрание.

Оттука, прво начело кое мора да се почитува е слободното располагање со изворите на финансирање од страна на локалните власти. Нормално, во согласност со економската политика на земјата, потоа обезбедувањето на заштита на финансиски послабите локални власти, како и тоа дека средствата што им се пренесуваат на локалните власти да немаат карактер на наменски средства. Основно прашање кое што го имаме тука како дилема

пред ова Собрание е во колкава мера се почитувани овие начела во овој предлог закон Закон за финансирање на локалната самоуправа.

Имено, приходите на општините кои потекнуваат од даноци, треба да бидат основен изворн а приходи на општините, особено имајќи ги во предвид досегашните искуства кои потврдија дека општинските буџети, без ваков вид на приходи, не само што беа ограничени, туку често пати се случуваше општините да влегуваат во долгови кои се плаќаа во наредниот период, со оглед на лимитираните средства кои што ги имаа во своите буџети, или недостигот на средства кои што ги имаат на располагање за остварување на сите оние надлежности кои што ги имаат, согласно Законот за локална самоуправа, кој што е сеуште важечки во одреден негов дел, кој што беше донесен во 1995 година. Имено, и покрај тоа што со тој закон за локална самоуправа беа определени голем број на надлежности на општините кои што требаше да бидат регулирани со закон, а такви закони не беа донесени, со цел да се намали можноста за самостојно располагање на општините со работите и уредување на работите кои претставуваат надлежност на општината а се од локално значење, сепак средствата кои што ги имаа по основ собирано и трошено општините беа недоволни за реализација и на така малите нивни надлежности.

Значи, со тој закон за кој што зборувам, односно поранешниот закон за локална самоуправа, овој проблем со финансирањето на општините требаше да биде надминат со тоа што дел од данокот на промет на производи и услуги беше предвиден како приход на општините. Меѓутоа, тој дел од овој закон никогаш не беше утврден со тоа овој исклучително значаен и сигурен извор на средства за финансирање на општините, не беше реализиран, односно општините никогаш не ги добија средствата по овој основ. Сега, со овој закон, се определуваат проценти од данокот на додадена вредност кој што е остварен во претходната фискална година, а тој процент претставува 1%. Значи, 1% од вкупните средства кои што се собрани на име на данок на додадена вредност. Распределбата на овој 1% од данокот на додадена вредност треба да ја врши Владата на Република Македонија која што треба да донесе уредба за методологија. Оваа уредба ќе се донесува на предлог на министерот за финансии, по претходно усогласување со Комисијата за следење на развојот на системот на финансирање на општините. Она што го предвидува овој предлог е и рокот до кога Владата на Република Македонија ќе ја донесе уредбата, а тоа е 30 јуни во тековната година. Значи, оваа година ги трошиме средствата, во тековната

година се носи оваа уредба. Ако е за наредната, тогаш треба да се прецизира оваа формулација, затоа што вака како што е наведена во законот многу наликува на тоа дека до 30 јуни треба да се донесе уредба со која допрва треба да се уредуваат износите на средства за тековната година и тоа не треба да биде така. Значи, ова е една сугестија до Министерството за финансии и тоа претставуваше една дилема во однос на решенијата во законот кој што ги разгледував и како таков го приметив и ова. Исто така, ова решение има и една друга недоследност така да кажам, затоа што онака како што е предвидено во законот, се остава впечаток дека уредбата се носи секоја година. Значи, уредбата за методологија се носи секоја година. Ако се носи секоја година, тогаш треба да биде децидно наведена дека методологијата односно критериумите по кои ќе се определуваат средствата за поделни општини кои што претставуваат дел од данокот на додадена вредност, а се однесуваат на единиците на локална самоуправа, треба да не биде донесена еднаш во годината, туку да биде донесена еднаш со тоа што да се остави простор да се дополнуваат во склад со оние потреби кои што ќе се утврдат во примената на таа уредба и по однос на потребите на соодвените општини.

Исто така, една дилема која се појавува по однос на овој закон е зошто да мора со уредба да се регулира ова прашање, односно да се утврдвуваат критериумите можат да се прецизираат критериумите со уредба, меѓутоа има еден мал обид направен во законот, каде што стои дека бројот на жители е еден од критериумите, меѓутоа веднаш реферира предлагачот и кажува дека тоа ќе се направи со уредба подетално. Ако се прават критериумите со закон, тој закон го носи ова Собрание, се утврдуваат гласните критериуми кои што ќе бидат почитувани и од страна на Министерството за финансии и од страна на Владата на Република Македонија, меѓутоа, доколку се носи уредба која што ќе ги дефинира критериумите и ќе ги прецизира тие критериуми, тогаш имаме една друга ситуација во која што ова Собрание се исклучува од можноста да влијае на точното утврдување на овие критериуми, по кои што ќе бидат распределувани средствата по општини. На тој начин сметам дека мое мислење е дека добро е, критериумите, глобалните, генералните критериуми да бидат утврдени во законот, а прецизирањето на тие критериуми да оди во уредбата која што е предвидена да се донесе на начин како што е предвидено во овој предлог за донесување на закон. Затоа што, ако нема утврдено критериуми, ако не се работи само за прецизирање на критериуми, тогаш во зависност од конкретните

потреби од составот на Владата, нејзините политички потреби или неznam што, може да се доведе Владата на Република Македонија во ситуација да носи уредби или да ги утврдува критериумите, во согласност со нејзините политички потреби, јас сметам дека политизацијата на ова прашање е најмалку потребна во овој момент и во иднина секако.

Исто така, тргнувам од тоа, ако се тргне од овој пристап, дека со СДСМ како носител на владината коалиција, не определува критериуми во овој закон, тогаш тоа единствено што значи може да значи можност за поддршка на некоја општина или градоначалник од оваа партија и во функција на негова поддршка или поставување на работите во интерес на добивање или создавање на поголема поддршка кај електоратот за некои идни локални избори, или пак обратно, да се определуваат критериуми со кои што ќе се блокира работата на општинската власт во оние општини, каде што градоначалникот или општинската власт е од друга политичка партија, и на тој начин се создава огромен простор за волонтаризам по однос на овие прашања.

За да се избегнат овие политички манипулации со критериумите, значи неопходно е критериумите за распределба на приходите од данокот на додадена вредност да бидат утврдени со закони.

Второ, законот за локална самоуправа во членот 22 ги определува надлежностите на општините. Во овој член се наведува дека општините се надлежни за вршење на урбанистичкото, урбано и рурално планирање.

Второ, заштитата на животната средина и природата.

Трето, локалниот, економски развој.

Четврто, комуналните дејности кои што претставуваат една голема листа на дејности кои што треба општината да ги реализира.

Петто, културата.

Шесто, спротот и рекреацијата.

Седмо, социјалната заштита и заштитата на децата.

Осмо, образованието. Основање, финансирање и администрирање на основни и средни училишта во соработка со централната власт во согласност со закон, како и организирање на превоз, исхрана на ученици, нивно сместување во ученички домови. Значи, само во овој дел имаме огромна потреба од средства кои што ќе треба да бидат децидно утврдени и пред се да се определат изворите за реализација на овие надлежности на општините. Потоа, здравствената заштита, управувањето со мрежата на јавни здравствени организации и објекти

од примарната здравствена заштита кои треба да вклучат застапеност на локалната самоуправа во сите одбори на сите здравствени организации во јавна сопственост, здравственото воспитување, унапредувањето на здравјето, превентивни активности и тн. и тн.

Потоа, спроведување на подготовки и преземање на мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра од воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи од последиците предизвикани од нив. Ова претставува исто така значаен вид на надлежност на општините, кои што ќе бараат потреба од средства за нивна максимална ефикасна реализација. Протипожарната заштита што ја вршат територијалните протипожарни единици исто така преминува во локална надлежност, како и надзорот над вршењето на работите од надлежност на општината.

Значи, сето ова што го прочитав а кое што претставува дел или една општа рамка на надлежност на општините, претставуваат дејности кои што зависи буквално животот на граѓаните на таа општина. За да може сето ова да се ефектуира, за да може ова сето да се реализира на адекватен начин, а не сасмо да останува на предизборни ветувања од типот на вработување на по еден член од секое семејство, кое што го имавме како пример на 15 септември 2002 година, треба кон овие закони, а посебно кон овој закон, затоа што потребата од средства за реализација на овие активности е евидентна, јасна и не претставува само она што било трошено во рамките на овие дејности, туку треба да се предвиди и потребата за иден развој на овие дејности, на овие надлежности, кои што треба да потпаднаат под надлежност на локалната самоуправа. Тука може а се земе спортот и рекреацијата, како еден многу значаен дел на активност на општините, а само за оваа надлежност на општината, ако треба да дефинираме колку пари се потребни, од кои извори на средства тие пари ќе бидат финансирани, кои се законските можности за реализација на тие средства, исто така претставува еден многу значаен сегмент на кој што ние не можме да дадеме соодветно внимание од проста причина што ние имаме само закон во кој што се определуваат начините и процентите на извори на средства, меѓутоа, до сега барем, ние немаме добиено конкретни бројки. Ние немаме добиено колкав износ ќе биде потребно за конкретна надлежност на општините во целина. Затоа што, ако зборуваме за поединечни општини, тогаш веќе прејудицираме некои други работи, или вие ги имавте предвид тоа дека парламентарното мнозинство

предвреме е договорено да гласа за сегашниот предлог за територијална организација, па на тој начин е правен законот.

Значи, ако не е тоа така, тогаш има два начини на решавање на ова прашање. Првиот начин беше, овој закон требаше да оди после Законот за територијална организација, да се види колку општини ќе бидат во РМ, какви потреби имаат тие општини, надлежностите за коишто зборував да се види во која општина во колкава мера се застапени, колкава бројност има на лица со потреби на одредени категории на дејности што треба да ги извршуваат општините како локална власт ина тој начин да видиме колку средства се потребни, глобално, генерално за определена општина. Сигурно дека не можеме да му влегуваме во детали колкави материјални трошоци има определено училиште за да ги разгледуваме тие прашања. Но, секако, како парламент треба да имаме една глобална информација за тоа колку средства се потребни за нормално функционирање на пример, на општина Прилеп. Ако општината Прилеп во целиот овој период има буџет од 27-28 милиони денари, што направила со тој буџет, колку средства се потребни за реализација на она до сега што го имаше како надлежност, што има потреба за новите надлежности и на тој начин да имаме еден аналитички пристап во доенсувањето на овој закон.

Решенијата што се предлагаат овде сигурно тргнуваат од конвенциите, европските повелби и сите препораки што беа наведени во причините што ги давате во прилог на Предлогот за донесување. Меѓутоа, тоа претставува само општа рамка од која што тргнуваме. А, она што треба да го постигнеме како проекција е неопходно да го имаме предвид при донесувањето на овој закон, со цел да бидеме навистина конструктивни и да видиме што е она што е потребно за вистинско, нормално и ефикасно функционирање на локалните самоуправи.

Сакам да истакнам уште едно прашање, а тоа е образложението или утврдувањето на можностите на општините за реализација на овие надлежности што се предвидени со овој закон. Тоа е едно битно прашање, затоа што сите овие работи, зборуваме за утврдување, наплата на даноци, казни, постапки што треба да се спроведуваат, зборуваме за просторни можности, зборуваме за потребни внатре во тие општини. Сите тие сработи се основа за да може да функционира. Инаку, ние го носиме законот, но кога немаме основни предуслови, зборувам за кадровски, материјални, капацитет, потенцијал за да ги извршува сите овие работи, тогаш ќе имаме закон, меѓутоа ќе имаме многу проблеми што ќе бидат предизвикани од неможноста да се реализираат воие активноти што се предвидени со овој закон.

Значи, има многу работи што остануваат недоречени. Свесен сум дека пакетот закони за територијална организација и финансирање на локалната самоуправа, даноците од имот, комунални такси, административни такси и т.н. претставуваат една целина што мора да се третира на таков начин и дека тоа претставува обврска што мора да ја реализираме меѓутоа факт е дека таа обврска ја превзеде Владата на Бранко Црвенковски до 30.09.2003 година да ја реализира. Подоцна го одложи тоа до крајот на 2003 година, до 31. декември. Еве сега, дури на почетокот на месец февруари, го имаме како Предлог за донесување на закон за да се тргне во оваа насока за донесување на квалитетно и соодветно решение.

Значи, имаји ги предвид овие работи, сметам дека не треба брзање, затоа што со брзање не се решаваат проблемите, туку со целосно, квалитетно и пред се аналитички пристап кон донесувањето на овие закони. На тој начин апелирам, еве тука се претставниците од Министерството и многу внимателно слушаат. Јас благодарам на внимателноста. Да ги имате предвид сите овие работи што беа искажани и сметам дека ќе дозволите општините да функционираат, баш така како што треба, а не само да се дадат плати на училиштата, плати на културните домови и т.н., а тие да се распаѓаат и да немаат ниту огрев ниту други работи.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

За реплика се јави г-дин Јани Макрадули.

ЈАНИ МАКРАДУЛИ:

Почитувана потпретседателке, само една интервенција, да потсетам дека ова се обврски произлезени од Рамковниот договор каде што мислам дека потписник е ВМРО-ДПМНЕ и да ги потсетам уште еднаш дека се потписници на тој Рамковен договор и дека треба да си ги исполнуваат обврските тие што ги потпишале.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Г-дине Стојановски повелете.

БЛАЖЕ СТОЈАНОВСКИ:

Господинот Макрадули нека не се грижи за ВМРО-ДПМНЕ. Ние каде ставаме потписи и ги почитуваме тие потписи. Меѓутоа, тој нека каже колку ги почитува

предизборните ветувања на македонскиот народ како партија и како парламентарец и координатор на Пратеничката група.

Јас би сакал да ми леплицира во однос на она прашање ког акажа колку се вработени по еден човек од семејство што претставуваше предизборно ветување на СДСМ.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Багодарам.

Одиме понатаму со дискусија.

Има збор г-дин Славе Арсовски.

Повелете.

СЛАВЕ АРСОВСКИ:

Почитуван потпретседателке, претставници на Владата, колеги пратеници,

Да, на дневен ред е токму можеби најважниот, најбитниот, најклучниот закон од пакетот закони за децентрализација на власта. Можеби сите очекувавте дека како прв на оваа собранска седница ќе се најде законот за територијална организација, но еве, овој закон, на оваа точка како прв и апсолутнооправдано. И, додека овој закон суштинскине го сватиме, не го разбереме, не ја сватиме неговата важност, територијалната организација директно тврдам зависи од овој Закон за финансирање на локалната самоуправа.

Можеби овој закон не предизвикув анекое големо влијание во јавноста, кај граѓаните, кај политичките партии и за некој политички маркетинг. Но, овој закон ќе биде топ-тема не во оваа прва фаза, туку во втората фаза. Од контурите на воспоставувањето на истиот закон ќе зависи она што претходно го реков, каква територијална поделба ќе имаме, како општините ќе функционираат и т.н.

Во последно време сме сведоци, се разбира, на многубројни референдуми што се одржуваат во нашата земја во поглед на територијалната организација, претежно во руралните општини. Но, никој, можеби, не го поставува прашањето ова што сега го кажав, никојна тие референдуми не го поставува прашањето како ќе се финансираат општините. Во овој период, на оваа територијална организација, посебно руралните општинис метам дека посебно раководните луѓе, градоначалниците и т.н. добро заминуваа, не се грижеа за прибирање на средствата, но се грижеа, се разбира, за трошење на средствата. По автоматизам, се разбира, од Буџетот на РМ од 1996 година па наваму се делеа соодветни

редства и некој , кога ги прибира тие соодветнис средства, можеби ќе си го допушти луксузот како истите може да ги потроши.

Факт е дека со постојното финансирање на единиците на локалната самоуправа имаше големи недостатоци, затоа што претежно сит е општини, како што претходно истакнав, сите општини и ако ги земете буџетите од 1996 година па наваму и последниов буџет, ќе видите дека по автоматизам се доделуваше скоро милијарда денари на општините во РМ. Јас, на Комисијата за финансирање и буџет побарав веројатно во наредниот период една потешка задача е тоа , да се изготви преглед се што е потрошено во овој период од централниот буџет од централната власт, односно општинските каси колку имаат потрошено. Ние сме разгледувале и соодветни извештаи на Државното завод за ревизија и самите забележавме дека во овој период доста ненаменско и незаконско трошење имаме на соодветни државни пари.

Со предложениов закон, во суштина за финансирање на единиците на локалната самоуправа, нормално ќе се придонесе за создавање една правна рамка и добри услови за еден добар систем на финансирање на единиците на локалната самоуправа, пред се во насока на нивната финансиска самостојност на самите единици на локалната самоуправа.

Како што претходно истакнав, сега веќе не ги имаат единиците на локалната самоуправа со самиот Закон за локалната самоуправа и претходните дискусии истакнаа дека им се даваат, и добро што им се даваат во таа децентрализирана власт соодветни големи права во смисла на самостојно раководење, управување и т.н., но од друга страна мора да се имаат предвид обврските што произлегуваат од оваа децентрализација на власта во насока токму на овој закон за самостојно финансирање, односно прибирање на финансиски средства.

Овој битен закон, клучен и основен е во прва фаза. Сигурно, како таков, во глобала ги задоволува соодветните критериуми. Јас би се осврнал и на содржинското дел што во оваа расправа, јас , се разбира и ние пратениците во собраниските тела ќе придонесеме во конечната верзија на изготвувањето на самиот овој закон, да имаме еден такво закон што ќе придонесе за вистинско заживување на власта на локално ниво и во насока на обврските што произлегуваат од самата локална власт.

Во делот на изворните приходи, добар дел од тие приходи по основ на данок на имот, на такси, приходи, локални надоместоци, приходи од сопствени ит.н. се дава автономно право на собирање на овие средства од страна на локалната власт.

Дел на овие даноци и такси и во досегашниот период беа на ниво на локална власт и ако се направи некоја анализа ќе видите ретко која општина по овој основ ги има прибрано тие средства во изминатото период. Но, сега ќе мора ако сакаат успешно да егзистираат и да ги задоволуваат потребите на граѓаните бидејќи ќе бидат и сервис на граѓаните.

Тука можеби би требало да се напомене од сопствени извори на приходи, член 4, други локални даноци утврдени со закон. Во заграда да се каже кои можат да бидат исто така кај локалните такси и т.н.

Во досегашната дискусија можеби најмногу внимание се обрна на процентот што ќе се дели од персоналниот данок, дали е голем или не е, 3,1% што ќе оди за единиците на локалната самоуправа. Лично сметам дека тој процент задоволува имајќи ги предвид и оние прелевања на средства од страна на централниот буџет по оснво на наменски дотации во дотации кои се капитални дотации и т.н.

Во тој дел е и прашањето за 1% од ДДВ. Има некои енормни барања од некои дискусанти и до 10% да оди на единиците на локалната самоуправа, мислам дека не сериозно се такви високи проценти што би се делеле како средства за локалната власт имајќи ги предвид изворните приходи, ако тие изворни приходи единиците на локалната самоуправа успешно го собираат и не би дошле во поголем проблем во извршувањето на своите активности.

Тука и колешката Емилија Костадинова забележа, член 8 став 4, надлежните министерства и фондовите најдоцна до 30 јуни во тековната година ги објавуваат утврдените критериуми и процедури и рокови за распределба на наменските и капиталните дотации. Мислам дека мора тој рок да се скрати затоа што сепак се работи за капитални инвестиции кои зависат и од времето фактор, па ако дотогаш не се објават тие критериуми после имаме нов закон за јавни набавки, кое е една целокупна процедура и може да дојде до закаснување на реализација на таквите инвестиции кои што биле предвидени како дотации.

Распределбата на приходите од даноци да се врши според критериуми по жител и други критериуми, можеби по жителне би требало приоритетно да се даде, можеби може сигурно со Уредбата што ќе биде прецизно тие критериуми да бидат утврдени и навистина на еден начин овие дотациите кои што се трансферираат ќе го заземат своето место како што треба.

Понатаму, треба да се објасни во членот 13 - дотација за делегирана надлежност, кои се тие делегирани надлежности. Иако е објаснето, можеби треба по

аналитички истото да се внесе во втората фаза и како такво ќе се направи во самиот Предлог на закон за финансирање на единиците на локална самоуправа.

Во делот на задолжување на единиците на локална самоуправа, не е тука колегата Марјан Ѓорчев, во тој дел можеби не се согласуваме, затоа што тука се предлага некоја поголема либерализација за вложување, а имаме случаи да не дојде општините да се презадолжат, а ние сме сведоци дека соодветни општини и ден денес во изминатиот период, пред 3-4 години со такви долгови што ги направија, па сега се чудат, со блокирани сметки се и т.н. Ако се дозволи голема либерализација тоа да не се злоупотреби.

Исто така истакна за формирање на општински банки, тоа е уредено со други закони, не знам решението кое беше, затоа што општински банки значи веќе враќање назад. Ние имаме Закон за банки, Закон за банкарско работење, не може сега локални, општински банки, па тие ќе финансираат, ќе се задолжуваат и т.н., што мислам дека не може како такво да се прифати на начин на функционирање на единиците на локална самоуправа во смисла на задолжувањето. Сепак тука мора да има соодветна контрола како на долгорочното, така и на краткорочното задолжување бидејќи последиците можат да бидат доста, доста катастрофални и за опстанокот на некоја локална самоуправа да влезе во некоја огромна финансиска нестабилност, иако се предвидува во самиот закон како тоа би се разрешувало ако соодветна единица на локална самоуправа односно општина влезе во некоја финансиска нестабилност и начинот на разрешување на самата финансиска нестабилност.

Во член 30, можеби како потписници покрај градоначалникот и другите еовластени лица, не е на одмет да бидат и претседавачот и секретарот на општината, но ете нека биде тоа соодветна слобода на одлучување на самите локални власти на единиците на локална самоуправа.

Во делото на внатрешната ревизија некој го загатна прашањето и го постави. Тоа е внесено во смисла на поставувањето на ревизорите, дали градоначалникот, по предлог на градоначалникот и Советот ќе се избира. Дали тука не ќе постои некое самостојност и независност на ревизорите во извршувањето на својата работа во делот на финансиската контрола, носители на соодветни девијантни финансиски појави претежно се “раководните лица”, а тоа се градоначалниците и тие околу градоначалникот и ако контролата е поврзана по тој основ може некое друго решение да се најде. Постои Државното завод за ревизија, но сметам дека сепак

градоначалникот да го нема тоа преголемо право да ги предлага, веројатно ќе се назначат, а се работи за финансиски средства.

Понатаму, во делот на финансиската нестабилност има големи права на градоначалникот, но и големи одговорности. Во формирањето на комисијата кога настанува финансиска нестабилност, во таа комисија се предвидува да учествува и градоначалникот. Што ако тој е главниот виновник што придонел за финансиска нестабилност во соодветна локална самоуправа или општина. Тој придонел, а сигурно ќе придонесе затоа што и со потпис располага и преголеми права и сега и тој во таа комисија. Да излеземе од тој таканаречен ќор сокак, што сметам дека како за решение добро е да се размисли дали би требало или не би требало.

Овде нејасно ми е, општините до 31 декември 2004 година да започнат со спроведување на план за решавање на заостанати обврски кои произлегуваат од долгови кон изведувачите и другите доверители, обврски настанати заклучно со 31 декември 2001 година. Што правиме во 2000 година, или 1999 година, или 1998 година заостанати обврски, претпоставиме, на кој начин ќе се решаваат. Дали само обврските од 2001 година што можеле да настанат, тие да се разрешат, а претходно дали има некои судски процедури, знаеме дека општините по оснво на прегледите или наодите на Државниот завод за ревизија најголеми ненаменски законски трошења беа токму во општините. Што со таквите обврски? Ние сме сведоци на блокирани сметки од соодветни општини. Ние сме сведоци во Охрид и други општини огромни долгови има настанато. Што ќе се прави со нив?

Мора да се размисли бидејќи ако се прецизира факт е дека во овој изминат период од 3-4 години се правеле доста такви финансиски малверзации со државн пари. И тука мора да се размисли дали тој закон е соодветен, или не е соодветен. И клучното прашање, сепак оваа децентрализација односно самиот овој закон нема така лесно да се одвива, имајќи ја во предвид неекипираноста на целокупната општинска власт. Ако го погледате членот 45 дека општините се задолжени да вработат некаде четворица квалификувани од областа на финансиското управување, подготвување на буџет и финансиски извештаи итн. Јас се плашам, и претходно истакнав дека овој е клучниот, основниот закон. И колку да се дадат нови општини во нашава земја да не дојде по една година самите да молат да престане, бидејќи самостојно не ќе можат да егзистираат. Досега во овие мали општини беа вработени градоначалник, претседавач на советот и советниците и мака мачеа и исклучиво бараа средства од централниот буџет. Дали со вакви вработувања и со еден ваков поголем апарат тие финансиски средства за плати сами треба да ги

обезбедат, на страна блок дотациите, наменските дотации итн. Тоа е многу клучно прашање и јас верувам ќе дојде сега следниот закон за таа територијална организација и не знам колку дена ќе расправаме во овој Парламент запоставувајќи го овој основниот закон, дали финансиски соодветно една општина може да опстане, или не може да опстане. Тоа ќе биде основното прашање. Можеби некоја општина и со илјада жители со јаки економски ресурси може да опстане. На пример Маврови Анови со такви ресурси иако има илјада жители, таа ќе може да опстане. Но, некоја поголема општина и со десет илјади жители ако нема економски ресурси каде што можат да се остваруваат соодветни приходи кои што се основни за самата општина, не може да опстои, а овие обврски мора да ги изврши во делот на вработување на овие квалификувани кадри од областа на финансиите итн. Во делот на казнените одредби, член 47 одговорните, односно раководни лица сметам дека казните се доста благи. Од 20 илјади до 50 илјади денари да се казни кој што направил финансиски прекршоци итн мислам дека тие казни треба да бидат поголеми, не само она што реков дека правата сега ги имаме па што сакаме ние ќе правиме, туку треба да сватат дека имаат и соодветни одговорности и неспроведувањето на обврските мораат истите да бидат казнети. Мислам дека спомна г. Слободан Најдоски во делот на месните самоуправи. Со ова се предвидува бришење на истите. Јас мислам дека сепак како такви треба да продолжат од аспект што мислам дека таа месна самоуправа ќе им биде уште поблиску на граѓаните на одделно место каде што егзистираат и на тој начин своите права можат најлесно да ги остваруваат. Сметам дека и овие забелешки и други ќе придонесат, она што реков како предлог закон ги задоволува апсолутно сите потреби, сигурно спрема соодветни препораки и повелби и за негова имплементација сигурно ќе треба време за да истиот успешно се примени.

Јас се извинувам, заборавив уште на крајот, бидејќи е последен работен ден, на сите колеги пратеници од муслиманска вероисповест и на граѓаните на Република Македонија со муслиманска вероисповест им го честитам неделниот голем празник Курбан Бајрам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Никола Ќуркчиев.

НИКОЛА ЌУРКЧИЕВ:

Почитувана потпретседателке, почитувани членови на Влада, колеги пратеници, како што голем број на дискусанти веќе кажаа, финансирањето на локалната самоуправа е исклучително важна работа и за цело време за сите

изминати години додека дискутираме за локалната самоуправа, додека се обидуваме преку реформа на актуелниот систем да дојдеме до концепт кој ќе ни овозможи како држава и како граѓани реално да ги користиме придобивките од системот на локалната самоуправа, Европа во континуитет да ни порачува без финансиска автономија на општините нема ниту локална самоуправа, ниту локална демократија. Според тоа, колку и да не е политичко податливо, денес Собранието расправајќи по предлогот на Владата кој се однесува на основните односи во сферата на финансирањето на општините и начинот како тие да се уредат, всушност расправа за најважното прашање од кое зависи локалната самоуправа. Токму затоа очекувам анализата на овој материјал од страна на пратениците дека ќе биде максимална објективна без никакви политички предрасуди. Колеги пратеници, ова е прв закон со кој се воспоставуваат сосема нови фискални односи помеѓу централната власт и локалната самоуправа. Со него се врши фискална децентрализација и воспоставување на рамнотежа меѓу надлежностите на локалната самоуправа и изворите на финансирање на истите тие надлежности. Со носењето на овој закон, со неговата примена фактички започнува суштинската децентрализација на власта. Со него за прв пат една Влада во Република Македонија изразува подготвеност и го минува прагот на декларативноста, откажувајќи се од добар дел на надлежности во корист на општините и обезбедувајќи законски основ, односно услови за извршување на тие надлежности од страна на локалните власти. Сите знаеме дека во развиените демократски во економски помоќните држави, процесот на реформата на локалната самоуправа која ние претендираме да го спроведеме во нашата држава обично трае од 15-20 години. Меѓутоа, нашите напори на тој план се збиени во еден временски рок од 7,8 години сметајќи од стапување на сила на законот за локалната самоуправа во 1995, односно 1996 година и во овој кус период секогаш кога тема била локалната самоуправа, се разбира анализирајќи ги нашите скромни искуства споредувајќи ги тие искуства со нашите реални потреби недвосмислена била определбата на сите, се разбира релевантни фактори во државата дека прифатениот систем од 1996 година треба брзо во од да се корегира во правец на развој и усовршување на локалната самоуправа. Така секој што говорел па и сега говори за локалната самоуправа не испушта да потенцира дека се што е кажано, или направено е според критериумите кои што важат во Европа, дека е обмислено според стандардите на кои упатуваат до кои држат Европската конвенција за локалната самоуправа, се разбира тука неизоставен е Советот на Европа, конгресот на локални и регионални

власти при тој совет и сите други релевантни меѓународни институции и асоцијации. Исто така не се испушта прилика да се потенцира дека реформата е неминовна потреба не само заради нашите интенции за доближување до Европа, туку многу повеќе и заради добро уредување на работите кои се првенствено наша внатрешна потреба, потреба на граѓаните на Република Македонија организирани во локални заедници на самоуправа. Во тој контекст независно од позицијата на политичките субјекти во структурата на државната власт имаме континуитет во определбата. Таа определба се потврдува, или уште подобро кажано се повторува и со чекорите на владите, или властите во овој изминат 7,8 годишен период. Ќе тргнам со ред таксативно нагласувајќи ги позначајните активности. Во 1995 година Владата го предложи, а Собранието го усвои првиот закон за локална самоуправа со кој радикално се сменија односите во оваа сфера. После тоа непосредно пред истекот на првиот мандат на локалните власти во 1999 година тогаш новата Влада на Република Македонија поддржана од сегашната опозиција во два документи стратегија за реформа на системот на локална самоуправа во Република Македонија констатира потреба и искажа цврста определба за спроведување на реформа на системот за локална самоуправа. Костурот, или суштината на реформата утврдени се во 1999 година и пред се тоа се измени и дополнувања на Законот за локална самоуправа во правец на пренесување на поголем дел од надлежностите од централната на локалната власт. Измени и дополнувања на Законот за територијална поделба на Република Македонија и определување на подрачјата на единиците на локалната самоуправа во правец на намалување на бројот на постојните општини, носење на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа во правец на поголема финансиска самостојност на општините соодветно на новите надлежности. Според реакциите на претходната Влада овие би рекол клучни активности од нацрт до предлог фаза беше предвидено според документот да завршат во периодот од септември 1999 година до јуни 2000 година, односно подоцна како и во многу други нешта според планот на акции од 2001 година на тогашното Министерство за локална самоуправа роковите се пролонгираат на период од 2002 до 2004 година.

Почитувани колеги,

Денес сме јануари 2004 година, зад нас имаме само закон за локална самоуправа од 2000 година чии што одредби сега е доцна, или пак несоодветно да ги коментираме, меѓутоа верувајте ми многу брзо ќе се навратиме на нив. Сега еве отвараме расправа по пакетот на закони кои значат реформа во системот на

локалната самоуправа и децентрализација на власта. Конкретно сега ја утврдуваме потреба од носење на закон за финансирање на општините и генерално дискутираме околу основните односи и начини како тие да бидат уредени. Во тој контекст прво сакам да го потенцирам сериозниот однос на Владата и се разбира нејзиниот конструктивен и компетентен би рекол приод на ова прашање со што на најдобар можен начин се избегна повторувањето на грешката што ја направи претходната влада. Имено, се работи за онаа апсурдна ситуација која без исклучок и градоначалниците во Република Македонија и упатената јавност ги доведовме до дилема зошто еден вака сериозен и за локалната самоуправа важен закон од сферата на финансиите не се подготвува од страна на Министерството за финансии, туку обврската се преостапува во штотуку формираните кадровски сеуште недоекипиран би рекол ресор локална самоуправа. Можеби како резултат на тоа, или токму на тоа се случи да имавме прилика во Република Македонија да не видиме ниедна верзија на тој закон и по неа јавно да дебатираме овде кај нас. Меѓутоа, почитувани колеги, затоа пак имавме можност во контактите со претставниците на Советот на Европа нашата делегација и јас бев член на таа делегација, при Советот на Европа да слушнеме сериозни, или би рекол уште подобро несериозни коментари на таа верзија што била пратена во Стразбур. Како и да е денес имаме предлог од Владата кој по форма, структура и содржина претставува солидна добра основа за решавање на финансирањето на општините и основа за успешна имплементација на системот на локална самоуправа. Според моето мислење предлогот на Владата е апсолутно компатибилен на позицијата на општините како субјект одговорни за развој на локалната економија и општествените и други услуги на нивните подрачја. Во тој правец бидејќи децентрализацијата на власта освен пренесување на одговорностите бара и пренесување на финансиската и буџетска контрола многу е важно да се свати и прифати дека вистинска локална самоуправа не може да се постигне без јасна врска помеѓу функциите и финансиите. Надлежноста и одговорноста мора секогаш да бидат поврзани и тоа недвосмислено навистина се обезбедува со овој предлог што го нуди Владата. Понатаму, она што е најбитно за граѓаните според предлогот на Владата и понудените законски решенија се обезбедува високо ниво на транспарентност во финансното работење на општините што на директен начин се јакне и одговорноста на општинските власти кон граѓаните. Затоа што кога веќе претендираме на локална самоуправа и локална демократија граѓаните треба да знаат како се користат нивните приходи, да се врши контрола, или како се врши контрола на тие приходи, дали навистина се раководи

домаќински, мудро, ефективно и ефикасно. Предлогот по кој што денеска расправаме е апсолутно во корелација токму со владината определба за принципите на економичност, ефикасност и пред се ефективност. Ценам дека со регулирањето на односите во оваа сфера на начин како што е предложено нудејќи комплетен систем целосен процес на регулирање, прибирање и реализација на рпиходите ќе се обезбеди и практично остварување на нашата определба за моделот на различна власт, односно да се испочитува принципиелната разлика што постои помеѓу политичката т.е. државната од локалната, односно локалната власт при што едната власт не произлегува од другата, и не се наоѓа во хиерархиска поставеност кон другата.

Почитувани дами и господа пратеници,

Овој закон е еден од сегментите на реформата за која што и јавноста и ние катадневно дебатираме. А реформата сите признаваме дека е процес, колку и да не сакаме, колку и да не ни е во прилог, во дадени моменти сепак, мораме да го анализираме како комплекс од меѓусебно поврзани и условени закони. Сето ова нам ни се случува во еден исклучително би рекол чувствителен момент. Со денешнава собраниска расправа всушност се отвора една поширока јавна расправа се до конечно усвојување на овие законски проекти. Меѓутоа, како и во многу нешта во нашата држава, така и овде и сега по еден обратен редослед јавната расправа мимо овие законски проекти, мимо аргументите за и против, всушност кулминира, да не речам веќе се затвара. Се форсира една атмосфера во која клучниот момент парите за функционирање на општините се маргинализира за сметка на моментот за кој и за колкав број на општини го правиме и го носиме овој закон. Се заборава дека обезбедувањето на финансиска одржливост и автономија на општините е појдовна основа од која произлегуваат по која што следуваат сите други работи. Во овој момент никој не се обидува јавно, отворено да им соопшти и објасни на граѓаните особено на оние од помалите општини дека во иднина било која услуга што во нивни интерес ќе ја врши локалната самоуправа ќе мора да ја плаќаат по пониски цени од досега и се разбира кај поголемите општини тие ќе бидат пониски цени, а кај помалите повисоки.

Локалните даноци и такси, меѓу другото, сите знаеме дека се главниот столб за финансирање на општинската администрација, меѓутоа администрација која по број, стручност, и би рекол компетентност ќе значи задолжителен минимален кадровски капацитет кој во никој случај не треба да биде на лик во оваа состојба што ја имаме овој момент и која важеше посебно во изминатите пет години.

Денес во Република Македонија, само за илустрација да кажам, имаме една општина во која нема ниту еден вработен, две општини се со по еден вработен односно градоначалникот кој професионално за плата ја врши функцијата, 15 општини со по двајца вработени, значи градоначалник плус едно техничко лице или секретарка. 16 општини со по тројца вработени, со се градоначалник, и да не набројувам. За сметка на овие моменти кои навистина се доста значајни, но запоставени при анализите на политичките партии и дискусите по овој проект, се актуелизираат и експлоатираат, се разбира, други моменти, како на пример одцртување на локалните административни граници, за кои исто така ни претстои расправа во Собранието.

Уште еднаш, пред да се постави основата, наеднаш, заборавајќи, или игнорирајќи го досегашново наше афгентично, би рекол искуство во оваа сфера, интензивно се протажираат несериозни, би рекол буквално преземени од страна и за наша пракса, би рекол, неприемливи и несериозни, за локалната самоуправа, тези, демек колку општините се помали и повеќе на број, толку демократијата ќе била поголема.

Понатаму, исто така, не држат и тезите кои упатуваат на тоа дека наводно предлогот на Владата не е добар, главно од две причини:

Прво, предлогот на Владата, според заговорниците на ваквите тези, не нуди јасен концепт за финансирање на општините и

Второ, утврдените изворни приходи и рамките што Владата ги предлага за реализација на тие приходи, не одговарале и не биле доволни за општините да ги извршуваат своите надлежности, по децентрализација на власта. Овие две работи се апсолутно неточни, нема ниту еден сериозен аргумент што ќе упати на сомневање дека вака конципираниот предлог за финансиско функционирање на локалната самоуправа, има голем број на празнини. Едноставно, концептот што се нуди е следен:

Систем на општи донации кои се објективна финансиска сигурност за послабите или понеразвиените општини. Тоа е општ прифатен и применуван систем во поразвиените европски локални самоуправи, кој еве, ќе дојде и кај нас. Се воведува значи таканаречената шема за финансиско или фискално порамнување помеѓу развиените и помалку развиените општини во Република Македонија.

Системот пак на блок дотации за извршување на пренесените надлежности и тоа, се разбира постепено и по фази.

Понатаму доаѓаат наменските дотации за определени конкретни потреби и приоритети на општината и притоа во основа понудениот концепт реално ги утврдува изворните приходи на единиците на локалната самоуправа. Она што е многу важно, тоа е што гарантира ниво на финансиска одржливост односно доволно тековни средства за одржување, доволен фонд за амортизација заради обнова и модернизација и фонд за инвестиции.

Од вака поставените работи од законски обезбедената, би рекол одржливост на општините, ќе произлезе и можноста, т.е. општините, дел од средствата да можат да ги наменуваат според сопственото наоѓање, според сопствените приоритети. На тој начин ние ќе можеме објективно да говориме и за фискална децентрализација и за финансиска автономија на нашата локална самоуправа. Меѓутоа морам да напоменам дека во целата оваа работа, сега кога сме на самиот почеток од овој пакет на закони, не треба ниту целосно да ги идеализираме работите, ниту пак ам блок да ги отфрламе сите понудени варијанти и концепти, затоа што колку нашата локална самоуправа ќе биде успешна, колку нашите општини ќе бидат финансиски силни и автономни, зависи и од овој концепт. Но, во исто време зависи и од целокупниот финансиски капацитет на државата, од односот на централната власт кон локалната самоуправа, од поставеноста и функционирањето на локалните органи и се разбира од меѓународната и странската помош.

Стручњаците велат дека современите системи на локална самоуправа, добро и ефикасно функционираат во земјите чии просечен бруто домашен производ по жител е околу или над 25 илјади долари. Според статистиката целокупниот финансиски капацитет на Република Македонија, изразен преку истиот просек е околу 1800 долари по жител. Што значи тоа, секој од нас добро знае, меѓутоа работата не е во тоа.

Јас знам дека на колегите од опозицијата во овој момент можеби им се брза и знам зошто, веројатно заради стратегијата која требаше да биде веќе во функција во Република Македонија, истата која што беше донесена во 1999 година, со динамичен план да биде во имплементација за две години, потоа нивниот план на акции кој утврдува рок од 2002 до 2004 година и тн.

Меѓутоа, еве да не должам, ќе кажам дека навистина го ценам владиниот предлог и трудот кој е даден при изготвување на овој закон и во контекст на нашите определби за развивање на локалната самоуправа, јас и нашата пратеничка група ќе го поддржиме.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам господине Курчиев.

Со ова ја прекинувам денешната седница.

Продолжуваме во вторник во 11,00 часот.

Дозволете ми во мое име и во име на сите пратеници, да им го честитам Курбан Бајрам, празникот на сите припадници од исламската вероисповест во Република Македонија, а на православните, Свети Атанас.

(Седницата прекина со работа во 18,10 часот).